

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08075

MIT LAYB UN LEBN

Izi Kharik

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

איזי מאריק

(אויסדערוויילטע ווערק)

„סאָועטסקי פּיסאַטעל“

מאָסקװע • 1970

צונויפגעשטעלט — דיוע כאריק

איזי כאריק

(1898 — 1937)

1

עס רייסט פון אונדז, עס שפארט פון אונדז
מיט שווערער קראפט פון הונגעריקע טאטעס, —

אזוי האָט בילדעריש כאַראַקטעריזירט דעם ייִכעס־בריוו פון זײַן ליד דער
סאַוועטישער ייִדישער דיכטער איזי כאַריק.
א זון פון א שוסטער אינעם קליינעם וויסרוסישן שטעטל זעמבין, האָט
כאָריק פון דער פּריער קינדהייט אינגעזאפט אין זיך דעם טיפן ווייטעק און
פארביטערטן האס, וואָס האָט זיך יאָרנלאנג געזאמלט אין די געמיטער פון
די אונטערדריקטע האַרעפּאשנע ייִדישע מאסן אין צארישן רוסלאַנד. זײַן
געזאנג האָט ער געשעפט פון דער „זאפטיקער שטים“ פון זײַן טאטן דעם
שוסטער, פון דעם הילכיקן קלאפן פון זײַן האמער, וואָס „פאלט און צאפלט
צווישן די קני“, פון דער גאליקער איראַניע פון זײַן זיידן דעם באדוך,

3

וואָס איז אַ לעבן געצווּנגען געווען צו זינגען אַף „פרעמדע כאַסענעס“. די קאַלאַסאַלע ריכטימער פון דעמאָקראַטישן פּאָלקלאָר זינגען געוואָרן דער וויכטיקסטער מאָקער, פון וועלכן ס'האַט געצויגן איר יעניקע כאַריקס גאַנצע דיכטונג.

זיין ליריק, וואָס האָט זיך פּרעכטיק צעבלייט שוין אין די ערשטע יאָרן נאָך דער אַקטיאָבער־רעוואָלוציע, איז געווען אָנגעלאָזן מיט גרויסער גע־זעלשאַפטלעכער לייַדנשאַפט. אויב אין זיין ערשט ביכל לידער „ציטער“ (1922) האָט דער דיכטער זיך מיטוואַדע געווען, און „ציטריק גייט ער צום פּאַרטאַג“, האָט ער שוין אין זיין צווייטער גרעסערער זאַמלונג לידער „ביי־נערדיקע וואָר“ (1924—1925) פּולשטענדיק אויסגעקלאָרט זיין שטעלונג לעגאַבע די גרויסע רעוואָלוציאָנערע געשעענישן פון זיין צייַט.

איזי כאַריק האָט דאָ אַ רייד געטאָן אין נאַמען פון אַ גאַנצן דאָר יונגען, וואָס זינגען געווען „געבענטשט מיט האַריקע אַקסלען“ און „קרעפטיקע הענט“, יונגען, געקומענע פון שטעטלעך און דערפער, כּוּרוּעס און רוינגען, פּול מיט ברען און אימפעט צו „לייגן די ציגל“ פאַר דעם גראַנדיוזן ביניען פּונעם יונגן סאַוועטישן לאַנד. דעם נעשאַמע־פּיכער פון אַט די „יונגע וואַלדעקער“, וועלכע זינגען קימאַט אַסקעטיש פאַרליבט אין „האַרבער מי“ און „שוואַרצן ברויט“, וואָס „טרינקען דאָס לעבן רויעהייט און וואַרטן ניט, ביז עס וועט נעמען שטאַרבן“, וועלכע ס'שרעקט ניט אָפּ דאָס „דעמבענע געשריי“ פון אומגעוואַלגערטע אַלטע וועלטן, האָט מיט אויסערסט האַרציקער וואַרעמקייַט איבערגעגעבן כאַריק אין זינגע לידער.

עס איז געווען ליריק גאָר פון אַ נייעם מין, אפּילע די אינטימסטע טענער אירע זינגען געווען מייַלנדייַט פון דער טראַדיציאָנעלער אינדיוידואַליסטישער דיכטונג. כאַריק האָט מיט רעכט באַמערקט, און ער האָט זיך נאָך „קייַנמאַל מיט זיך ניט פאַרשפּאַרט, מיט זיך אויג־אָף־אויג ניט באַגעגנט“, און ס'האַט אים שטענדיק געצויגן צו „מענטשן“, צו „גאַס“. זיין סטיכע איז געווען: „פּייַער־לעכע אָונטן אָף ליכטיקע עסטראַדעס“, ביים וועלכע ער „זינגט אויס פאַר אַלעמען דעם יאָמטעוּ פון זיין ליד“.

פּונדאָנען האָט געשטאַמט דעם דיכטערס נעטיגע צום דינאַמישן סטיל פּונעם לעבעדיקן מענטשלעכן געשפּרעך, צום דיאַלאָג, די קאָמוניקאַטיווע ריי־פּאַרמען, וואָס זינגען זייער אָנגענומען אין דער פּאָקס־דיכטונג און זינגען אַרענטירט אָף גרויסער עמאַציאָנעלער אופּוירקונג. פּונדאָנען אויך

די גוואלדיקע אופמערקזאמקייט צו דער מוזיקאלישער זייט פון דער ליד. דער דראנג צו מעלאדישקייט, נאטירלעכקייט און פאשטעס איז געווען אַראָג ניש פאר א דיכטער, וואָס רעדט צום פאָלק, טרעט ארויס פאר ברייטע מאסן. עס הייסט קלאַ נייט, או כאַריקס לירישן העלד זיינען פרעמד געווען אינטימע געפילן. אין שווערע שאַען פון געראנגל האָט אים דאָפּקע אָפּט געצויגן צו ליבע און פרידן, נאָר ער האָט שטענדיק געדענקט, או דער וועג צו „רו און ליבשאפט“ פירט דורך אומרו און סינע — אזא איז די זיאַלעק־טיק פון דער דינאמישער צייט. ער האָט געוואוסט, אז דער „אומרו פון קעפּ“ פון זיין דאָר ברענגט מיט זיך די „שיין“ פאר די דוירעס, וואָס וועלן קומען, פונקט אזוי ווי זיי, די העלדן פון דער רעוואָליוציע און די בויער פונעם נײַעם לעבן, האָבן אין זייער צייט איבערגענומען די עסטאָפּעטע באַ יענע, וואָס זיינען געפאלן „אף די שטיינער און אפן בלוט פון פערליאשעזי“.

די העלדן פון דער רעוואָליוציע און בירגערקריג האָט כאַריק געווינדעט זיין ערשטן עפישן לייזונג, די פּאַעמע „מינסקער בלאַטעס“ (1924).

מינסקער בלאַטעס, „זאָמדיקע, שטילע, פארוואָרפענע געסלעך“, הונגערדיקע פיניעס, וועלכע „שפילן זיך דאָ הוייליקע אין זאָמד“, — אזא איז די נייט געוויינלעכע פארן עפּאָס סוויוע, וואָס ווערט געשילדערט אינעם ערשטן טייל פון דער פּאַעמע. נײַ איז אויך געווען די רעוואָליוציאָנערע ראַמאָנטיק, מיט וועלכער ס'איז באַהויכט איר צווייטער טייל, וווּ ס'ווערט באַוויזן די העראַליק פון „מענגעס פיניעס“, וואָס זיינען פון די „מינסקער בלאַטעס“ געקומען צו דער רעוואָליוציע, זיך געשטעלט אין די ערשטע רייען פון אירע פארטיידי־קער, און באַזונדערס דער פינאַל, וואָס דערמאָנט אן אייגנאַרטיקן לירישן רעקוויעם נאָך די „יונגע יונגען מיט יונגע אויגן“, וואָס זיינען געפאלן אין די שלאַכטן פון בירגערקריג מיט „פארלאַשענעם קאַפּ אף דער ביקס“...

2

אין לעבן איז אָבער ווייט נישט אלץ געווען באַהויכט מיט ראַמאָנטיק. די אלטע וועלט האָט זיך נישט געוואָלט אונטערגעבן, און דער געראנגל מיט איר איז געווען שווער און ווייטעקדיק. נישט שטענדיק איז לייכט געווען אין אזעלכע אומשטענדן צו פארהיטן „די זומערדיקע שויבן אין האַרצן“. ווי האַרב און

קאמפליצירט סע איז געווען דער קאנפליקט מיט זיך אליין אין א צייט פון פארשארפטן קלאסנאמף און צוזאמענשטויס פון וועלטן, ווערט מיט גרויסער קינסטלערישער איבערצייגגעוויקניש געוויזן אין דער פאָעמע „קא-טעריניקע“ (1925).

אין פלוג א געוויינלעכע געשיכטע: דער לירישער העלד, וואָס האָט זיך אַקאַרשט אומגעקערט פון שלאַכטפעלד, לעבט איבער א שטארקע אופטרייס-לונג — ער איז געצוונגען צערײַסן מיט זײַן געליבטער, ווייל זי געהערט צו א וועלט, וואָס איז אים פרעמד און פּײַנטלעך.

די דאָזיקע דראַמאטישע קאָליווע ווערט פונעם דיכטער דעהויבן צו דער הייך פון א גרויסער סאָציאַל־פּסיכאָלאָגישער פאַראַלגעמיינערונג. אינעם צו-זאמענשטויס צווישן דער „קאטעריניקע אין אַרעמינקן העמד“ און דער „בענ-קענדער פאַרטעפּיאַן“, וואָס איז פאַרהילט אין סאַמעט און פּליישענע גאַר-דינען, ווערט פאַרקערפּערט דער אַנטשיידענער געראַנגל צווישן צוויי וועלטן, קלאַסן, קולטורן, צווישן דעם, וואָס דאַרף לעבן, און דעם, וואָס איז פאַרור-טיילט צום טויט.

דער טראַגישער קאָנפליקט צווישן דעם מיידל, וואָס ווערט פונעם דיכטער אײַנגעקוטעט אין שטוביקער אריסטאָקראַטישער געמיטלעכקײַט, און דעם לירישן העלד, וואָס „טראַגט זיך איבער שטאַט און יאָגט זיך פון א מויער צו א מויער“, ווערט געשילדערט מיט גרויסער פּסיכאָלאָגישער ראַפּינירט-קײַט. דעם העלד איז שווער זיך צו באַפּרײַען פון דעם מיידלס רייצנדיקער צאַרטקײַט, שווער צו צווימען דעם „אַנגעאַסענעם האַלדוואַן־נאַקן“. נאָר ער ווייסט, אז מע דאַרף, מע מוז „דאָס בלוט צערטען אַף די שטיינער“, ארויס-רײַסן די ליבע פון האַרצן מיט גוואַלד און „פאַרמאַכן די טיר מיט א סינע“. דעם געראַנגל צווישן אלט און נײַ איז געווינדמעט אויך די פּאָעמע „ברויט“, וועלכע איז דערשינען אינעם זעלבן יאַר. דער דיכטער האָט דאָ געשילדערט דעם אונטערגאַנג פונעם אלטן שטעטל מיט זײַנע „אַלטע זיידעס“, וואָס „גייען שטילערהײַט אין שוץ מיט שווערע און אַראָפּגעלאָזטע אויגן“, מיט דעם טראַדיציאָנעלן לעבנסשטייגער, מיט זײַנע „לופּטמענטשן“ און אויס-זיכטלאָזן דאַלעס. אין א טמימעסדיקן טאָן פון א פּאַלקס־זינגער פאַרטרויט דאָ דער דיכטער די געשיכטע פון דעם, ווי א גרויע מאַסע, וואָס איז געווען „געווינט צו וואָג און צום פונט“, איז איבערגעגאַנגען צו פּראָדוקטיווער אַרבעט אַף ערד. און דערציילט ווערט דאָס אַלץ אָן דער מינדסטער פּאַמ-

פעזקייט, אן וועלכער סעניט-איז געמאכטער פאטעטיק! א בילד פון פאר-
לאזענעם פאלעץ, אין וועלכן סיהוליעט העפקערדיק דער ווינט, און מענטשן
„שלאָפן דאָ נאָקעט אפן דיל...“ א קינד וויינט אין דער נאכט... דער מאמעס
טרויעריק וויגליד... בילדער פון שווערער מי, צו וועלכער מע איז ניט
געוויינט. א שלאקסרעגן אין פעלד: „טאטעס אויסגעווייקטע אין רעגן און
אין זאפט“; פרויען און קינדער, וואָס קוקן אומרוק אין שויב...
אין מי און אין לייד ווערט געבאָרן די פרייד, איז זי באזונדערס ליב און
טייער. מיר שפירן איר שטורמישן ברויז אין א ריי בילדער פון דער פאָעמע
און באזונדערס אינעם קלאנגלעך פֿיין אינסטרומענטירטן בילד פונעם פרימאָר-
געדיקן היישיטי, א בילד, אין וועלכן יעדעס וואָרט טוקט זיך מאמעש אין
זונען-גאַלד, אין טראַפנס טוי, אין ליכט און אין באגינען:

עס קלינגט און בלאנקט אין ברייטן טאָל,
און קלינג און קלאנג פון שארפן שטאָל
פארגייט זיך אין די קאָסעס...
טוי און זון, און שטיקער גאַלד
רינט פון היי און פאלט אין טאָל,
צעמישט זיך מיט די גראָזן... אאוו.

אין דער פאָעמע „ברויט“ איז די לייזונג פון דער שטעטל-פראַבלעם קוים
אָנגעמערקט. אין דער פאָעמע „מיט ליב און לעבן“ (1927) איז די פער-
ספעקטיוו אָנגעצייכנט דײַטלעכער.

3

אין דער דאָזיקער ווונדערלעכער שאפונג כאריקס, יעדע שורע פון וועל-
כער איז שוין לאנג אריין אין די כרעסטאָמאטיעס, גייט א רייד וועגן דער
איבערגעשטאלטונג פונעם שטעטל און זיין איינגלידערונג אין דער גרויסער
ווירטשאפטלעכער סיסטעם פונעם גאנצן לאנד.
די הויפט-העלדן פון דער פאָעמע, די יונגע לערערן, וואָס האָט זיך געלאָזט
פאָרן אין העק „א פרווו טאָן די קויכעס“, האָט דער דיכטער ניט בא-

שאַנקען מיט טיטאנישער גוהרע. פארקערט, זי איז שוואך אין געזונט, איידל, צארט, פילבאר. דאָס שטעטל, ווהיין זי איז אָנגעקומען, האָט דער דיכטער באוויזן אזא, ווי עס איז געווען אין די 20'ער יאָרן: „אלץ איז נאָך מיט ווילדפלייש דאָ באדעקט“, און „ס'איז דאָס שטעטל א שוועל, וואָס פירט נאָר אוועק צו וואָקזאלן...“

כאריק האָט אויסגעמיטן פלאכע אידעאליזאציע אין דער שילדערונג פון דער יונגער לערער, ער האָט זי געוויזן מיט אלע אירע שוואכקייטן און ספייקעס:

וואָס זאָל זי טאָן, ניט זיכער איז איר האנט,
און זי אליין מיט וויסן ניט באלאָדן.

איך אין מינוטן פון גרויסער פארלעגנהייט, ווען זי דערפילט זיך הילפלאָז אויגראַף אויג מיט צענדליקער געזונטע, קרעפטיקע יונגען, וועלכע גייען אום אָן ארבעט און ווארטן אף איר הילף.

דער דיכטער דערציילט וועגן איר טרויער אין די לאנגע ווינטער־נעכט, ווען ס'פלעגט זיך איר דאכטן, אז זי איז ווי אין א טפיסע, אז „הינטערן פענצטער שפאנט אום א וועכטער, שפאנט ער, דער וועכטער, אין ווייסן געלעכטער, אין ווייסן געלעכטער פון ווייסע בוראנען“. און:

ערגעץ היִלֵכן דאָך ליכטיקע שטעט,
און יעטווידעס שטיינדעלע רעדט דאָרט...
צו וועמען איר שטילער געבעט,
איר שטילע באַרויקטע טיינע?

ברייט אויסנוצנדיק דעם דיִאלאָג, פריי אָפּערירנדיק מיט פאַראַדירטער סטייליאציע, האָט כאריק דיִטלעך אָנגעמאַלט די אטמאָספּער פון ווילדער סינע, אין וועלכער דער יונגער לערער איז אויסגעקומען צו ארבעטן און קעמפן. אין אזעלכע באדינגונגען איז דער מינדסטער אָפּגעהאלטענער זיג געגליכן צו עכטער העלדנטאט. עס האָט זיך דאָך געהאנדלט אין איבער־בויען וועלטן, מענטשן, שטייגער, פסיכאָלאָגיע.

א קינד פון איר עפאָכע, האָט די יונגע לערערן פאַרמאָגט אין זיך א טיפן אינערלעכן אָפטימיזם. אף די שווערסטע עטאפן פון איר קורצן לעבן האָט זי געשטארקט דאָס געפיל, אז אויך „איר פיצל ערד איז אין קאָן פון

איצטערדיקע שלאכטן". זי האט קיינמאל נישט פארלאזן די זיכערקייט, אז "מארגן וועט זיין יאמטעוו!" קיינע צייטווייליקע אנטווישונגען זיינען נישט בעקויען געווען צו דערשטיקן איר פרייד, צעשטערן איר גלויבן, פארטיליקן איר העלן טרוים וועגן שטעטלעך, וואָס וועלן זיך „שטעלן בא מאשינעס". דאָס אלץ בילדעט דעם אָפטימיסטישן גרונט־טאָן פון דער פּאָעמע און גיט איר צו דעם כאַראַקטער פון אן אָפטימיסטישער טראַגעדיע, א הויכער דראַ- מאטישער אָפטימיזם לאַזט זיך שפירן אפילע אין די לעצטע טראַגישע קאפיטלען, וווּ ס'ווערט געשילדערט דער טויט פון דער לערערן, קאפיטלען, וואָס דערמאָנען די בעסטע מוסטערן פון דער רעוואַליוציאָנער־ראַמאנטישער סאָוועטישער דיכטונג, ווי, צום ביישפּיל, מ. סוועטלאַאָס „גרענאדע" אָדער ע. באַגריצקיס „דער טויט פון א פּיאָנערקע".

שטרענג ווערן אָפגעצייילט די מינוטן: 10. אויגער מיט צוואנציק מינוט... 13 אויגער מיט צוואנציק מינוט... גרויזאמע אַנזאָגן פון אומפארמיילעכן זיך דערנענטערן צום טראַגישן פינאַל... אין זייער מאַנאַטאַנישער ווידער־האַלונג הערט זיך א מין לעווייעדיקער גלאַקן־געקלאַנג... נאָר אין זיי פלעכט זיך רירנד־צארט אריין א וויכער, מילדער פליסטער, וועלכער באַרויקט, וויגט איין, ווי א זיס־טרייסנדיקע מוטערלעכע וויגליד:

רו זיך אויס, לערערן, ס'איז דיר נישט גוט...
רו זיך אויס, לערערן, ס'וועט דיר זיין גוט...

די לערערן איז געשטאַרבן. נאָר געלעבט האָט זי נישט אומזיסט. זי האָט מיט איר קערפער דורכגעאַקערט דעם רויען באָדן, מיט איר יונגן בלוט אים באַזאָפטיקט. דאָס שטעטל האָט זיך געענדערט, די מענטשן זיינען געוואָרן אנדערע. שוין גאָר אן אנדער קאַבאַלעס־פּאַנעם איז צוגעגרייט פאר דער נייער לערערן, וואָס איז געקומען פאַרצוועצן די ארבעט פון דער פאַרשטאַר־בענער און פאַרווירקלעכן די „ליכטיקע לעגענדע", פון וועלכער יענע האָט געטרוימט באַם לעבן.

וועגן דעם, ווי דער טרוים פון דער יונגער לערערן וועגן שטעטלעך, וואָס וועלן זיך אַנטאָן „אין שטיין און שטאַל", איז מעקויעם געוואָרן, ווערט דערצייילט אין דער פּאָעמע „קיינלעכדיקע וואַכן" (1930—1931).

אין דעם דאָזיקן ווערק האָט זיך באַווונדערט שטאַרק אַנטפלעקט די מייס־טערשאַפט פון כאַריק דעם סאַטיריקער. אין דער קונסט פון פאַראַדיע און

איראנישער סטילזאציע דערגרייכט דער דיכטער א היפשע הייך. די מיטלען, מיט וועלכע איזי כאריק פאלעמיזירט דאָ מיט דער יידישעלעכער ראָמאנטישער קולטור-טראדיציע, דערמאָנען דעם אויפן, ווי ה. היינע, צום ביישפּיל, האָט ביזן אויסגעלאַכט די דייטשישע רעאַקציאָנער-ראָמאנטישע דיכטונג אין זיין באַרימטער פּאָעמע „דייטשלאַנד. אַ ווינטער-מיסעלע“.

דער דיכטער שאַפט אַ גאַליק־בייסיקן פאַמפלעט אָף דער רעליגיעזער קולטור, פירט אַ שאַרפע פּאָלעמיק מיט ש. אַשס שטעטל־אידייליע, פאַראַדירט איראַניש די ראָמאנטישע מיסעלעך וועגן „גוטן פירשט און דוקעס“.

די סאַטיריש־גראַטעסקירנדיקע בילדער פונעם פינצטערן אַמאָל בילדן דעם קאָנטראַסטירנדיקן הינטערגרונט פאַר דער גראַנד־עזער בוינג־פאַנאַראַמע, וואָס וויקלט זיך פאַנאַנדער אין דער פּאָעמע. אין דער שילדערונג פון די פּראָדור־ציר־פּראָצעסן און נייעם לעבנסשטייגער נוצט כאַריק ברייט אויס די דעמאָקראַטישע עלעמענטן פון פּאָלקלאַר, וועלכע ווערן פון אים אויסגעבילדעט, באַנייט. דער פּיזאָזש קריגט אַ נייעם לעוווש, אלטע בילדער־אַסאַציאַציעס באַקומען נייעם אינהאַלט, אלטע פּאָלקסלידער טוען אַ רייך מיט נייעם לעָשן, מיט נייער קלאַנגען־שפּיל. אין סטיל און ריטם פון שטורמישע פּאָלקס־טענען און טשאַטשקעס איז געגעבן דער טאַנץ פון די טאַרפּיאַניקעס; בונט און פּילפאַרביק, ווי אַ פּריילעכער פּאָלקס־קאַרנאַוואַל, דערשיינט דער געוועט פון די בריגאַדעס.

„קיי־לעכדיקע וואָכן“ געהערט צו די בעסטע, נאָך ווייניקע אין יענע יאָרן אין דער סאַוועטישער יידישער ליטעראַטור, ברייטע עפּישע לעיוונטן, אין וועלכע ס'האַבן זיך אָפּגעשפּיגלט די גרויסע בוינג־פּראָצעסן, וואָס האָבן זיך צעוויקלט אין לאַנד סאָף צוואַנציקער יאָרן.

4

מיט אַ באַזונדער קראַפט האָט זיך אַרויסגעוויזן כאַריקס טאַלאַנט אין זיין לעצטער פּאָעמע „אַף אַ פּרעמדער כאַסענע“ (1936). אין דער פּאָעמע פּרעוואַלירט דער העקזאַמעטער, וועלכער גיט איר צו אַ מיסעדיק־עפּישן כאַראַקטער. נאָר דאָ און דאָרט, ווי אין אַלע כאַריקס פּאָעמעס,

רייסט זיך דורך א מעכטיקער לירישער שטרעם. דאָ איז ער נאָך מער נאָר טירלעך: דער דיכטער דערציילט וועגן זיין זיידן דעם באדכן.

אין סאמע אָנהייב געלינגט כאריקן מיט דער הילף פונעם פאמעלעך־ראכועסדיקן מעטער, מיסטערהאפטער קלאנגען־שפיל, אינערלעכן גראם, פאָלקסטימלעך־אָנשוילעכער פלאסטישקייט גלענצנד איבערצוגעבן די שטימונג פון עלנט און טרויער, וואָס הערשט אף די אומענדלעכע „טראקטן“ פונעם פאררעוואָליוציאָנערן וויסרוסלאַנד, אין זיינע „וועלדער סאָסנאָווע און וועלדער יאַאָווע“, אין די דערפלעך און „שטעטלעך קרומע און לאַמע“. די פרעכטיקע פייזאזשן פארמאָגן א בוילעטע סאַציאַלע באַפארבונג. אף דער נאטור ליגט דער שטעמפל פון געזעלשאַפטלעכער ניט־אינגעאָרדנטקייט. אינ־מיטן דעם „גרויסן געזאנג“ פון די וועלדער „הייבט עמעץ אָן פלוצעם צו וויינען“. וועגן דער רייכקייט און שעפע פון די ארומיקע פעלדער דערציילן „באטראַקישע רוקנס, וואָס זיינען פארשמיסן אין פריזישע הויכע סטאַדאַלעס“. אינעם סומעם לאַנדשאַפט מיט די „ווינטן, וואָס ווערן מעשוגגע“, מיט דעם הימל, וואָס „ווערט באַקלעפט און באלאָערט פון צערשאַקענע ווייסע וואָראַ־נעס“, מיט די „שטעטלעך, וואָס פליען ווי הענער אין טרייפּעס, פארגייען אין שוואַרצע מאַגייפּעס“, ווערט מיסטערהאַפט אריינגעפלאַכטן דאָס בויטרע־געשטאַלט — דער גרויזאַמער אָנזאָג אף טאט און נעקאַמע.

אף דעם דאָזיקן קאָלאָריטפולן הינטערגרונט קומט אוף דאָס צענטראַלע געשטאַלט פון לייזער דעם באדכן. עס איז א פּיין אינדיווידואַליזירט געשטאַלט, געוויין אין דינאַמישער אַנטוויקלונג. צוערשט פאסיווע פארביטערונג, וואָס גייט ביסלעכווייז אריבער אין סאַרקאָסטישן כויוועק, שפעטער — אָפּענער בונט, וואָס וואַקסט אריבער אין קאַמף און ווידערשטאַנד, — אזא איז די עוואָליוציע פונעם הויפט־העלד פון דער פּאָעמע.

די געשיכטע פונעם לעבן, געראַנגל און טויט פון לייזער דעם באדכן ווערט פונעם דיכטער דערהויבן ביז צו דער פּראָבלעם וועגן דעם גוירל פון דער קונסט און דעם קינסטלעך אין דער אַנטאַגאָניסטישער קלאַסן־געזעלשאַפט. לייזערס טראַגיק איז די טראַגיק פונעם פּאָלקס־שעפּער, וואָס איז געווען „פאַרשאַטן“ מיט געזאַנג. ווי אַן עכטער פּאָלקס־קינסטלער, האָט ער ניט געוואָלט זיין ליד פאַרקויפּן פאַר א טאַפּ ליינדון. א פאַריאַנטער פונעם אייגע־נעם שטעטל, א געוואָרפּענער אין כּיירעם פון א גאַנצער איידע, האָט ער זיך ניט אונטערגעגעבן, ניט געגאַנגען אף קיין פּשאַרע. ווי שווער ס'איז ניט

געווען, האָט ער געזונגען. מיט גאל, מיט ווייטעק, מיט בלוט — נאָר גע-
זונגען. און ענדלעך האָט ער געפונען זײַן אָרט אין לעבן. ער איז אוועק
מיט זײַן לײַד צו די שוסטער, צו די ווייטרוסישע פּויערים, זיי צו העלפּן
„איבערמאכן די וועלט, וואָס איז אומגעלומפּערט געמאכט“. ער שטארבט
מיט דעם פּריידיקן געפיל, אז זײַן לײַד איז געוואָרן א געווער, א מעכטיקער
קויעך אינעם קאמף פאר א בעסערער צײַט.
לײַזער דעם באדכנס ניט־דערזונגענע לײַד האָט אונטערגעכאפט זײַן אייניקל
איזי כאריק, דער זינגער פון סאַציאַליסטישן לאנד.

5

צו דער מיט פון די דרייסיקער יאָרן האָט איזי כאריק דערגרייכט צו
דעם העכסטן גראד פון רום און פּאַפּולערקײַט. די, וואָס האָבן געקענט
כאריקן, געדענקען, ווי ווארעם און באגייסטערט ס'פלעגן דעם דיכטער אופֿ-
נעמען די איבערגעפולטע מאסן־אאוודיטאָריעס אין פארשיידענע שטעט און
שטעטלעך פון אונדזער היימלאנד. און איזי כאריק איז געווען בא זיי אן
אָפּטער גאסט. ער האָט ניט לײַב געהאט לאנג זיך צו פארהאלטן אָף איין
אָרט. אים האָט געצויגן צו שטעט און שטעטלעך. ער האָט זיך נײַגעריק
צוגעקוקט צום ארומיקן לעבן, געזאמלט לעבנס־דערפארונג, געשעפט פאר-
געניגן פונעם קאָנטאקט מיט מענטשן. און ניט נאָר ריין שעפּערישע אינטע-
רעסן האָבן מיטגעוויירקט דערצו, — דער דראנג צו מאסן איז געווען אן
אָרגאנישע אייגנשאפט פון זײַן פלאמיקן געזעלשאפטלעכן טעמפּעראמענט.
דער דיכטער איז געווען געזעלשאפטלעך שטארק אקטיוו: מיטגליד פון צ.א.ק.
פון ווסטר, רעדאקטאָר פונעם כוידעש־זשורנאַל „שטערן“, מיטגליד־קאָרעס־
פּאַנדענט פון דער ווייטרוסישער וויסנשאפט־אקאדעמיע.

מיט געזעלשאפטלעכער לײַדנשאפטלעכקײַט, אומענדלעכער פארליבטקײַט
אין אייגן לאנד און ערד זײַנען דורכגעדרונגען כאריקס לידער אין די לעצטע
יאָרן פון זײַן לעבן. עס ווייט פון זיי מיט עפעס א מאָדנער פּרישקײַט פון
געפיל, מיט קימאט קינדערישער פארכידעשטקײַט פאר אלץ, וואָס דער דיכטער

זעט און הערט אין לעבן. דעם דיכטערס געמיט איז א מין אויסערסט פילבארע מעמבראנע, וואס לאזט זיך וויברירן פון אלץ, וואס קומט פאר אין ארום. ער רופט זיך אָפּ אַף אַלע וויכטיקסטע געשעענישן פון יענער צייט אין לאנד און אין אויסלאנד («איך עפן די לופטיקע פליגלען פון בלאט», «ראַטפּראָנט», «אלע לאַמפּן אָנגעצונדן», «אזוי ווי עס ציט», «ס'איז נאכט», «וואסיליעווע קארינע», «א נאכט אין ביראָבידזשאַן», «אונדזער מונטערקייט», «ערדישער פילאָט» אא.).

דערביי ווערט יעדער געשעעניש אופגענומען פונעם דיכטער ווי א פער־זענלעכע איבערלעבונג. דערהויבענער פאטעטישער מאטעריאל ווערט פארלירי רישט, נעשאַמעדיק דערווארעמט און דעריבער — היימיש, נאַענט פאר יעדן הארץ.

די זוניקע העלקייט און זויבערע לויטערקייט פונעם דיכטערס געמיט, דאָס געפיל פון פארליבטקייט און צוגעבונדנקייט צו דער אייגענער ערד האָט, לויט אונדזער מיינונג, געפונען דעם בוללעסטן אויסדרוק אין איינער פון כאַריקס שענסטע לירישע מיניאַטורן, אינעם געדיכט „דער ערדישער פילאָט“. אומיטלבאר און פריש דערגייט צו אונדז דעם דיכטערס פארשיקערט זיין פון לופט און הימל, זיין פארכליגען זיך מיט פרייד און מיט באגייסטערונג:

לופט. ליכט. פלאטער פון פראַפעלער.

איך פיל דיך ביזן הויט, אעראַפלאַן.

די אויגן מיינע ווערן שטרענגער, שמעלער,

דער האַריזאָנט — א גרויסער גרינגער פלאם.

ער האָט די אויגן מיר מיט לופט פארכליגעט,

ער הוידעט אום די פאלדן פון מײַן האַרץ,

עס קאָן מײַן האַרץ אַראַפּגיין באלד פון זינען,

א סעקונדע, א סעקונדע, ווארט...

א הייב. א פאל. און ווידער בין איך אויבן.

אזויפיל הימל. אייניגקער אליין.

אַף מײַן שטיוול רויכערן זיך שטויבן,

וואָס כּהאַב פאַרשלעפּט פון מײַן פאַרליבטער היים.

די גאנצע ערד — א גרויסע שטיק דערמאָנונג,
זי שווימט אוועק, זי טוליעט זיך אין רויך.
איך וויל דערמאָנען זיך און קען זיך ניט דערמאָנען,
ווען האָב איך געזען אזא מין הויך.

נאָר ווי רייצנד סע זאָלן ניט זיין די בלויע, לופטיקע הייכן, איז ניט
פאראנען גאַרניט בעסערס פון דער ערד, פון דער „העכסטער אויסדער-
וויילטער ערד“:

ערד מיינע — פון הויכע, הייסע טאטן,
פון מיינ פארבלוטיקטן און שטייפן טראַט, —
דאָס זינגט אצינד דער זונען־אוואַטאַר,
דער איינגעליבטער, ערדישער פּילאָט.

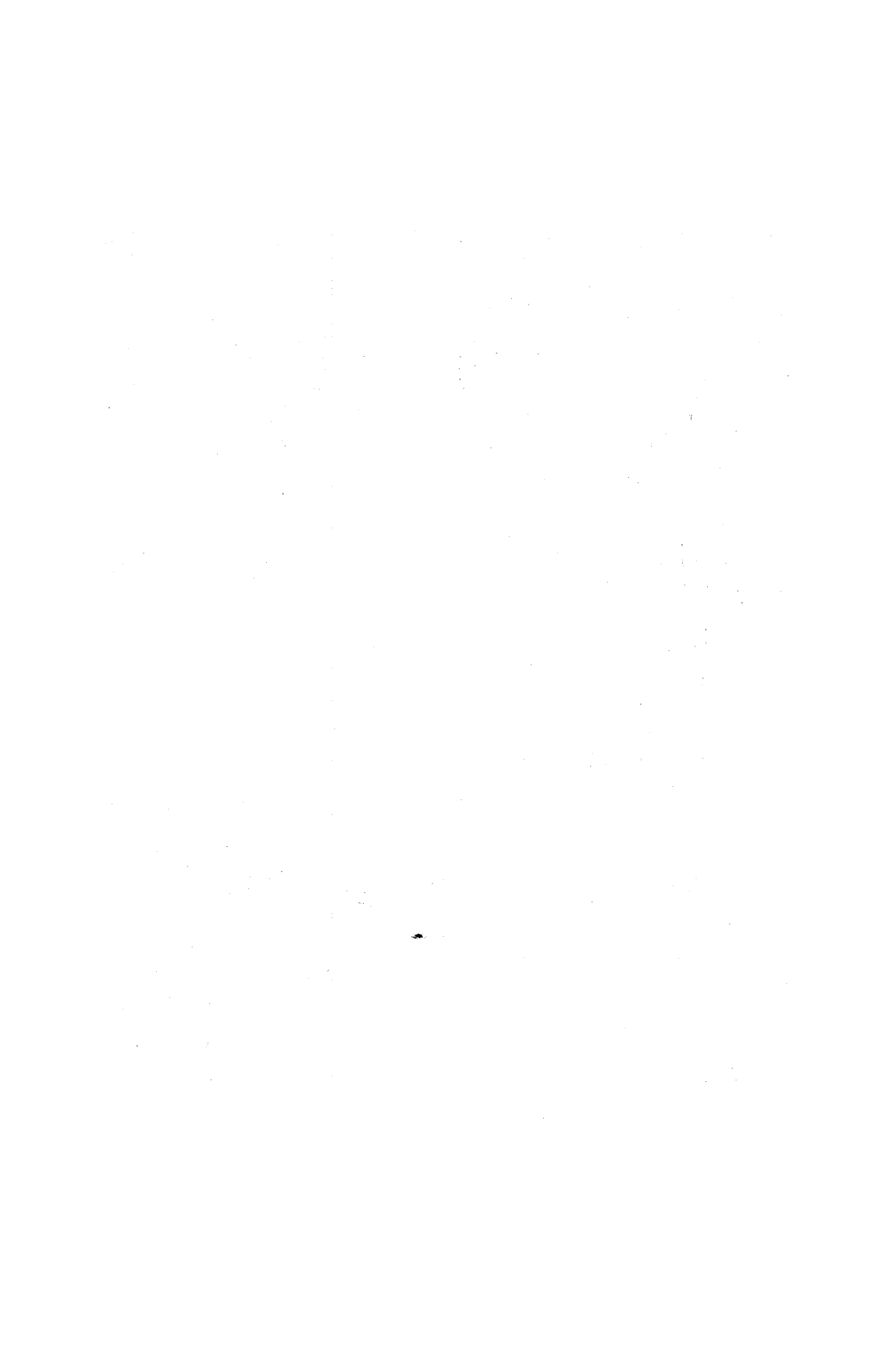
„זינגענדיקער זונען־אוואַטאַר“, „איינגעליבטער ערדישער פּילאָט“ — אזא
איז פארבליבן אין אונדזער פאַרשטעלונג דער גרויסער דיכטער איזי
כאריק, וועלכער האָט אזוי ערדיש־זאפטיק און מיט אזויפיל עכטן ראָמאנטישן
שווינג באזונגען אונדזער ליכטיקע וואָר.

א. ראַסקין

אין אויסגעשריי
פון וואקסן

מיין יוגנט

מיין יוגנט האָט קיינער אין זינד ניט געוויקלט,
א צארטע האנט האָט מיניע האָר ניט געקרניזלט...
איך בין געוואקסן א קרעפטיק יונגל
אין ענגע און הילצערנע הינזלעך.

און אין וויג נאָך, אין שטרענגער און הארטער,
מיט אויגן — צוויי שטיקעלעך טאָג...
פלעג איך הערן: מיין נאָענטער טאטע
זינגט שוין אין פרישן פארטאָג.

א פלינקער פויגל, — פליט און פאלט טאטנס האמער,
פאלט און צאפלט צווישן די קני, —
און מיר ווערט דעמאָלט נאָענט און ווארעם
יעדער ריר פון זיין זאפטיקער שטים.

בלויער ווינט, אזוי שטיל, אזוי בלוי נאָך,
קוקט מיט טויקע שמערן אין שויב...
און אף מיין ווארעם־פארשלאָפענעם אויער
רוישט, ווי א קוש, יעדער הויב.

ווערט אנשוויגן שטילער טאטע בא דער ארבעט,
א שטיקל זילבער בלייבט הענגען זיין ליד,
און איד זע: אין פארפעכיקטע ארבל
קוקט דער טאטע פארקלערט אף מיין וויג...

איצט וואקס איך א פראַסטער און פעסטער
מיט טאטנס צוויי קרעפטיקע הענט,
און אין היינטיקן אויסרוף אין העכסטן
כ'האָב דאָס ליד פון מיין טאטן דערקענט...

* * *

צו אונדז אין סאָד זאָל קיינער ניט ארײַנגיין,
ווער עס בענקט נאָך שטילקײַט און נאָך רו,
ווער עס דארף זיך אויסרוען אין שווינגן!..
בא אונדז אין סאָד רוט שטורעם אף די צווינגן,
און צווינגן בייגן זיך באלאָדענע מיט פרוכט.

דאָ רוישט די לופט, און ס'רוישן פעטע זאפטן,
און ביימער רוישן דאָ אין רויער פרייד...
יעדער בוים פארמאָגט שוין הויכע קלאפטער.
און ווער עס קוקט, — מוז הויך דעם קאָפּ פארווארפן
און די וויגן דאָ פאנאנדערנעמען ברייט.

אין ווילדן ווקס, אין וווגדערלעכן וואקסן
האָבן צווינגן דאָ קיין מעסער ניט פארזוכט...
דאָ שמעקט מיט פעך און פריילינגדיקע שלאקסן,
און קאָרע פלאצט מיט אויסגעשריי פון וואקסן,
און ביימער וויגן זיך אין ציטיקייט פון פרוכט...

* * *

ס'קען זײַן, אז כ'בין א טרויפער ביין,
און ס'איז מיין קאָפּ צו שטיִל־קײַט ניט געלערנט.
ווייס איך ניט און קען זיך ניט אליין
און קען נאָך ניט ארומטעסען מיין לעבן.

וואָס ווייס איך דען פון אויסגערוטן בליק,
פון פינגער ווארעמע און צארמע?
מיט הארטע טריט און הארטן בליק
אנטלויף איך שטענדיק פון מיין הארצן.

איך וויל ניט און איך קען ניט, אז א הארץ
זאָל ציטערן, זאָל בעטן זיך און וויינען, —
שוין בעסער גאָר אף שטיינער־הארט
אזוי א בראַך טון זיך פארשטיינערט.

* * *

ס'איז יעדערן געגעבן פול און פיל
און יעדערן נאך קראפט פון אייגן גלויבן.
ווער עס קען, — זאל וויינען אין דער שטיל.
ווער עס האט א שווינגנדיקן דיל,
און איך — א הארץ מיט זומערדיקע שויבן...

זאל קיינער איצט ניט וואגן אויסלעשן מיין פרייד,
ווען ס'האט א פרייד באזעצט זיך אין מיין הארצן;
זאל קיינער איצט ניט וואגן אויסלעשן מיין פרייד
מיט ווערטער הארבסטיקע און שווארצע.

ניין, — איך וויל ניט. ניין, — איך וויל ניט. ניין און ניין!
בעסער נעמט צעזעצט מיך אן א שטיין,
אידער אויסזעצן די שויבן פון מיין הארצן...

אז ערד — דו הערסט, איך וועל אף דיר ארומשפאנען
א יונגער,

ווען ס'וועט אין קאפ אפילע ווייסן זיך דער שניי.
אז ערד, — דו הערסט, איך וועל אף דיר ארומשפאנען
א יונגער

ביז מיין לעצט־פארבלוטיקטן און הארציקן געשריי...

אין די הימלען — ווינטן

אין די הימלען — ווינטן, ווינטן — אין די צווייגן,
און די צווייגן ווייען, וואָיען אזוי הארט.
איך קען זיך ניט געפינען און קען זיך ניט פארבנייגן,
ס'טוט איצט אזוי וויי מיר. האלבע נאכט און הארבסט.

פאל איך צו די סאָטנעס, ליג איך בא די שטאמען,
שטיל איז הינט מנין אומעט און די ערד איז פעט.
א פארוואָרלאָזט ינגל הוידעט זיך מיסטאמע
אף בופערן פארוויינטע און זעט אין כאַלעס שטעט...

ווינטן אין די הימלען מיטן אויס די שטערן,
ברעכן זייער קלאָרן, קיילעכדיקן גאנג...
ביז אָנגעשפיצטער טויבעניש באלד וועל איך דערהערן —
ווייסן בראָך פון הימל, שוידער און געזאנג.

ווינטער

1

איינער אליין דאָ, אין נאכט און אין שניי,
און שליטן שווינגט אויך שוין א מידער...
עפעס איז מיר א שאָד היינט מיין יונגער געשריי
און ווארעמע פרייד פון די גלידער.

איך וויל ניט, אז שניי, אז א דאָרשטיקער שניי
זאָל טריפן מיט שלאָף אין די בלוטן,
און איך זאָל זיך לעשן, ווי ווארעמע שויב
אין ווייטן פארווייעטן כוטער...

לאַז איך דעם שליטן, א טראַט נאָך א טראַט.
ס'ווערט ווארעם דער שניי אף מיין שטערן.
לאַזט מיך דערטראַגן ביז נאָענטער שטאַט
מיין קאַפּ, ווי א העלן לאַמטערן!..

ש. ראָסינעו

2

א קילער און רוֹקער שניי
פאלט, ווי א פריד, אה מיין שטערן.
מיר ווילט זיך מער גאַרניט, — נאָר
הערן:

עס פאלט א פארשלאָפּענער שניי
אה מיין הייסן פארמאטערטן שטערן.
איך ווייס ניט, וואָס מידקייט באַמיט,
נאָר היינט בין איך עפעס א מידער.
עס לייגט זיך א ווייסקייט אנידער
שטיל אזוי נאָענט און ווייט
אה מינע באַרוקטע גלידער.

אז די נאכט וועט נאָך דויערן לאנג,
און דער שניי וועט נאָך שיטן און שיטן,
וועל איך אויסטאָן מיין פעלץ און
מיין היטל:

זאָל דער שניי, ווי א ווייסער געזאנג,
שיטן, און שיטן, און שיטן...

3

וונדערלעך-רוינס און וונדערלעך-העל, —
א נאכט ליגט אף פראַסטיקע זיילן.
שטילקניט און שניי, און פארווייעטע וועלף
אף ווייסע פארגעסענע מיילן.

פראַסטיק און הייליכק און מוטערלעך-קאלט,
א טוי קילט מיר צערטלעך די ליפן,
גיי איך אליין דורכן זילבערנעם וואלד.
סקריפעט... — די טריט מיניע סקריפען.

רוינס און קלאַר. און מיין וועג איז נאָך גרויס, —
צי וועל איך דערגיין ביז א כוטער?
א וואָלף זאָל אפילע אצינדער ארויס, —
בין איך אים א ברודער א גוטער.

איז גוט, וואָס אן איינציקן, פראַסטן ציגאר
טראַג איך מיט זיך, ווי א שמייכל!
שטעל איך זיך אָפּ. פארויכער און ווארט.
שווינג איך א מידער און רויכער...

שווייג איך אזוי זיך מיט ווינט און מיט פראַסט,
דער צינאר ווערט אלץ שטילער און שטילער,
און פלוצלינג דערפיל איך, — א לעצטער פארדראָם
ווערט קלאָר, ווי דער מילך־וועג אין הימל...

4

איך בין צום טיך געקומען טרינקען רו
און אָפּגעבן זיך שמייכלענדיק דעם ווינטער:
— נא, — אָט האַסטו מיך! און זיי מיט מיר אה דו
און טרינק מיך אָן מיט דינע קלאַרע ווינטן.

עס איז מיר הייס און אומרויט אזוי,
און הינטער מיר נאָך שפּילן זיך גאלאָפּן, —
לייג מיך אויס א בריווטן אפן שניי
און לייג אוועק דיין ווייסע רו צוקאָפּן.

וועל איך זיך לייגן דורכזיכטיק און קלאַר,
און ס'וועט פון מיר מיין שמייכל ניט פארשווינדן.
דערנאָך וועל איך זיך אופשטעלן און — גאָר:
און זיי געזונט, מיין שמייכלענדיקער ווינטער!

5

בלוי־דורכזיכטיק און פריש איז הינט דער פראַסט,
דיין און רוים זינען הינט די ווינטן —
זון, און שניי, און לופט, ווי בלויער גלאַז,
זון, און שניי, און גינגאַלדענע ווינטן...

אין וויסער רו פון אויסגעשטראַלטן פעלד
וועבט זיך אויס צוביסלעכווייז מיין אומרו.
ווייס און האַריק שווינגט אצינד די וועלט,
דאכט זיך מיר, עס איז גאַר טיפער זומער.

וועל איך זיך באלד א שלידער טאָן אזוי,
אין טיפן גראַז מיין גאנצעם ליב פארשלעפן.
און —
סע שמעקט שוין ווייך און צארט דער שניי
מיט צוויט און ציטיקייט פון עפל.

* * *

טריפט די נאכט איר בלוילעכן טריף
און גייט אה און זילבערנעם דרימל.
טריבט מיך די נאכט ווי א שוימיקע שיה, —
ווי ווייט איז פון מיר ביון הימל?

דארטן אין ווייסלעכן שמערנישן שטויב
ווינט זיך א לופטיקער לייטער.
אין מאָל, כאַטש איין מאָל, — א צי און א הייב
אהינצו — אין בלוי און אין לויטער!

שמעל איך זיך אה און איך שרני דורכן ווינט,
און ס'יאָגן די גאסן אנטקעגן.
אף שטאַט און אף מיר — אפן ערדישן קינד —
שפרייט זיך א זילבערנער רעגן...

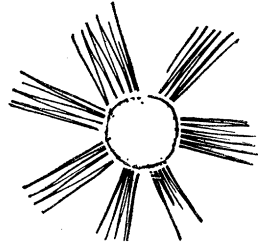

* * *

די שטאַט האָט איצט באַרוקט און פאַרוויגט זיך,
אז וואָס זאָל איך איצט טאָן מיט אזא נאַכט?
איך קען דאָך זיך ניט נעמען און דערשטיקן,
מיטן קני אָן ברוסט א בראָך טאָן זיך: און — נא!

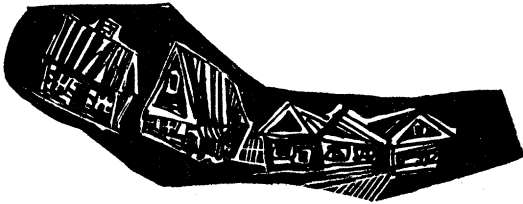
מיט וואָס זאָל איך באַרוקן דעם זינען,
ווען ס'רוישט און ס'כלינעט זיך אין לײַב?
ווילט זיך איצט א נאָענטן געפינען,
אים אָנעמען באם אָרעם: בלײַב!

לאַז איך זיך נאָך טיפער אין די גאַסן,
און ווער ס'וועט זײַן, און ווי ס'וועט זײַן — איז גוט!
קילע שטערן מילי-מיליאָסן
וויגן זיך און זינקען אין מיין בלוט.

מינסקער בלאַטעס

(פּאָעמע)

ערשטער טייל

1

ארום יעדער שטאַלצער גאס — צו הונדערט שטילע געסלעך
מיט הניזלעך נידעריקע, ווי שעפסן אונטער בארג...
ס'האָט מינסק אָן זיי, אָן אלעמען פארגעסן, —
און אלע וועגן פירן נאָר צום מארק...

און דאָ אין טיף, אין ווארעמקייט פון בלאָטעס,
אין הניזלעך הילצערנע שוין אויסן שטאַט פארשארט, —
גייט אוף א ווייטעק זאפטיק און געראַטן,
און ס'ציטערט אוף א פויסט אין יעדער קינדערש הארץ.

מע האָט דאָ ניט פארפלאנצט קיין ביימער און קיין פארקן, —
שפילט מען זיך דאָ הוילינקע אין שטויב...
און ס'גיסט זיך אָן א פויסט א יונגער און א שטארקער,
און ווען-עס-איז וועט ער א זעץ טון אין א שויב.

וועט ווען-עס-איז א האס א שפאר טון דורכן זינען,
און שטרענג, און שארף א שניט טון איבער הארץ...

שפילן זיך דאָ קינדערלעך, שפילן זיך דאָ פיניעס
און קניקלען זיך דאָ הויילינקע אין זאמד.

2

אין יעדן הניזעלע, אין יעדער קאמער
רעדט א ניימאשין, א הובל צי א האמער.

נאך קליין איז דאָ, נאך שטיל איז דאָ דער רויש פון די
מאשינען,
נאָר יעדער איינער מירט זיך דאָך ביז נאכט און פון
באניגען...

אין הניזלעך הילצערנע ווערן אומרוק די גלידער,
אין הניזלעך הילצערנע ווערן אומרוק די לידער...

באם בויערן, באם הובעלן, בא דער דראטווע, בא דער נאָל —
זינגט מען הויך און זינגט מען הייס, און אלע מיטאמאָל:

— „איִר־איִר־איִר־איִי — יאָשקע פאָרט אוועק,
לאָמיר זיך צעזעגענען — דער פאָיעזר גייט אוועק“ — —

דורך טעג אזוי, דורך נעכט אזוי, דורך קנילעכדיקע וואָכן...
אז ווי איז נויט און וואָס איז נויט בא פראָסטע
באלמעלאַכעס!..

אין שווערע טעג און נעכט אָן טאטע-מאמע,
מיט הארטן פויסט און עלנט אונטער קאָפּ —
נאָענט איז א שטאָט א ליכטיקע פאראנען,
ניט אהערצו קיינער ניט אראָפּ.

מינסק — ווייסרוסישער פארקלערטער טרויער
מיט בעטלערישער אויסגעקרימטער האנט,
פארוואָס איז דאָ בא דיר אפּ יעדן שטאָלצן מויער
אזויפיל קעלערן פאראן?..

איז גוט אזוי אינמיטן נאכט,
ווען היזלעך ליגן שוין פארמאטערט,
ארויסגיין שטיל, ארויסגיין שארף
אין אלטע אומרוקע שמאטעס.

זיך לאָזן לויפן גיך-און-גיך,
א געסל נאָך א געסל,
און אָט — ביסטו, און אָט — בין איך,
און לאָמיר זיך פארגעסן.

א דינגע אונדז, א דינגע איצט, —
מיר דארפן איצטער לויפן...
און ס'שלאָגט א האס, און ס'שלאָגט א היץ
אין הארץ און אין די שליפן.

און אומדערווארט, און אומגעריכט,
מיר בלייבן שטיין און — באסטא!
— פארוואס איז דאָ אזויפיל ליכט
און יאָמטעו אף די גאסן?..

ס'איז העל און הויך דער הויכער מארק
און שטאַלצע זינגען מויערן, —
— מויער, מויער, דו ביסט שטארק,
ביזוואנען וועסטו דויערן?..

און ס'פליט אין שויב א שארפער שטיין...
— א גרוס אייך, פון די בלאַטעס!..

מע איילט צוריק, מע לויפט אהיים,
עס איילט און ס'פליט דער אָטעם...

5

אף אלטע קראַמען הענגען אלטע שילדן,
נאָר מיט אלדאָסגוטס זינגען זיי זאט און פול.
— גיכער, גיכער, — א מעציע פאר א גילדן:
ווער עס דארף און ווער עס וויל!

גרויס און הייס איז דאָ א גאנצן טאָג די לייזונג,
קרעמער קומען אָן מיט דריי און מיט געשריי...
פיניע, פיניע, דארפסט איצט נייע הויזן? —
קראַנק ביסטו צו שלעפן זיך אזוי?..

אך, איז דאָ אין שויב אזויפיל גוטע זאכן,
און אין מויל ווערט הונגעריק און זיס.
אוי, ווער וויל דאָ וויינען, אוי, ווער קען דאָ לאַכן.

— וויבער,
— וויבער,
— א מעציע פיש!

אף אלטע קראַמען הענגען אלטע שילדן,
נאָר מיט אלדאָסניטס זינגען זיי זאט און פול.
אך, ווי נעמט מען איצט א פראָסטן גילדן.
מיט ברויט, מיט וואַרעמען — א פולן מויל...

6

ס'איז מינסק געבענטשט מיט הניזעלעך און „הניזלעך“,
אָן רויטע פאָרהענגלעך, אָן רויטע לעמפלעך אף דער טיר...
און גאַנצע נעכט, און ביז אין טאָג אין ווייסן
מע רויכערט און מע טרינקט דאָ פראָסטן ביר.

און ווען דער „שאבעס־קוידעש“ קומט צו גיין אין ווייסן,
און אלע שויבן ציגן פאָרבטיק ליכט,
זעט פיניע: ס'ווערט אומרויק אין „הניזלעך“,
ווי רויש און רויך איז ווייניק און געדיכט...

עס רייסט דאָס האַרץ, דאָס בלוט פלאצט אופ און
וואַרפט זיך —

ס'איז שאבעס איצט... די שטאָט איז שטיל און גרויס...
און נאָענט דאָ מיט עלנטקניט אין האַרצן —
מידלעך קרעפטיקע פון אייגן בלוט און פלייש.

און קומען יונגען, נעמען און באשפּייען זיי,
און לאָזן איבער אין שטילן ווייאון־ווייגל...
און דאָרטן ברענט די שול איצט אין העלע, פרומע פניערן,
און יעדער בייגט זיך אונטער זינגע זיגל...

פארוואָס זשע קומען זיי אהער אין שניפסן און אין
שלייפלעך

מיט אויגן רויקע, מיט פאָרויכטיקן בליק?
אוי, איז גוט א זעץ טון אין די שלייפן, —
נאט אינד — רן און נאט אינד — פרעמדן גליק...

מיידלעך, מיידלעך, גוטע פראָסטע שוועסטער
פון הניזלעך ניד'ריקע, פון קעלער און פון ראָג, —
נאט אינד לייכטער, נאט אינד מעסערס,
הייבט די הענט און שלאָגט.

און ס'נעמען שויבן פיבערן, און קוילעס ברעכן זיך און רניסן
און רונד ארום ווערט הילכיק און געדיכט — — —

און ווען דער „שאבעס-קוידעש" קומט צו גיין אין ווייסן,
צינדן פאָרכטיק אלע שויבן לייכט...

7

ס'איז פיניען גוט צו זיין א יונגער בלעכער,
הויך און הילכיק לאכן איבער דאך.
עס רניסט, עס ציט און ס'וויילט זיך הויך און העכער,
אהין, ווי ס'רוט דער טאָג, אהין, ווי ס'רוט די נאכט...

שוין הייס דער בלעך, און פייכט איז נאָך דער הימל,
די זון איז נאָענט: נעם — און כאפ זי אָן...
און אונטן דאָרטן דרייט שוין א געווימל,
שילדן קרעכצן, און אומרו הייבט זיך אָן.

קרעמער אַיילן זיך, ווי קליינע פלינקע פניערן,
הערצער רניסן זיך און ס'פלאַפלען הענט...

פארווילט זיך דאָס אזוי פון טיפן הארץ א שפני טון:
— איי, ווערט פארשוונדן און פארברענט!

ס'איז פיניען גוט מיט הייליכן געלעכטער
לאכן, לאכן הייליך איבער שטאַט.
עס רייסט, עס זינגט און ס'הילכן לייכטע בלעכן,
און טיף אין הארצן שטראָמט און שטראָמט...

8

שוין קיל דער בלעך און שטייל איז שוין דער הימל,
אלע שטערן זינגען רויק־פייכט.
טראָגט זיך איבער דאך אן אָוונטיקער הימן,
און אלע הערצער ווערן קוועלנדיק און ריך...

מע האָט א גאנצן טאָג געארבעט — ביז נאכט און פון
באניגען.

זיצט מען איצטער אף די בלעכן מיר...
זינגט דער פעטער פיניע זיין פלעמעניק פיניען
יערן אָוונט, יעדע נאכט א ליד:

— „...איצטער לעבן זיי אין קייטן און אין שניי,
איצטער זינגען זיי שוין ווייט אזוי...

אך, איז דאן א צייט אזא געוועזן —
אין ווארשמאטן האָט געפיבערט און געוועקט...
שטריק, און בלוט, און פרייד פון מארסעליעזע,
אז וואָס ווייסטו, וואָס פארשטייסטו, —
שנעק!

האָט מען זיי אלעמען אזעלכע האסטיקדיהיסע
גענומען און פארוואָרפן קיין סיביר.
ווען, אָ ווען וועט מען א נעם טון אָט דעם קייסער
און שווערעהייט א בראַך טון דורך דער טיר...

און גרינג, און גיך א נעם טון יענע ברידער,
גרינג און גיך א טראַג טאָן ביז אהער."

יעדן אָונט זינגט דער פעטער פיניע לידער,
יעדן אָונט ווערט דער דאך פארקלערט...

9

און אלע נאכט אף שטילקניט פון געלעגער
דעהער איך שטיל, אזוי ווי דורך א ווינט, —
ס'קלאַנגן קייטן עלנט אף די וועגן,
און זיי, פארווייעטע, קוקן שטיל אף מיר...

אזעלכע הויכע, קרעפטיקע און ווייטע,
ס'מוז יעדערער פון זיי דאָך זיין א ריז.
ווען כ'קען כאַטש איינמאָל נאָר א קוק טון פונדערווייטן
און שטילעהייט א זאָג טון זיי: — איך גריס...

נאָר סיביר איז ווייט, ווייט אזוי פונדאנען,
און אונדזער גרום פארלירט זיך און פארפירט...
מיר ווייסן: ס'איז כאַם קייסער א לאַנד אזא פאראנען,
רופט מען דאָס — פארווייעטע סיביר.

צווייטער טייל

10

נייט ארויס א האסטיקער דעקרעט
מיט ווערטער זיכערע, ווי פנילן:
פון פרי — ביז שפעט, פון פרי ביז שפעט
איר דארפט שוין, קרעמער, זיך ניט אַנילן...

ניט א קוק מיט שטומען בליק:
דער מארק פארציט זיך אין א זשאווער...
ס'איז יעדער טאָג — א באַלשעוויק,
און יעדער באַלשעוויק — א כאווער...

און מיר, אַט די פון נויט און וויי,
פון אלטע, שטילע געסלעך,
מיר וועלן אַיך, ווי פוילע שטרוי,
צעטרעטן — און פארגעסן...

11

מיר — נאנצע געסלעך מיט פיניעם —
 צו אלץ — און צו נאָרנישט געוויינט,
 מיר קלײַבן אין האַרצן אַ סינע,
 און ס'איז האַס אונדזער שטענדיקעס ברויט.

אוי, ס'איז גוט, אלץ איז גוט און צום גוטן,
 וואָס דער ווייטעק צעווייגט זיך און שרייט!..
 ווערט געדיכטער און הייס אין די בלוטן,
 און די הענט ווערן האַריק און שטייף...

שווערע טעג, שווערע יאָרן פון הונגער
 מיט ברודער, מיט פרייד און מיט לײַז,
 נו, צענעמט און דערהויכט אונדזער יוגנט,
 נאט — צענעמט, און צעלויכט, און צערייסט.

נאָר ס'מוז זײַן! און די צײַט איז געקומען
 אין שטורעם, אין ליבשאפט און בלוט.
 מיר שטייען און הייבן דעם אומרו:
 — ביזדאנען. — אראָפּ. — און גענוג!

12

ס'איז גוט אזוי, ס'איז הייס אזוי
 מיט שווערע שטיוול אף נארדינען,
 ס'איז גוט אזוי,
 ס'איז הייס אזוי,
 מיט שווערע שטיוול איבער זאל...
 און יעדן אָוונט זינגט מען דאָ די האַסטיקע „דובינושקא“,
 און יעדן טאָג, און יעדע נאכט — דעם אינטערנאַציאָנאַל.

פון הויכן דאך — ביז ווייכן דיל
איז איצט צעלייגט דאָ אונדזער ווינונג,
און ווער עס דארף, און ווער עס וויל,
פון הויכן דאך — ביז ווייכן דיל, —
די גאנצע וועלט איז אונדזער ווינונג.

13

און ווען דאָס לאנד האָט זיך צעברודערט און צערעדט
מיט טויזנט פויסטן, טויזנט הימנען אין איין אָטעם,
האָט זיך צעטראָגן דאן אן אנליקער דעקרעט
פון אוראלער בערג ביז מינסק מיט אירע בלאָטעס...
יעדערער פון אונדז — מיט אומרוקן ווייטעק,
אין וועמעס לעבן עס האָט ארבעט שטרענג געשטראָמט, —
זאָל זיך גרייטן,
זאָל זיך גרייטן,
זאָל זיך גרייטן,
זאָל זיך לערנען אף ארײַן אין סאָוונארקאָם!
יעדער איינער — איז אצינד שוין ניט קיין איינער,
יעדער קאָפּ — איז איצט א קאָפּ פון טויזנט קעפּ.
מיר מוזן איצט צוזאמען און פארייניקט — —
— נידער מיט...
— און נידער!
— און — עס לעבט — !

14

אין יענעם יאָר האָט קיינער ניט גערעכנט,
ווער ס'זעט בלײַבן און ווער עס דארף פארגיין,

מע איז געוואָרן שטרענג, און אומרוק, און העכער,
און קיינער האָט זיך ניט דערקענט אליין...

אף יעדן ראָג — פלאקאטן און אפישן,
אין יעדן הויז ברענט הונגעריק דער טויט,
און קיינער ווייסט ניט, קיינער קען ניט וויסן, —
וואָס איז בעסער: קאמפער אָדער ברויט...

און שלאָגט אין קאָפּ א היץ, — וועט מען די היץ ניט
מעסטן,

אלציינס, אלציינס: עס ווארט דער טויט אין טיר,
און ס'ציט אזוי אין גאס, און ס'ציט אזוי צו מענטשן,
זאָל זיין פארמאטערטע אין הונגער און אין טיר...

ווי קען מען נעמען איצט א לעבן און פארשטיקן,
אריינהאקן, פארשפארן אין פיר ווענט?..
עס גייט דער פויל,
עס גייט דעניקין,
געשמאק אין הונגעריק האָט זיך א לאַנד צעברענט!

15

א לעצטע ברעט פון לעצטן פלוט
האָט אונדז דאָס אייוועלע דערווארעמט.
איז נוט אצינד — א שטיקל ברויט
איז אונדז פארבליבן נאָך פון ווארמעס.

ברענט אין רויך א דארער קנויט
און וועט נאָך ציען ביז באנינען, —
יונגערהייט און שטרענגערהייט
מע טאָר ניט שלאָפן ביז באנינען.

אף יעדן ראָג, אף יעדער גאס
א שווערער אומרו ווארט און וואכט שוין.
עס רײסט, עס שלאָגט אף אונדז מיט האס
פון שווארצן יאס ביז איבער ווארשע.

16

וויקלט זיך א שטאָט אין אומרו און אין שווארצן,
אלע שויבן זײנען הינט פארדעקט...
קלאפט א שרעק און ווינט זיך אום אין הארצן,
ס'האָט אף שטאָט זיך אָנגערוקט א שרעק.

א גאנצן טאָג האָט זיך א לעצטער צוג געראנגלט
און אָפגענאנגען מיד נאָך אַרשע און סמאָלענסק,
שטיקט זיך איצט די שטאָט מיט אומרוֹקע קלאנגען:
וועמעס איז מען און אין וועמעס הענט?

ווידער קאָן דער סוינע מאָרגן קומען,
ווידער „בלאָפּי“ און „פּסיאָרעוו“.
אומרו, אומרו, אומרוֹקער אומרו,
ס'וועט די שטאָט ניט אויסהאלטן די שרעק...

17

האָט מינסק אוועקגעשיקט א צוג מיט הייסע יונגען,
האָט פיניע אויך צווישן זיי געברענגט...
ס'האָט הינטער זיי קיין מאַרשן קיינער ניט געזונגען
און ניט געפאָכט מיט יאָמטעוודיקע הענט.

צו גרויס, צו גרויס איז אפן פראַנט דער אומרו,
און ס'קען דער הימל פלאצן איבער מינסק — —
און אויב מע דארף — וועט מען צוריק ניט קומען
און שטילערהייט שוין בלייבן אונטער ביקס...

18

ווייסט שוין פיניע ניט, דעם וויפלטן מעסלעס
האָט ער דעם שלאָף אין זאָמל שווער באגעגנט,
דורך ווינט, דורך רויך — פארמאטערט און פארנעצט,
דורך ווינט,
דורך רויך
און זומערדיקע רעגנס.

ווערט שטיל אין פעלד. עס קלאפן טלאָ נאָך טלאָ.
דאָס הייסע פערד גייט רונקער אין אָוונט...
און ס'איז קיין ברויט ניטאָ, און ס'איז קיין היי ניטאָ, —
וואָלט ערגעץ כאַטש א דערפעלע זיין נאָענט.

ליגן דערפעלעך פארוואָרפענע אין שרעק
און כוּטערן פארברענטע און פארמאכטע.
אלע יונגען זינען שטרענג אוועק
מיט קויל, —
אף פויל, אף פריצים און אף שליאכטע.

ערגעץ צו א כוּטער וועט ער שטיל אראָפּ,
מידערהייט א קלאפ טון אין א טויער:
— היי, כאוויידים — ברידער, עפנט אָפּ,
— אן אייגענער — א רויטארמייער...

ניט קיין העלדן, ניט קיין האַריקע גיבוירים
האַבן זיך דאָ ביינערדיק פארקלערט.
יונגע יונגען מיט יונגע אויגן
וויגן זיך פארמאטערט אף די פערד...

ס'איז איצטער שטיף, די נאכט איז פול מיט זומער,
מיט סאַסנע-וואלד, מיט האַניק און מיט פעך.
ווער ווייסט, און עפּשער וועט מען שוין צוריק ניט קומען,
ס'איז ווארשע ווייט.

— ברידער, עך!

לאַמיר זינגען, זאָל די נאכט איצט פלאַצן,
ס'איז שטיף אזוי, ס'איז שווער אזוי! —
און הארטע טלאָען האקן זיך און האקן
מיט יונגן פיף, מיט פאָך און מיט געשריי...

און זאָל מען הערן, זאָל דער סוינע קומען
און מעסטן זיך דאָ שפּיז אָן שפּיז.
די נאכט איז הייס, די נאכט איז פול מיט אומרו,
און אומרו שרייט פון קאָפּ און ביז די פיס.

איבער דער בעריאָזע הענגט א שטרענגער בריק,
אינאָן עשעלאָנען, אינאָן איבער בריק.

און ווען דער לעצטער ריטער וועט דורכשניידן געשווינד
און שטרענגערהייט א זאָג טון: נו, כאוויירים — צינד!

וועט דאן דער בריק א בראך טון, א פאך טון מיט די הענט:

א בריק איז דאָ געהאנגען, געווען — און ניט געווען.

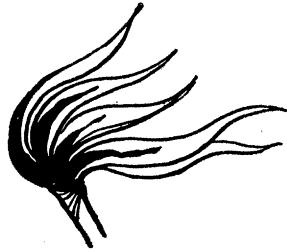
וועט מינסק דאן ווערן נעענטער. ס'איז ווער אהין אריין. — מינסק, מיר וועלן קומען, מיר וועלן ווידער זיין!..

21

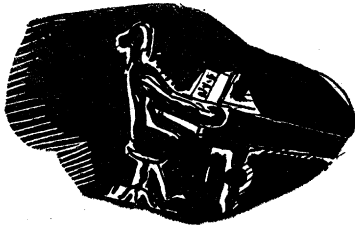
אין וועלדער געדיכטע, אין וועלדער וויסרוסישע ווער וועט היינט האלטן די וואך?
ס'וועלן היינט הערצער מיט פייער צעקושן זיך, — היינט אין א בלוילעכער נאכט...

שטילער, פארמאטערטע, רויקער, טייערע,
ווער וועט פארהיטן די רוי?
ס'וועלן היינט ווינטן און רויקע פייערן
שטיל מיט אייך ריידן אף דו...

און ווער עס וועט פאלן, — וועט מוזן פארגעסן
א פארלאָשענעם קאָפּ אף דער ביקס...
— זאמדיקע, שטילע, פארוואָרפענע געסלעך,
היים, אונדזער בלוטיקער מינסק...

ביינערדיקע
וואַר

* * *

פונדאנען שרײַ איך אוש צום צענטן דאָר,
צום צענטן, צום עלפטן און צום הונדערטן:
אונדזער ביינערדיקע, שטייפע וואָר
זאָל פאר אייך ניט אופגיין, ווי א וונדער!

ערגעץ דאָרט אין זומערדיקן לאַנד
מיט טאָג פארבליבענע אף שטענדיק
זאָלט איר כאַטש מיט א בענקשאפט אין דער האַנט
ניט קרוינען אונדז מיט שטויבן פון לעגענדן.

זאָלט איר כאַטש ניט באַקרוינען אונדז די קעפּ
מיט געוועבן זוניקע און דינע...
מיר זיינען דאָ געוועזן און געלעבט
אין ליבשאפטן, אין ווייטעק, און אין סינע.

מיר האָבן דאָ די ציגל נאָר צעלייגט
און זיך אליין אוועקגעלייגט פאר ציגל.
ביז טיפן בלוט אזוי געבענקט
פארמאָגן אייך צוויי אומרוקע פליגלען.

מיר זינען דאָ גענאנגען אף דער ערד
מיט שטויב פון כורבן אף די ארבל...
און אונדז איז נאָר געווען באשערט
זינגענדיק דאָ לייגן זיך און שטארבן.

זאָלט איר כאַטש דאָרט אין זומערדיקן לאַנד
נאָך אונדז, פארבלוטקטע, ניט בענקען.
פונדאנען שטרעק איך אויס צו אייך מיין האנט:
— טייערע, באפליגלטע, ניט קרוינט אונדז!

* * *

דער וואלד איז הויך, און ברויגעזדיק, און אלט,
און ליגט אין מאַך און רויקניט באהאלטן.
מיר זינען וואלדהעקער — און שלידערן דעם וואלד,
און האקן אונטער ביימער און צעשפאלטן.

הארבע מי און העק — איז אונדזער פרייד,
ווי שווארצעס ברויט נאָך ביינערדיקער ארבעט.
מיר טרינקען אונדזער לעבן רוערהייט
און ווארטן ניט, ביז עס וועט נעמען שטארבן...

מיר האָבן הענט און טוען אלץ מיט קראפט,
און פעטעס בלוט צעשריט זיך אין די גלידער.
א הייב די האק, — און ס'שפריצט די לופט מיט זאפט,
און ביימער לייגן זיך שוין שרײַענדיק אנידער.

כאפט זיך אוף א דעמבענער געשריי:
עס וואלנערט זיך דער וואלד — אן אופגערייצטער גיבער.
די לופט ווערט ריין און קלאָר, ווי ערשטער שניי,
און ראכועס שוימט און גיסט זיך שוין אריבער...

יאנואר 1926

* * *

דער יונגסטער אפילע פון אונדז
איז געבענטשט שוין מיט האַרטיקע אַסלען.
איז יעדן גייט אהר דער טריבון,
און דארף ער נאָר האָבן די זון, —
קען ער ביו הימלען דערוואַסן.

אַט דאָ אַף דער הילכיקער ערד
לעבט נאָך די שטילקייט און לויערט.
און וועמען ס'איז טרויער באשערט,
וועט ער אַט דאָ, אַף דער ערד,
צעטרעטן דעם אייגענעם טרויער.

יאָ, ס'איז פאַראַן א געפאַר:
מיר קענען נאָך בלייבן באַרוטע.
ווייך אזוי, רויק און צארט
קען דאָך אי זאַטקייט, אי צאַר
באַרויַקן אונדזערע בלוטן...

נאָר ס'איז דאָך אין אונדזערע טריט
פאַרבאָרגן א שטענדיקע גוורע.
מיר קענען דען רוען? — אי, ניט!
ווי ס'פאַרבענקען זיך גאַסן נאָך טריט,
בענקען מיר אלע נאָך שטורעם...

* * *

א שאָ קומט אָן שטיל און פארגייט,
היים איך איר האסטיקער גיין.
און איך האלט שוין מיין בלוטיקע פרייד
פארביסן צווישן די ציין.

שטעל איך זיך אה און איך שרײַ:
— כאוויירן, אף מעסערס און — גוט!
מיר בענקען שוין ווידער נאָך בלײַ,
נאָך רויכיקן אופשטאנד און בלוט!

קומען מיר רוזק און הארט
און גרייטן די האַריקע הענט.
— איז נאָך דאָ עמעצער צארט?
— מיר האָבן די צארטקייט פארברענט!

שטעלט מען זיך שווער — און אין ריי,
ס'צעוויגט זיך א שטורעם אף קעפּ.
איינס! און איינס! און צוויי!
און די ערד היילט שוין אָפּ אונטער קלעפּ.

און ווער עס וויל קערן צוריק,
זינקט ער אין אייגענעם בראָך.
— כאווייריס, אין אופשטאנד און קריג!
אין רו און אין ליכשאפט — דערנאָך!

1925

* * *

רוק, מיין בייזער געמיט:
טיף ערגעץ דאָרטן אין האַרצן
קען ווידער א שטיק דינאמיט
האַסטיק א ריס און א פלאץ טאָן.

ס'קען ווידער מיין קרעפטיקע פיין
צעשרניען זיך שווער אף די ליפן...
הינט ווילט זיך מיר רוקער זיין,
דערפילן מיין גרויזאמע ליבשאפט.

אז ניין, — ניט קיין האס נאָר אליין
האָט הייליכקייט אין מיר זיך צעוואקסן.
אז ניין, — ניט קיין ברויגעזער שטיין
האָט אין בוזעם בא מיר זיך פאראקשנט...

עפעס פיל איך א ליבשאפט אצינד
אין אלע פיר וועלטישע ווינקלען,
און איך גלייב היינט נאָך מער פון א קינד,
און איך פריי זיך נאָך מער פון א יונגל...

* * *

...אויב אזא צײַט וועט נאָך ווען־עס־איז זײַן,
איז ניט איך און ניט דו, — ס'וועלן אנדערע זײַן...

אלצײַנס, אויב מײַן קינד וועט אמאָל נאָך דערזען
בלוטסקע ציגל אין זױבערע ווענט. —

מיר זײַנען געווען און מיר האָבן געלעבט,
אוי, מײַן קאָפּ, אוי, מײַן האַרץ, ביסט אלײן זיך ניט ווערט.

יעדער מאָג גײט אדורך, יעדער נאכט פאלט אוועק,
און וואָס בלײַבט, אויב ניט שײַן הינטער אומרו פון קעפּ?..

אונדזער דאך איז דער ווינט, אונדזער הײם איז דער בריק,
און מיר נעמען די ראכוועס א שטיק נאָך א שטיק — —

פערליאשעז

יעדער שניט פארנייט מיט נייע הויטן,
יעדן בראך פארציט מיט גראז די ערד...
געווען אמאל אן אויסבראך און א ווייטעק,
הילכט ער אָפּ, ווי העלער קאל אה בערג...

איך ווארה אריין מיין האנט אין אָפּגעברענטן נעכטן,
און נעכטן קומט ארום און העלט אופ, ווי א נעס...
ברידער, — דאָס בין איך מיט אייך געפאלן א גערעכטער
אה שטיינער און אה בלוט פון פערליאשעז.

דאָס האָב איך מיט אייך אונטער הימלען פולע פייער
די וועגן צו פאריזש מיט ברוסט פארשטעלט,
און ווידער שטייען מיר היינט הויכע און באנייטע,
און אקסלען טראָגן שוין די לאסט פון נייער וועלט.

מארט 1924

* * *

ענגעלן

ברודער מינער מיט האָר געקרײַזלטע, ווי מינע האָר,
מיט שוואַרצן שניט אינמיטן פון דיין וואַסן.
דאָס ביסל פּײַן פון דינע לעצטע יאָרן
מיר האָבן היינט געטראָגן אף די אַסלען.

אינמיטן מינסק, אין מינסק פון אומרו און פון נויט,
האָט לעקערטס בלוט געשרײַען פון זײַן דענקמאָל,
און מיר זײַנען גענאנגען שטילערהײַט,
געשוואָרן זיך, מיר וועלן דיך געדענקען.

האָט נאָך אמאָל אין ווילנע דורכגעבליצט א שאָס,
האַטו געשאָסן אף באַניס היינט...
ברודער מינער, ניט באשערט דיר זעען לאָדז
אין גליק, אין בלוט, אין ליבשאפט און אין פּײַער...

פון לאָדזער סטווער וועט לאַנג נאָך ניט אראָפּ
דיין לעצטער שאַס, א בלויער, א פאַרבענקטער...

כאַטש ווען-עס-איז א קוק טון אף דיין קאַפּ,
אף קאַפּ דינעם פאַרקריצטן אין א דענקמאָל.

איז רויך

ניט פון זון, ניט פון רויים און פון וועלטן, —
גענוג געזונגען אזוי און אזוי,
איך בין געוואָרן איצט פינערלעך-עלטער,
איז מיין קאָפּ איצטער דורכזיכטיק־ריין.

איך געדענק א שטאָט — אין געוויין און גערודער,
א היץ און קעלט האָט געשטראָמט אונטער לינב,
ס'האָט די מאמע געוויינט פאר מיין ברודער,
געוויינט און געבעטן זיך: בלייב!

איז דער ברודער געוואָרן נאָך שטרענגער,
שטרענג געהערט, ווי דאָרט רײסט זיך און וועקט,
און איך, אזא יונגער און קלייניקער,
בין אויך נאָך מיין ברודער אוועק.

ווער האָט געוואוסט, וואָס ס'געשעט דאָרט אין רויכן,
ווער עס פאלט און ווער עס דרייט זיך צונויף!
ס'איז מיין ברודער געקומען א בלייכער,
מיט א בלוטיקער האנט אפן שליוף.

שטילערהייט מיך אף אקסלען גענומען,
שטילערהייט מיך באשוואַרן: געדענק.
האַט א שטילקניט מיין ברודער גענומען
און צארט אים אף דער ערד אויסגעלייגט...

זייען יונגען געווען און פארגאנגען,
שטרענגערהייט זיך צעלייגט אונטער ווינט...
ווי געקענט האָט דאן וויי טון און באנס טון
אונטער סרייפעס א גלויביקן קינד.

וואקסן יאָרן, גייען אור און פארגייען,
פאָכן פאָרכטיק פון גליק און פון פרייד,
דערמאָן איך זיך ברידערשע ווייען
אף גאסן פון גליקלעכן טויט.

בא דער קרעמל-וואנט

ווי ברודער-קוואַרים זינען ווייך און גראַזיק
און העלער כאַלעס רוט אין דורכזיכטיקן רויך,
וועט זיך מיין קאַפּ צעברויזן, ווי אַ לאַזונג,
וועט זיך מיין קאַפּ צעשפּילן אין דער הויך!

אז ווי איז זי, די שטים, וואָס הייסט אַ וויילע שטיין דאָ
און אינהאלטן דעם קאַפּ פאר שטינגנדיקער רון,
און ליינען אַף אויסגעהאקטע שטיינער
נעמען נאָענטע, ווי איך, ווי דו.

יעדעס וואָרט — אַ שטילס און אַ פארקלערטס,
יעדער שטיין דאָ — נאָענט, ווי מיין האנט,
אין יענער נאכט איז ניט געווען באשערט מיר
פאלן דאָ אַ ברודער באַ דער וואנט...

צו די אַקטיאבער-געסט

כאוויירים, Camrades, Genossen,
Товариш פון פיר עקן וועלט,
מיר זינען צופרידן, Мы рады
פריי די גאסטפריינטלעכע שוועל.

אין לאנד פון געבענטשמער מערידע,
ווג ס'נייט אוף אין ווייען דער מענטש...
מיר גייען אנטקעגן אייך: ברידער,
לאָמיר זיין אלע געבענטשט.

מיר זינען דאָך נאָענט פון שטענדיק, —
ווערן מיר איצער באקאנט,
איר אלע פון צענדליקער לענדער,
איר ברענגט אונדז דעם גרום פון איין לאנד...

איין לאנד און איין שטייגנדע מאכנע,
איין ערד און איין מענטשלעכעם ברויט.
מיר דאכט — איך פארשטיי אלע שפראכן,
און יעדער פארשטייט מינע רייך.

און דאָרט, ווי ס'איז יאָמטעוו אום ווינטער,
און ווינטער האָט לויטערן גאנג,
נייען אום גאָלדענע ווינטן,
וואָס שמעקן מיט דזשאַנגל און גאנג...

* * *

הינט וועט קיינער ניט פאלן מיט קני צו דער ערד
פאר נאָענטע בלוטיקע טראָפן...
יעדעס וואָרט — ווי א שניט, יעדער קרעכץ — ווי א
שווערד
איבער קעפ און אף שמעט פון איראָפּע.

איין־און־צוואַנציקסטער יאנוואַר... פיר־און־צוואַנציקסטע
יאָר...

א געשריי און א שניט איבער לענדער...
א שטרענגע, א בלוטיקע וואָר
פארגייט אין א העלער לעגענדע...

וועט דורכגיין א טאָג און וועט דורכגיין א נאכט,
וועט דורכגיין א דאָר — א יאָרהונדערט,
און וועט מען דערציילן: אָט דאָ אף דער וואך
האָט ער אזא שטאָלצער געדונערט...

* * *

און יעדער אינדערפרי קלאפן ניסן אין די שויבן, —
שלידער איך ארויס צוויי אומרוקע הענט.
און ווידער בין איך גרויט שוין — אופנעמען און גלייבן,
אז ס'האָט זיך ערגעצוווּ א לאַנד אין ווייט צעברענט...

ווערט הייס אין האַרץ, דאָס האַרץ הייבט אָן צו ברענען,
עס גיט א ריס, עס גיט א טראַג פון שטוב,
פון יעדן רויטן פלאַץ רעדט ווידער צו אונדו לענין.
און יעדער רויטער פלאַץ וויגט זיך שוין און רופט...

ווערן ווידער פֿינעריק און הייס די האַריוואָנטן.
הייב איך אופ מנין קאָפּ א ליכטיקן און — טראַג.
עס שלאָגט מיט היץ, עס שפארט, עס שלאָגט מיט יאָמטעוו.
און יעדער נאכט אזוי,
און יעדער טאָג...

יאנואר 1925

קאטערינקע

(פאָעמע)

אריינפיר

היי, צעשריי, צעשפיל זיך, קאטערינקע,
דו האָסט ביז איצט געליטן אין דער פרעמד;
א דאָרשטיקע, א פריילעכע און פלינקע
האָסטו זיך אומגעשלעפט אין אַרעמינקן העמד.

אונדזער שמים האָט קיינער ניט געפעסטעט,
אונדזער בלוט האָט קיינער ניט געשטילט,
פון יעדער שויב אין יעדן זאטן פענצטער
מע האָט אין אונדז געשלידערט און געצילט...

אין געסלעך צעקרימטע און פארדרייטע,
פארזונקענע אין בלוט און אין געוויין,
האָסטו געוואָלט פארהוליען יעדנס ווייטעק
און ניט געקענט צעהוליען זיך אליין...

אין הארטע טעג, אין הארטן לויף פון יאָרן
מיר האָבן זיך א ריס געטון אין קאָן
און שווער געשרייען און געוואָרנט
אין אונדזער שטעכיקן און הארציקן זשארנאָן.

היי, צעהוליע און צעשפיל זיך, קאטערינסקע,
אין שאַלן, אין געשרייען און אין קלעפּ,
ווער עם דארף און ווער עם מוז פארזינקען,
זאָלסטו שלאָגן, ווי א דונער אף די קעפּ.

מיר ווילן און מיר קענען צארט זיין,
נאָר מיר ווילן ניט און קענען ניט אצינד,
אויב געזונגען — איז פון פולן הארצן,
און געהוליעט — איז געהוליעט, ווי דער ווינט.

פון שטויב פון גאס — און ביז די העכסטע פענצטער
אונדזער ליד זאָל זינגען, ווי א פאָן.
מיר זינגען איצט די שטארקסטע און די שענסטע:
איך, און דו, און קויטיקער זשארנאָן.

1

מידל, דו, מיט זומערדיקע הענט,
מיט שלאַנקן וווקס פון שווינגנדיקע ביימער, —
עס איז דיר גוט אין רו פון ווענט,
אין זאטער שטילקייט פון דיין וווינונג!

בא דיר אין צימער איז נאָך קיל,
עס שווינגט פארשטיקט דער זומער אף די בלומען.

און אין דער נאכט און אין דער שטיל
איז דאָ אזויפיל רו און אומעט.

2

אָוונטיק, שווינגנדיק מיידל
מיט אינגעשפארטער שטילקייט אין געזיכט,
גוטן-אָוונט דיר! און לאָמיר בעסער ריידן
און אָנצינדן אין צימער אלע ליכט...

איך בין נאָרוואָס געקומען פון טראמוויען,
געבראכט אהער א פריידיקן געשריי...
שוין אָוונט, און די שטאָט איז פול מיט פֿייער.
פארוואָס זשע קוקסטו שווינגנדיק אזוי?

3

האַסט גערופן, — בין איך אריין אזוי בלייד
און ניט געקענט מינע אקסלען פארהויבן,
ניט געקענט דיר א הייב טון אין הייד
און — א פאָך און — א זעץ, און — צעשטויבן.

איך האָב דאָך אזויגע, ווי דו,
נאָך נעכטן אה שפיון געשלינדערט
און געפאָכט און געצילט אין דער רו, —
און אצינדער שטיי איך און לניד דאָ.

קינד, מיין צעשראָקענעם קינד,
מיט צעשראָקענעם וויי אף די ליפן,
זאָג, — וועל איך פאלן צום דיל
און בייגן זיך, וואַיענדיק, טיפער.

נא מיין פויסט, נא מיין קארק — און צעבנים,
זעץ אָן בלויע צייכנס, ווי פערל.

ס'האָט א האנט אזוי לופטיק און ווייס
געקילט מיין צערודערטן שטערן.

4

עס זינגט אין מיר! איך וויל דיך היינט דערשפירן
לייב צו לייב און נאקעטקייט צו נאקעט.
עס ריכטט אין מיר, עס ציט אין מיר,
און ס'גיסט זיך אָן מיין שווערער האלדז-און-נאסן.

איך קען שוין ניט בארוקסן די הענט
און איינהאלטן זיי האַריקע און הארטע.
ס'ווערט ענג דער דיל, און ענג די ווענט,
און ענג אין צימער און אין הארצן.

און זאָג מיר: גי! און זאָג מיר: זיין!
וועל איך אצינד זיך ניט צעשיידן. —
עס שלאָגט א קעלט, עס שלאָגט א היץ
פון מיר, פון דיר, פון אלע דינע קליידער...

5

שטילער-שטילער ציטערן די שויבן,
און אָוונט וועכט זיך ציטעריק און דין...
דו האָסט די אויגן העלער אופגעהויבן
און בייגסט זיך קנענדיק נאָך טיפער צו דעם דיל.

קומט צו גיין א שאָ, איינע און א צווייטע,
און שטילקייט קומט צו גיין, און שטילקייט גייט ארויס.
פונוואנען נעמט זיך דאָס, פונוואנען קומט א ווייטעק
און בייגט דיך איין און לעשט דיך אויס?..

6

א בענקענדיקער פאַרטעפּיאן, נאָטן און שאַפּען
און פלינקער לויף פון ווינטלדיקער גרינגקייט,
אינמיטן נאכט, אין רו פון ווענט
פארגייען זיך אין שטילקייט דינע פינגער...

וואָס וויינען דאָס בא דיר אזוי די הענט?
פון וואָס האָט דאָס שאַפּען אזוי געטרויערט?
אָ, לערן אויס, עס זאָל אָט דעם שאַפּען
פארנעמען אויך מיין אומרויקער אויער?

איך האָב דאָך אין מיין יוגנט נאָר געהערט,
ווי הייזעריק עס ציט א קאטערינקע.
זאָל זיין גענוג! — איך קען ניט מער
אין ווייסער רו פון דינע ווינקלען.

וועמען ס'איז געגעבן פרייד און רוי,
און וועמען ס'איז אין אומרו גרינגער...
א פארטעפיאן אין בענקשאפט, איך — און דו
און פלינקער לויף פון דינע פינגער...

7

דו לאכסט פון מיר? — לאך, לאך,
איך בין אף דיר ניט ברויגעז.
איך האב די אויגן צוגעמאכט,
קילע רוי און קילע נאכט
רוט אף מינע אויגן...

נארעלע, דו מיינסט, איך שווינג,
איך שווינג דאך ניט: איך פריי זיך.
ווי יונגע ווינטן אף דער צווינג,
ווי יונגער פויגל אף דער צווינג, —
מיין הארץ, מיין יונגס, פארגייט זיך.

דו זאגסט: דאס איז נאר ניט שאפען,
דו האסט געשפילט מאצארטן?
זאל זיין מאצארט! — איז וואס? איז ווען?
אז עפעס רינט פון דינע הענט
מיט אזא קאלטער צארטקייט...

וואס האסטו פלוצלינג זיך פארמאכט
און אפגעשטעלט מאצארטן?
לאך פון מיר. לאך, לאך!..

פארוואָס זשע האָסטו זיך פארמאכט
מיט אומעטיקן הארצן?..

8

שפיל א פריילעכס! שפיל מיר איצטער עפעס,
איך זאָל מער ניט פילן דיין פארגיין.
אין די וויסטע וועלדער, אין די פוסטע סטעפעס
זאָל דיין ווייטעק אויסגיין און פארגיין...

ווער האָט דאָס דיין יוגנט אָנגעפילט מיט אומעט
און דיין יוגנט יאָגנדיק צעווייט?
שפיל א פריילעכס! איך בין צו דיר געקומען, —
זאָל אה דיר אויך נידערן מיין פרייד!

א פאָרטעפיאן און דו דאָ. ווער פון איך איז עלנט,
ווער פון איך פארגייט זיך אין געוויין?
אין די וויסטע וועלדער, אין די פוסטע פעלדער
זאָל דיין ווייטעק אויסגיין און פארגיין.

9

קענסט ניט זינגען? — וועט זיך איצט צעהוליען
מיין פלינגע און מיין האָפערדיקע ליד. —
ערגעץ אין א שטעטל, און ערגעץ אין פאָדאָליע
האָט געלעבט א סאמעטענער ייד.

האָט דער ייד געהאנדלט מיט שווינגנדיקע וועלדער
און די ביימער איינציקווייז צעהאקט,
און זיין יונגע טאָכטער ניט פארהיט פון עלנט,
און זיין יונגע טאָכטער ניט פארהיט פון צאר.

געדיכטער וויי פון וועלדער, ביז וואָרצל אויסגעדרייטע,
איז אה איר געפאלן, ווי א שרעק — — — — —
וואָס קרימען זיך די ליפן בא דיר אין שטומען ווייטעק?
פארוואָס האָסטו די אויגן צוגעדעקט?

וועל איך מער ניט זינגען. זאָל דיר ווערן גרינגער, —
האק זיך אָפּ, מיין אומעטיקע ליד!
עד, געווען, — און טויזנט מאָל נאָך זינגען:
האָט געלעבט א סאמעטענער ייד.

האָט ער אָנגעקליבן פויערים פארווייעטע
און מיט זיי אליין אין וואלד אוועק.
האָט דער וואלד צעווינגט זיך אין כורבן און אין ווייטעק
אונטער שארפע שטאָלן פון די העק.

הוק-און-האק! און נאָכאמאָל! און שטארקער!
ס'איז א בוים געפאלן צו דער ערד.

— — — — —
אוי, בין איך א נארישער, א שטעכיקער און — הארנע!
פארוואָס האָסטו זיך אומעטיק פארקלערט?..

10

דו זאָנסט, דו פארשטייסט קיין זשארנאָן ניט,
א דינגע, נו, רוף דאָס זשארנאָן!

ווען ס'פלאטערן ווערטער, ווי פאָנען,
וואָס גייט דאָס אינגאנצן דיר אָן? ..

אכמאטאָוועס טרויער געפעלט דיר, —
טאָ טרויער מיט סאמעט פון בליק:
Я на правую руку надела
перчатку с левой руки.

ווייסטו? — עס האָט זיך געראכט מיר,
ניטאָ שוין אזוינע, ווי דו.
צערונען, ווי בלויע פארנאכטן,
פארגאנגען אין בענקענדער רונ.

שטייסט ווידער איצט שלאנק, ווי א יינגל,
שוין ווידער געקומען... נו, זאָג,
ווער הענגט דאָס בא דיר דאָרט אין ווינקל:
אכמאטאָווע אַנא, צי בלאָק?

11

ווייען, ווייען רוניקע גארדינען,
און א שטילקניט ליגט נאָך אפן דיל,
העל און רוניק קומט אָן דער באגינען,
און דאָ איז נאָך שלעפעריק און שטיל...

נעם, זעץ אויס: גארדין, און שויב, און פענצטער,
זאָל א ווינט א רים טון זיך אהער.
און קוק: עס שפאנט ארום דיין שענסטער
צווישן אלע שענסטע אה דער ערד.

איבער יעדן פלאטערט א לעגענדע,
און ווינט, און פונק, און פלאם אונטער די פיס.
און קומט מען אָן פון שטעט, און קומט מען אָן פון לענדער.
און אלע ווערן שפאנענדיק באגריסט.

וועסטו קענען, — וועסטו אויך נאָך קומען,
אז מיר טרײַבן קיינעם ניט אוועק...

עך, איז גוט נאָך רו און נאָך דיין אומעט
מיט גאס און מיט באגינען אפן וועג...

12

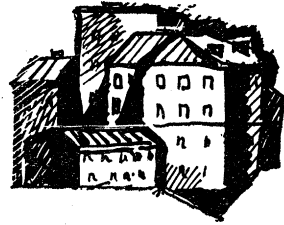
וואָס טו איך דאָ? וואָס דארף איך דאָ בא דיר?
צו וואָס האָב איך געטרויערט מיט שאַפענען?
ווען כ'וואָלט אזוי א ריס טון דורך דער טיר,
וואָלט איך זיך ווידער שוין אין רוסיניט דערקענען.

כ'וועל בא דיר נאָך זײַן א פאָר מינוט
און וועל דיין טיר פארמאכן, ווי א סויגע,
ווען ס'רעדט מיין בלוט, ווען ס'וויינט נאָך דיר מיין בלוט,
וועל איך מיין בלוט צעטרעטן אף די שטיינער.

און ווידער וועל איך טראָגן איבער שטאָט
און יאָגן פון א מויער צו א מויער.
פארשעמט זאל זײַן מיין יעדער טראָט,
וואָס שלעפט נאָך הונגעריק מיך צו דיין טרויער.

נו, זיי געזונט, — גענוג. — און גוט.
און ס'האָט די טיר פארמאכט זיך מיט א סינע.
ס'קען זיין — אין גליק און בלוט
וועסטו נאָך עפשער ערגעץ מיך געפינען...

אַקטיאָבער — נאַיאָבער 1925

שטעטל

שטעטל

I

א פרעמדער גאסט אין שטעטל איז געקומען,
א פרעמדער גאסט —
מיט אומרו אין די טריט...
ס'האָט דאָרטן קיינער ניט דערקענט זיין אומרו,
און קיינער האָט אים ניט געפרעגט:
ביסט מיד?..

דעם בלויען הימל האָט געצויגן צו פארנאכט דאן,
און שטילקייט האָט נאָך עמעצן געוויינט,
אלע קראָמען שוין פון לאנג פארמאכט דאָרט
און קיינער דארף שוין דאָרט ניט גיין אהיים...

ביז טיף אין נאכט
דורך שטעטלדיקן העפקער

געגאנגען איז דער גאסט אזוי אליין,
און ניט געווארט, און ניט געבעטן:
"עפנט" —
בא לעצטער טיר פון אפגעניצטער היים.

ער האָט געהערט און הערן ניט געקענט מער,
ווי שטעטל ליגט פארבראָכן הינטער פלויט...
— נוט, — האָט ער געזאָגט, —
זאָל ברענען! —
און איז אוועק פארשפארט און הארטערהייט.

און ביז פארטאָג האָט ער געהערט,
ווי ווינטן
היים האָבן מיט פייער און מיט שטעטעלע געקלאָגט...
א לעצטן מאָל האָט ער א קוק געטון אה הינטער,
און איז אוועק, און ס'האָט געטאָגט.

2

א לעצטער רויך האָט צוגעדעקט מיין שטעטל,
און לעצטן רויך האָט אָנגעשיקט דער ווינט.
אוי, ביזוואן, און אוי, ביזוואגען בעטן זיך:
— שטעטעלע, פארשווינד.

אינמיטן וועג, צווישן בלויע טראקטן
ליגסטו אלץ און קענסט נאָך ניט אוועק.
א בראָך צו אלע גרייזע טאטעס,
וואָס האָבן ניט פארלאָשן דיניע טעג —

און ד'ך געלאָזט אַף שווינגן און אַף זוארטן! —
שווערעהייט זאָל דורכפאַרן אַ ראָד
און ד'ך צעטרייסלען ביז ד'ין קראַנקן האַרצן,
טראַט — נאָך טראַט...

איך ווייס: די טעג זינען געציילטע,
און יעדער טאָג דינער איז אויסגעווייטעקט רויט.
אוי, ווען כ'גלייב און קען ד'ך אויסהאַקן אַ ציילעם:
אַ לעצטן שויםער אַף ד'ין טויט.

3

אין טיפן הויף פאַרגייט זיך אַ האַרמאַניק
און לעשט זיך אויס צווישן קילע ווענט, —
פאַרווילט זיך דאַן און כ'קען זיך ניט דערמאַנען,
וואָס איז אַמאָל געווען.

שטעטל, שטעטל, שטילינקס און פאַרטרויערטס,
ביז לעצטן דאָך פאַרלאָזן און אליין...
טרעפט נאָך ווען, אַף העכסטן פון די מויערן
דערגייט צו מיר ד'ין טרוקענער געוויין.

ווען כ'בין דאָס ערשטע מאָל אוועק פון ד'ינע געסלעך,
מ'יז יוגנט האָט נאָך שטילערהייט געברענט,
נעמיינט האָב איך — מע טאָר ד'ך ניט פאַרגעסן
און שטענדיק מוזסטו נאָכגיין אין דער פרעמד...

בין איך אוועק געבויגן נאָכן וואָגן,
דאָס גאנצע לעבן צוגעדריקט צום לייב...
ארופגעפירט האָט שטאַט אף העכסטן פון די שטאַקן,
צוגעפירט צום פענצטער: בלייב!

איז גוט אצינד באם פענצטער זיך דערמאָנען
און גרינגערהייט א מאך טון מיט די הענט...
הערן שטיל, ווי ס'צייט נאָך דער האַרמאָניק
און לעשט זיך אויס, ווי קיינמאָל ניט געווען.

4

א נאכט, ווי אלע נעכט אין בלויען,
ווי אלע נעכט איז אומרויק און שטיל...
איך קען היינט ניט מײַן רױען ווי צעווייען, —
איך הייב זיך אָף א לופטיקער און — שוויים.

א הימל. א מעשווגענע לעוואָנע
ציטערט אָף און רײסט זיך שטרענג און שאַרף,
עס רײסט דאָס האַרץ און רעדט, ווי טױזנט פּאָנען.
ווי טױזנט פּאָנען רײסט זיך מײַן באַדאַרף...

איך קען זיך ניט אין אזא נאכט באַרויקן,
אז ס'צייט אוועק און ס'טראָגט אף ווי און ווינד,
מאמע, מאמע, ס'איז דיין זון מעשוגע
און פליט ארום א בלויער אפן ווינט...

איך קוק זיך איין דורך דאָרשט פון מײַנע אויגן
און לענגער־לענגער צי איך אויס מײַן האַלדז:

געוועזן זינגען שטעטלעך פארלייגט דאָ
אין שטילער רו מיט שטילן ברויט און זאלץ.

האָב איך אליין געהאָלפן זיי צעשמערן
און אָפגעשיקט זיי אלעמען אין רויך...
איצטער הער איך שוין, ווי ס'ציטערן די שמערן,
ווי ס'ציט אוועק און ס'טראָגט מיך אין דער הויך.

* * *

אנטלויפן? איך קען ניט, איך וויל ניט אנטלויפן,
און ס'ווערט שוין דאָ אומגעלעך ווייטער צו זיין.
עס האָט זיך דער כורבן צעלייגט אף די הויפן,
אין שויבן — פארלאָשענע טראָפעלעך שיין.

נאַרנישט און לידיקייט. פוסטקע און ווינטן.
עס הענגט דאָ א שטילע, פארלאָשענע שאַ...
איך גיי, און מיר דאכט זיך — מע גייט נאָך פון הינטן,
קער איך זיך אום, — איז דאָ קיינער ניטאָ.

גיי איך פאמעלעך, און ס'ווילט זיך מיר יאָגן...
עס הילכט דאָ צעשראָקן מיין טראָט אף דער ערד.
טראָג איך זיך אום, און איך בעט זיך: זאָל טאָגן,
זאָל טאָגן, זאָל טאָגן! איך קען שוין ניט מער.

פארגייט, איר אומעטיקע זיידעס...

פארגייט, פארגייט, איר אומעטיקע זיידעס,
מיט בערד צעשראָקענע, פארלאָפּענע מיט שניי!..
אין לעצטן בראָך, אין לעצטן וויי
זײַט איר פארבליבן לעצטע איידעם, —
פארגייט, פארגייט, איר אומעטיקע זיידעס!

אז ווינד, אז וויי צו אַינער גאנצן שטעטל
צעטראָטענעם אין ווייטעק און אין נויט...
צו יעדן הונגעריקן ביסן ברויט
האַט איר פון לאנג געשמייכלט און געבעטלט, —
אז ווינד, אז וויי צו אַינער גאנצן שטעטל.

און קוקט איר איצט צעשראָקענע און מידע,
און ס'ציטערן און ס'טרייסלען אייך די קני.
— ווער ווייסט, ווער ווייסט, אויב ס'וועלן די,
אויב ס'וועלן אָט די זין שוין בלייבן יידן? —
און ס'ציטערן און ס'טרייסלען אייך די קני.

און מיר, אָט די, וואָס רופן אייך נאָך זיידעס, —
און ווייסן, אז דאָס דארף מען שוין ניט לאנג,
מיר גייען אופ, ווי ערשטער קלאנג,

ווי ערשטער קלאנג פון קומענדיקע פריידן,
מיר, אָט די, וואָס רופן אייך נאָך זיידעס.

איז גוט אריינקוקן אין אומעטיקע אויגן,
ווען פרעמד איז אייער ווייטעק פון די בערד...
מיר — אָט די און די, — ס'איז אונדז באשערט,
ס'איז אונדז באשערט שוין קיינמאָל זיך ניט בייגן.
פארגייט, פארגייט, איר אומעטיקע אויגן!

ברויט

ברויט

(פאָעמע)

אָרײַנפיר

אָ געסלעך ליידיקע און מירע
לייגן זיך נאָך שטינפער מינע טריט...
הינט באטאָג האָט מיך א שטעטלע מיט יידן
אָנגערופן: אַנטיסעמיט!

אלע זיי, אין קנייטשן און אין שמאטעס,
האָבן אלץ געוויזן מיט די הענט:
„אַט דער, — מיר קענען אים, אי אים, אי טאטע־מאמע,
האַט ער זיך פון אונדז אזוי פארפרעמדט...“

ווילט זיך צוגיין, צוגיין און אים זאָגן:
הערסטו, כאווער, ס'איז אזוי אונדז שלעכט,
אויב מע קען אונדז אלעמען דערשלאָגן,
וואָלט בא אונדז זיין רעכט...“

שווער צו זיין, צו שטארבן מיטן שמעטל,
האָסט דאָך אויך אמאָל דאָ ווען געלעבט,
זאָג, — ווער וועט אונדז דאָ רעטן,
ווער וועט אינהאלטן די קעפּ?..”

האָב איך זיי אָנגעקוקט: אלע ליידיקע און טויטע,
בערד, און בערד, און ווידער טויטע בערד...
— גענוג, — האָב איך געזאָגט, — פון ליידיקן און גרייטן,
מיט ערד, צו ערד! ווען ניט — איז...

האָט שמעטעלע צעשרייען זיך אין פיבער,
יעדעס וואָרט און יעדער טראָט — א שניט.
ווייס איך ניט, פארוואָס האָט מיך א שמעטעלע מיט יידן
אָנגערופן: אנטיסעמיט.

1

אזוי, צו אזוי, נאָר סע שמעקט שוין מיט מארט,
האָבן יידן געגרייט זיך, גערעדט און געווארט.

איז פון שטאָט אָנגעקומען א יונגער יעווסעק,
די ערדן צעטיילט זיי, — און ווידער אין וועג...

זינען קינדער, און רינדער, און טאטעס, און פערד
געפאָרן, געקומען, — און אָט איז די ערד...

שטייט דאָרט א פאלעץ צעשטויבט און צעשמערט,
און מיט לאָזע און גראָז איז באוואקסן די ערד.

האָבן זיך עלטערע יידן פארקלערט...
— וואָס טוט מען, ווי טוט מען, גיי שפּיל זיך מיט ערד!

קוקט מען און שווינגט מען... אז גרויס איז די לאסט,
צי וועט מען דאָ בלייבן, צי קומט מען צוגאסט...

איז דער יינגסטער, א פלינקער, אראָפּ אָף דער ערד.
— וואָס איז דאָ צו טראכטן? — און שפּאַנט אויס די פּערד.

איז דער יינגסטער דער ערשטער צום פּאַלעץ אוועק,
זיינען אַלע אראָפּ פּון די פּערד, — און אן עס.

2

— „...האָט דאָ געלעבט דער אַלטער גראַף,
דער אַלטער גראַף פּון טיפּן פּרינסן.
נו, כאַווייריס, — אָן געלאַף,
וויילט איר הערן? — הערט די מינסע.

האָט דאָ געווינט אויך יענער ייד
און ס'איז די זאך אזוי פּאַרלאָפּן... — — —
— „זאָל זיין גענוג! מיר זיינען מיד,
און לאָז אונדז שלאָפּן!“

3

שטייט א פּאַלעץ איצט ביז דאך צעשטערט,
און דער גראַף איז שוין פּון לאַנג אַנטלאָפּן...
וויילט זיך שלאָפּן, — שלאָפט מען אָף דער ערד,
אָף פּאַרקעט איז בעסער נאָך צו שלאָפּן...

נאָך צערטלט זיך דער מירמל אָף די טרעפּ,
אין א ווינקל הענגט די „פרומע מאמע“.

מע לייגט אוועק די פויסטן אונטער קעפ, ווערט שוין גוט, און שלעפעריק, און גראמער!

און זאָל דער ווינט זיך ריטן דורכן שויב און קלאַנגן זיך מיט לעצטן שאַל פון האָרן, און אופהייבן דעם כורבנדיקן שטויב פון אלטע ווענט און אויסגעלעכטע יאָרן.

עך, ס'זאָל נאָר דאָס יאָר אדורך געוונט, און די זאמקניט זאָל א וואקס טון אף די בייטן, — צעטרייסלען וועלן מיר די כורווע ביזן גרונט און אוועקשטעלן א הויז א צווייטע.

4

נאכט. פארמאטערט. שווער. שטיל.
ליגן מענטשן מידע אפן די.

צעשלינדערט און צעוואָרפן אף צעבראָכענעם פארקעט שלאָפן מידע מענטשן. נאכט. שפעט.

האָט זיך אינמיטן נאכט א יינגעלע צעוויינט:
„כ'האָב מוירע, מאמע, — לאָמיר גיין אהיים“.

כאפט זיך אוף די מאמע, — איז דער פאלעץ פרעמד, דריקט זי צו איר קינד נאָך נעענטער צום העמד...

„וועסטו איצטער וויינען, לאָז איד דיך אליין,
א יינגעלע דארף שלאָפן, — און דאָ איז אונדזער היים“.

נאכט. פארמאטערט. שטיל. שווער.
שלפּאָן מידע מענטשן אף דער ערד.

5

דער פארטאָג איז פריש, און זומערדיק, און ווייך,
און גרינגע ווינטן קומען און פארגייען.
ציען זיך די זאנגען מיט מילער אין דער הייך
און ציטערן און בייגן זיך אינצווייען.

לינט אין טוי דער זומער אפן פעלד,
דער הימל האָט זיך שוין אף ראָז צעגאַסן.
מע קוקט אין שויב: דער הימל איז שוין העל.
— א גאנצן טאָג וועט מען הינט קענען קאַסען!

איז גוט ארויס אין לינונטענעם העמד,
די ברייטע הענט א פאָך טון אינדערלופטן.
שא און שטיל, עס וואכט די גאנצע ערד,
יונגע זאנגען וויגן זיך און רופן...

6

ציטיקט איצט א פעלד און גיסט זיך אָן מיט קרעפטן:
— זאט בין איך און ציטיק: קום און נעם!
סע ציט מיט צווייט, מיט טוי און מיט באהעפטונג,
און זאנגען וויגן זיך און ציטערן אין רעם.

א פעלד א ברייטס — אָן פלויטן און אָן צייכנס...
א ראָזער ווינט צעוויגט זיך שטאל און ווייך.
גייט אַוּף פון פניכטער ערד ביז הימלדיקע הייכן
א העלער און א זומערדיקער רויך.

נאכט און טאָג, — און זון איז שוין אינמיטן.
פרישע לופט ווערט דורכזיכטיק און קלאָר.
היי, ווו זינט איר, גיכער, יונגע שניטער:
ס'קען די ערד א ריס טון זיך פון אָרט...

7

עס קלינגט און בלאנקט אין ברייטן טאָל,
און קלונגן-און-קלאנג פון שארפן שטאָל
פארגייט זיך אין די קאָסעס...

טוי, און זון, און שטיקער גאָלד
רינט פון הייך און פאלט אין טאָל,
צעמישט זיך מיט די גראָזן.

די זון איז דאָ, נאָר ס'איז ניט הייס,
נאָך ליגן טראָפנס טוי, ווי שווייס, —
צעטרייכל און צעשפרייז זי!

קאָסעס ראנגלען זיך אין גראָז,
קאָסעס ווערן פֿיכט און ראָז,
פֿיכט און ראָז און היציק.

פֿיכטע גראָז בלייבט שטיל און רוי.
— ברידער, הערט, ניט אינאָלט אזוי:
קאָסעס ציטערן פאר שטיינער!

די זון איז הויך, און ס'העלט און ס'ברענט,
עד, ווו נעמט מען טויזנט הענט,
איין פאָר הענט איז ווייניק!..

דאָס ליד פון די קרעמער

8

און אזוי האָבן קרעמער געזונגען,
פארטאָג בא דעם אקער אין פעלד:
„מיר וואָלטן קיינמאָל ניט ארומגיין,
מיר וואָלטן קיינמאָל ניט געזונגען
אַט דאָ מיטן אקער אין פעלד.

אז ווען האָבן פינגער פארשמאכטע,
געוויינטע צו וואָג און צום פונט,
געקענט זיך פארבענקען און טראכטן
פון רווקער, זעטיקער נאכלע,
פון טיפן און זאפטיקן גרונט?

אז קיינמאָל וואָלט אהין ניט געגאנגען
אונדזער פלינקע און אַיִליקע פוס,
איז דאָס לעבן געקומען אין ראנגל,
אין ראנגל, אין וויי און אין אנגסטן,
גענומען באם נאקן: — מע מוז!

איז א סאָף, און אן עק, און אן ענדע
צו דעם, וואָס ניט לאנג איז געווען" —

אזוי האָבן קרעמער פארענדיקט.
און ברויט האָבן פעלדער צעבלענדט זיך,
פריש האָט די זון זיך צעברענט...

דאָס פון ייִשווניקעס

9

הענט געהאָדעוועט צום בויען!
איז יעדע האנט א קרעפטיקער בריטאן,
איז גוט מיט זיי צווישן ערד און טויען
אין ברוסט א זעץ טון זיך: — פאראן!

פאראן אן ערד, איז גוט אף איר צו טרעטן...
און דאָס גראָז איז פעט אזוי און גרין.
בא קיינעם דארפן מיר קיין ברויט ניט בעטן, —
מיר רייסן דאָס פון יעדער דעסיאמין.

ערד, געשמאקע, פעטע גרונטן.
און זון, וואָס גיסט זיך אָן, וואָס ציטיקט און וואָס ברענט.
מיר שטייען קעגן אייך דאָ הויכע און געזונטע,
נאמ! — מיר שענקען אייך פארהארטעוועטע הענט.

מיר האָבן הענט, און הענט איז אונדזער אייגנס,
אז וואָס פארמאָגן מיר נאָך דאָ אף גאָרער וועלט! —

אזוי האָבן יִשוּוּניקעס פּאַרצויגן
א ליר א פּראָסטע איבער פעלד.

10

הינטער שניער, הינטער שטאל: שטויב און הייסע ווינטן,
האלבער טאָג, צוויי פּאַסטעכער, א סטאדע און א הינטל.

זאט מיט זון, מיט מילך און גראָז — רוט א מידע סטאדע.
זאָגט דער זיידע: „אני, א היץ!“ זאָגט דאָס אייניקל:
„אוואדע!“

זיצט דער זיידע אף א שטיין און גלעט א באָרד א ווייסע.
„לאָז צורו די מידע שאָף און — שקאָץ — הער צו א מייסע:

צוריק מיט דרייסיק — פּערציק יאָר, — איך געדענק
שוין ניט גענויער,
האָבן מיר דעם פּאַלעץ דאָ געבויט, שטעטליקע בויער.

איז דער גראַף געווען א בייזער גראַף, א שטרענגער, נאָר
א וויצלינג,
פּלעגן מיר אים רופן: „פּאַני גראַף“, און ער אונדז:
„פּאַני איצקוי“.

האָבן מיר דעם פּאַלעץ אים געבויט — א פּאַלעץ אן אַנטיקל,
מיט געזימסן און מיט מירמל־טרעפּ, מיט אלע זיבן גליקן.

איז, אָט! ווען מע האָט אין לופטן שוין געשניצט די
קאַלאָנאדע,
האָט זיך איינער פון אונדז אויסגעגליטשט, א פּאַל
געטון און — נא דיר!

וואָס טוט מען איצט? ווו לויפט מען איצט? ווו קריגט
מען איצט א מיטל?
בין איך צום גראף אפניך אוועק, — צעטומלט, — אין
א היטל,

און גלייך אין זאל, און צו דעם גראף — — —
— — — — — „צו אלדי שווארצע יאָרן!
פאסטעך מיניער — גיב א קוק, די סטאדע קריכט אין קאָרן!“

בלויבט דער זיידע אפן שטיין, און דאָס אייניקל אלץ
פלינקער
הייבט די בייטש, און טרייבט און שמייסט —
„אוווהין? — מיזינקע!“

זאט מיט זון, מיט מילך און גראָז — רוט צוריק די סטאדע.
זאָגט דער זיידע: „אי, א היץ!“ זאָגט דאָס אייניקל:
„אוואדע“...

11

און צו דער נאכט. די זון האָט זיך געזעצט,
און ס'לעשט זיך אויס סאָף-מיירעוודיקער פלאקער, —
ווערט דאָס גאנצע לייב אין מידקייט אויסגענעצט,
און ס'הילכט שוין אָפּ דער לעצטער בלאנק פון אקער.

מע קריכט ארום א מידער אפן פערד,
א צי די צוים און, — פערדעלעך, — געשווינדער!
א גאנצן טאָג האָט מען געארבעט שווער,
מוז צו אָוונט ווערן גרינגער...

נייען שווער און שוויגנדיק די פערד,
א מידקניט פאלט און שלעפט די ברעמען.
— אוי, ווער האָט דאָס געזאָגט און ווען,
אז גרינג איז, ערדעלע, דיך קענען.

נא, נעם צעווייע אונדזער שווייס,
נעם, דרוק צו די מידע גלידער!
און ס'ווילט זיך עפעס שווער און הייס
אזוי א פאל טון אין דער נידער.

צעיאַגט א ליד זיך אף באַראָט.
— אוי, ווער האָט דאָס א ליד פארצויגן? —
נייען פערדלעך טראָט־נאָך־טראָט
מיט מידע צונעמאכטע אויגן...

12

זאָלן ווינטן פלינקער זיך צעלאָזן,
זאָלן זאנגען פאלן צו דער ערד.
הערט איר, ביימער, הערט איר, גראָזן, —
הינט איז אונדז א שווערע נאכט באשערט...

ס'וועלן בליצן הינט פארדרייען זיך אין רייפן,
און א דונער וועט הינט נעמען שטרענג א וואָרט.
לויפן? — — —
— קיינער וועט ניט לויפן!

עם איז א שוין פאר אלעמען דער וואלד דאָ.
היי, כאווייריס, גיך פארנעמט די פערד!
בליצן אור געשליפענע קינזשאלן
און גראָבן זיך איין פלינקע אין דער ערד.

13

א נאכט אין שלאקסן, אין שטורעם און אין שטויב.
קוקן פרויען שטילערהייט אין שויב,

און קינדער ווארטן פארשלאָפן און פארקלערט:
— א ראכמאָנעס אף די טאטעס, א ראכמאָנעס אף די פערד!

אז א נאכט א פינצטערע איז הינט פארשטיקט און שרעקט,
אז א נאכט א פינצטערע איז פול מיט טויטע העק.

און יעדער אויגנבליק, יעדע איינציקע מינוט
קאָן די נאכט א ריס טון זיך מיט אומרו און מיט בלוט.

יאָגן רינטער. קומען רינטער, — מיטן זיך צונויף.
און צום פאלעץ, — בא דעם פאלעץ, — פול איז שוין
דער הויף.

עפשער קומען פרעמדע רינטער שטיל און אומגעריכט?
שווינגן מאמעס, שווינגן קינדער... מע פארלעשט די ליכט...

נאכט, און שרעק, און שווערע שטילקייט. שטינגנדיקע
קלעפ! — —

— וואָס האָט איר פארשפארט די טירן, ווייבערישע קעפ?

און עס פראלן אור די טירן אין העפקער און אין קראפט —
טאטעס, ברידער אויסגעוויקט אין רעגנס און אין זאפט.

14

ס'איז קיין ברויט אין שטוב ניטאָ נאָך,
שלאָף, מיין קינד, מיין שטינפס.
איך קען נאָך איצטער דיר ניט זינגען
פון א פעלד, וואָס רינפט...

פעט און זאפטיק זינגען פעלדער,
און אין שטוב איז לער.
נאָענט גייט ארום דיין טאטע,
רינסט אור ברויט די ערד.

גייט דיין טאטע נאָכן אקער
שווער און אויסגעדרייט,
וועט כאַטש גיין בא דיר דער אקער,
ווי אן אקער גייט...

דו וועסט וואקסן, דו מוזסט וואקסן
מיטן וויקס פון בוים.
שווערע מי וועט זיין דיין כאווער,
פעטע ערד — דיין היים.

און ווען ס'וועט ווערן, — ווי מע זאָגט אונדן, —
גרינג אף גאָרער ערד, —
זאָלסטו וויסן, אז דיין מאמען
איז געוועזן שווער...

אין יענעם שאבעס־פרימאָרגן איז דער הימל גענאנגען
קעשורע.

האָבן טאטעס געדאוונט, און זין אף די לאַנסעס געלעגן.
האָט זיך פּלוצלינג פארוואַלקנט, צעווינגט און צעשטורעמט:
— גוואַלד, ניכער! אַט ברעכט אויס א רעגן!

האָבן צעלאָזן זיך טאטעס אין פּלאטער, אין רויש פון
טאלייסים.

און מאמעס, און מוידן, און קינדער קונדייסים —
און אלע מיט הענט צו דער לאַנסע...

שפילט נאָך די זון אף די הענט, אפן היי,
הייבט זיך, און שטויבט זיך, און ס'קלניבט זיך דאָס היי,
האָפּ! — און צעוואקסט זיך אין קופעס.

דעקט זיך דער הימל און ס'ווערט עפעס שטיף, —
רײַסט זיך און ס'טופעט און טופעט...

און ניט מיט געשרייען, און ניט אף געשלעגן, —
א האלב דאָרף

לויפט

אהערצו

מיט הילף.

רײַסט זיך פון הייך און פון דר'ערד א געשריי,
הייבט זיך, און שטויבט זיך, און ס'קלניבט זיך דאָס היי.
האָפּ! — און צענומען אין קופעס.

גייט מען שוין רויק פון לאַנסע אהיים,
א דינגע, זאָל שטורעם איצט שפילן!

גייט מען צוזאמען, מע רעדט בין דער היים:
— „אליע לאַוקאיע סענאָ זראבילי“.

שמעקט דער שאבעס שוין מיט גרויער וואָך,
 און די וואָך ווערט רויקער פון שאבעס.
 באוואקסן שוין פון לאנג מיט שטילקניט און מיט מאָך
 אלע פרומע וועגן פון רעב אבעס.

נאָר אלטע זיידעס גייען נאָך אין שול,
 אלטע זיידעס זינען אלץ נאָך זיידעס.
 ווערן קינדער דול, — ווערן טאטעס דול,
 ווילט זיך שוין ניט שילטן און ניט ריידן.

נייט מען שטיף, געבויגן און פארטיפט,
 עס ליגט די שול מיט אלע ווענט פארזונקען.
 קומט אָן, און ס'יאָגט, און ס'טראָגט פון קאַלעקטיוו
 א פולע פור מיט פייערדיקע יונגען.

מיט פעט־פארברענטע כרוינע הענט,
 מיט בראַנזענע און אָפגעברענטע נאקנס:
 — גוט־שאבעס! זיידעס, — ניט דערקענט?..
 — כאַטש שעמען זיך האָט איר געדארפט, לינדאקעס!

און ס'פליט די פור, די גאס ווערט דול,
 א הייב די בניטש, א פאָך, א פייה, פארפלוין.
 גייען זיידעס שטילערהייט אין שול
 מיט שווערע און אראָפגעלאָזטע אויגן...

מיט געשטרויכלטע קני און מיט שווערן געמיט
 זינען זיידעס געשטאנען געבויגן.
 איז א טרויער אראָפ פון די ווענט, פון סופיט
 און פארדעקט, און פארטרונקען די אויגן.

איז דאָ ליידיק און שטיף, איז דאָ ליידיק און הויל.
 ס'קען די שול שוין קיין רו ניט געפינען.
 האָבן זיידעס גערעכנט, געווארט און געצילט
 און דערווארט צו פארנאכט קוים א מיניען.
 ווערט די שול שוין א שול, און גאָט ווערט א גאָט,
 און דער קנויט קען שוין ציען און ציען.
 איז די טפילע געגאנגען מיט רוקן טראָט
 ביז — — —

— — — „עינינו בשוכך לציון“ — — —
 האָט זיך פלוצלינג באם כאזן די טפילע פארמאכט,
 האָט שוין קיינער ביז סאָף ניט פארענדיקט.
 ס'האָבן זיידעס געשוויגן פארשטילט און פארטראכט
 און געוויינט אה צעבראָכענע שטענדערס...

18

און שאכעס פארנאכט בלענכט דאָס שטעטל אליין
 און פארשעמט, און פארלאָזט, און באליידיקט...
 אז ווהין זאָל מען גיין, און נאָך וואָס זאָל מען גיין,
 אז אוועק זיינען אלע אצינד פון דער היים, —
 איז דאָ פרעמד, איז דאָ שטיף, איז דאָ ליידיק.
 אז אוועק איז די יונגט די גאנצע אין „הויה“.
 און צופוס, און מיט פרייד — אפן יאָמטעוו.
 דריקט זיך דאָס שטעטל נאָך ענגער צונויף
 און ענגער פארציט זיך א בלוטיקער שלייה.
 „אוי, לאָזט אָפּ, ניט דערשטיקט, האָריזאָנט!..“

יא, איך בין ווער איך בין, איז מיר — ווינד, איז מיר — וויי,
 נאָר איך וויל ניט, איך דארף נאָך ניט שטארבן“.

און צו נאכט האָבן רוֹקע ווינטן געווייט,
און די לופט האָט פארשמעקט מיט געקאָסעטן היי,
מיט סאָף יול און מיט זעטיקע גארבן...

19

געקומען זיינען געסט פון שטעטל און פון דאָרף,
און אלע זיינען נאָענט און פארשיידן,
געקומען זיינען געסט פון שטעטל און פון דאָרף:
פוייערים און שטעטלדיקע יידן.

איז דאָ געדיכט, צעבושעוועט און הייס,
א האַרמאָניק שרייט, און לידער ווערן נאָענט.
דער פאלעץ איז דאָ גרויס, דער אוילעם איז דאָ גרויס.
— און זאָל מען גיך שוין עפענען דעם אָוונט.

...האָט א שוסטער פון שטעטל דעם אוילעם באַגריסט,
האָט באַגריסט אויך א דאָרפישער פוייער.
האָט דער אוילעם געפאָכט מיט די הענט, מיט די פיס
און געהאקט — ביזן פלאצן פון אויער.

איז ארום אף די ברעטער א קרעפטיקער יונג
(א באַריכט פון דער אַרבעט צום יאָמטעו),
רעדט ער און שלעפט אזא וואָניקע צונג
און אינמיטן באַריכט — זיך פארפלאַנטערט.

שטייט ער און שווייגט... אז ער גיט דאָס א מאַך
און א פאָך מיט דער האַנט מיט דער רעכטער.

האָט זיך א פאלעז מיט אוילעם צעלאכט:
— האָהאָ! און האָהאָ! — א געלעכטער!

נאָר אז געסט זײַנען פון שטעטל און פון דאָרף
און אלע זײַנען נאָענט און פארשיידן,
ניט מען זיך א שטעל אה און א וואָרף, —
און אלע ברעכן שוין א ביינערדיקס, א דריידל...

טאנצט מען שווער צום העפסקערדיקן טאקט, —
א טאנץ אזא פון גייענדיקע וועלדער...
און נאָענט ליגט א ווייכע יולינאכט
גינענדיק און טוייט אה די פעלדער.

פון
ברייטער
ערד

* * *

עס איז די נאכט היינט צארט, ווי א גיטארע,
און איך אליין ווער אויך ווי א געזאנג...
און קיין זאך טוט ניט באנק,
און קיין זאך קאן ניט ארן
אין בלויער נאכט, ווען נאכט איז א גיטארע,
ווען נאכט איז הויך און צארט, ווי א געזאנג.

פון ברויטער ערד — ביז שטיקלינט אף די שמערן
איז אויסגעשמראלט, און אומרויק, און שטיל,
און ס'גיסט זיך אן א זוניקער אפריל,
און ס'ווערט מיר קארנ, און כ'ווער ניט זאט פון הערן,
ווי פרוילינג רייפט, ווי ס'ציטערן די שמערן,
ווי טיף אין מיר גיסט אן זיך דער אפריל...

ווערט זיס די לופט, און פעכיק־פעטער פרוילינג
רויכערט זיך שוין ווארעם פון דער ערד, —
און ס'איז מיר גליקלעך־שווער,
און איך בין היינט מיט רוזקייט באווייליקט —
שפרייט איך אויס די הענט מיניע צום פרוילינג
און צי זיך א פארליבטער צו דער ערד...

עס בליט שוין דער קארן

איך גיי מיט דער מעזשע און הער:
עס בליט שוין דער קארן...
ווארעמע ווינטעלעך קלארע
רירן אן רויק דעם קארן, —
שמעקט דאָ מיט פרייד פון געבארן,
מיט זיסער און זעטיקער ערד...

איך גיי מיט דער מעזשע און הער:
עס וואקסן אין שטילקייט די זאנגען,
עס גרינט...
און לאנג וואַלט איך, דאכט זיך, נעגאנגען,
אזוי ווי עס גייען די זאנגען
מיט יונגינקע קעפּ אונטער ווינט...

* * *

א רָאָזע נאכט. א רָאָזע יוני-נאכט
אין זיסן טוי און טוייקע פארלאנגען.
א גאנצע נאכט גייט נאָך די זון און ווארט,
און ס'דאכט זיך אויס: די זון איז ניט פארגאנגען.

זי רעדט, זי לעבט — א לעבעדיקע הארץ,
א לעבעדיקע הארץ אין ראָזן לייב פון צאָפן.
און ס'איז געווען אזויפיל שטיקער צאר,
ווען ס'איז די זון ביז מינרעווראנד דערלאָפן.

זי האָט זיך שטייל אראָפגעלאָזט פון ברעג
און זיך געלאָזן ראָז און רויק שווימען.
קער איך זיך צו צאָפן-זייט און פרעג:
— אונטערגאנג, צי אָנהייב פון באנינען?

אין ווייסן צווייט

איך בין אוועק אין טיפן וואלד
פאָזעמקעס געפינען, —
האָב איך געפונען דײַך אין וואלד,
ווייס איך ניט, וווּ בין איך.

ווייס איך ניט, פארשטיי איך ניט,
וואָס זאָל איך דײַך פרעגן.
עס דאכט זיך אויס — אין ווייסן צווייט
גייסטו מיר אנטקעגן.

פעלדער האָבן אויגן — לײַן,
דו האָסט גרויסע, שווארצע,
פאלט פון זיי א שטילע שיין
און לייגט זיך אה מיין הארצן.

פרעג איך ניט און רייד איך ניט,
און הייס ווערט מיר אין שווינגן.
עס דאכט זיך אויס — אין ווייסן צווייט
קרעכצן דינע צווינגן...

האָב איך א גליקלעכער געלאכט
אין ליכטיקע פארלאנגען...
איך האָב די אויגן צוגעמאכט
און בין נאָך דיר געגאנגען.

ווייס איך ניט, פארשמי איך ניט,
ווי זאָל איך זיך היטן.
עס דאכט זיך אויס — אין ווייסן צווייט
וועסטו מיך פארשיטן...

* * *

ווייטעקדיק, ליכטיק און ראָז
אונטער גרין-גאַלדענע הימלען...
— מער עסן די פערד ניט קיין גראָז, —
זיי שווינגן און קלייבן זיך דרימלען.

און מיר, די, וואָס ליגן פארטראכט,
מיר אלע — די פאסטעכער-יונגען, —
מיר האָבן א פייער געמאכט
און הויך דורכן פייער געשפרונגען.

הויך און הילכיק צעבונדן די פערד,
געיאָגט און געריטן אָן זאָטלען.
איצט ליגן מיר שטיל אף דער ערד
און גלייכן זיך אויס אונדזער אַטעם...

רוק איך זיך צו צו מיין פערד
און נעם עס ארום, מיין געטרניען.
אופנאנג אין הימל, און ערד,
און איינציקע קוילן פון פייער.

ליגן מיר שטיף זאלבענאנד
און הייבן אן רויק צו דרימלען.
א גרינלעכער שטערן אין ראנד
ברענט אינדערשטיף פאר די הימלען.

לידער וועגן לידער

1

נאך וואָס האָב איך זיך אויסגעלערנט זינגען לידער, —
קנאפ איז מיר דער אומרוקער ווינט?..
קאָפּ מינער, מיין נארישער און מידער,
קום, איך וועל דיך וויגן, ווי א קינד;
עס האָט דיין טאטע פון לידער ניט געוואסט נאָר,
שווערעהייט געלייענט אַס נאָך אַס — — —
וואָלסט אויך, ווי ער, געווען א פראָסטער שוסטער,
געזונט, און ביינערדיק, און פראָסט.
און ווען דער טאָג וואָלט זיך געשטיקט מיט פארבן,
דיין הניזעלע וואָלט אומוויגן דער ווינט, —
וואָלסטו, ווי ער, געזונגען בא דער ארבעט
און ניט געוואסט אליין נאָר, אז דו זינגסט...
און גרינג וואָלט זיין מיט מידקייט אין די גלידער,
און אלעמאָל וואָלט דיר אין קאָפּ זיין גרינג.
נאָך וואָס האָסטו זיך אויסגעלערנט זינגען לידער,
קאָפּ מינער, — מיין אומרוקעס קינד?

2

טראַנט יעדערער פון אונדז א שטיק מעשונגענעם אין הארצן,
און ס'איז אונדז שווער, ס'איז אונדז הייס...
מיר צעפענען די אויגן אין פֿייערן אין שווארצע, —
ווערן זיי אי אומרויִק, אי גרויס.

ווייס איך ניט, פארשטיי איך ניט, פונואנען קומט דער
אומרוי, פארוואָס עפעס שלאָנט שווער אזוי אין שליוף,
און ווהיין מע זאָל ניט גיין, און ווהיין מע זאָל ניט קומען,
דרייען זיך די ליפן שטרענג צונויף.

אואדע וואָלט זיין גוט, אואדע וואָלט אונדז גרינג זיין,
ווען מע קען אזוי צונויפֿדריקן דאָס הארץ
און מער ניט בעטן זיך, און מער ניט זינגען
און זיך אליין א זאָג טון: — אי, דו נאר,

נאר, דו יונגער נאר, אין יונגט און אין קרויזן
קראַנק ביסטו צו זיין געזונט און שטייף?
און ווערט דיר שווער, — דריק צו דעם דיל און — פויזע,
און איז דיר גרינג, — צעשריִי זיך און צעפֿיִר!

3

דער יונגער זיכטער־פאלאנגע — געוידמעט

האָבן טאטעס אלץ געמירט זיך און געשלעפט,
שווערעהייט פארשטיקט אין זיך געשרייען.
און אונדז גענערט מיט אומרויִקע טעג,
און אונדז פארליבט אין אומרויִקע ווייען.

— — — זינגען מיר אצינדער דאָ
מיט האק, מיט פאק, מיט לעבן און מיט פלאטער,
עס רייסט פון אונדז, עס שפארט און שלאָגט
מיט שווערער קראפט פון הונגעריקע טאטעס...

וואקסן זינגער איצטער זאפטיק און געדיכט,
און קומען אָן פאלאנגעס נאָך פאלאנגעס, —
עס שמעקט פון אונדז מיט אומרו און מיט ליכט,
מיט ערשטן וויקס פון פרילינגדיקע זאנגען.

4

מיך ארט ניט, אויב די אייביקייט וועט מיך ניט קענען,
אויב קיינער וועט ניט כאַווען מיניע טריט...
אָט איצט — אצינד, ווען הערצער ברענען,
קום איך אָן מיט פויסטן אין מיין ליד.

אוואדע וואַלט איך וועלן זיך פארזינגען,
דאָס גאנצע הארץ צעווייען מיטן ווינט, —
נאָר איך קען דאָך ניט, אז מיר זאָל גרינג זיין,
ווען ס'איז נאָך אלעמען ניט גרינג!

איך האָב נאָך אלץ ביז איצט ניט פּינט די שטערן,
מיט ווינטן איז מיר אלע מאָל נאָך גרינג,
נאָר איך וויל אצינד ניט הערן,
ווי ס'רוישט אה מיר א שטיפערל א ווינט.

ארט מיך ניט, אויב אייביקייט וועט מיך ניט קענען,
אויב קיינער וועט ניט כאַווען מיניע טריט, —
אָט איצט — אצינד, ווען הערצער ברענען,
דארף איך קומען מיט מיין ליד!

ווי פלינגלען פון א ווינטמיל דרייט זיך אום מיין אומרו, —
עס קען מיך אלץ ניט זעטיקן דער ווינט...
מיט פלינגלען-הענט, וואָס וועלן מוזן קומען,
פלי איך אום א הונגעריקעס קינד.

און ס'איז מיר קארג, און ס'איז דער טאָג מיר ווייניג
מיט אלע זינע פיר און צוואנציק שאָ,
איך קען זיך אלץ ניט אויסבויען קיין ווייניג
און רויק זיך אוועקלייגן: אָט דאָ.

איך וועל קיין רו שוין קיינמאל ניט פארמאָגן,
ווי איך האָב קיין רו ביז איצטער ניט פארמאָגט...
און שפעט באנאכט איך קום צו זיך און זאָג זיך:
פארבלויקטער, מיין אומרויקער, יאָג!

יאָג און יאָג ביזן לעצטן שפור פון קרעפטן,
ביז לעצטן ריר פון דינע הייסע טעג,
און זועט א קויל א ליכטיקע דיך טרעפן,
וועסטו נאָך לאנג זיך יאָגן אפ דיין וועג.

און יעדער טריף, און יעדער בלוטיק טראָפן,
וואָס רינט פון הארצן דינעם צארט און הייס,
וועט שטייל זיך אויסלייגן בא דיר צוקאָפן —
א גרויסע און א ווגנדערלעכע טרייסט...

* * *

שוויגט א שטאָט אין גרוילעכן ווונדער
און רינסט זיך מיט שפיצן דורך נעפלען און רויך.
אז יעדע מינוט און אז יעדע סעקונדע
קענען דיך ווינטן א ריט טאָן אין הויך...

שפאנט מען אין שטרענגקייט. מע קוקט ניט אף הינטער,
און טיפער פארגראַבט מען אין אקסלען די קעפּ.
כאלטישער יאם. און געזאלצענע ווינטן
קומען פון יאם אָן מיט הילכיקע קלעפּ.

כאפט זיך די שטאָט און וועקט: א פארפלייצונג.
ווערט שטרענגער און הארטער בא יעדן דער בליק.
אז יעדערער שלעפט דאָ אף האַריקע פלייצעם
דעם אָנהייב און סאָף פון אזא מאטעריק...

נאַיאָבער 1925. לענינגראד

* * *

שפרייט זיך א וואַלקן אף בערג,
ברוינע און ברויגעזע קנוילן.
עס ווילט זיך מיר היינט, ווי א בער,
שטיין דאָ אנטקעגן און גרוילן.

עס שטעקט מיר אין האַלדן א געשריי,
און כ'קען דעם געשריי ניט דערווערגן.
אזוי גרויזאם און גרויס איז דער וויי,
וואָס האָט שוין באלאָגערט די בערג דאָ.

קנוילט זיך און דרייט זיך א רויך,
קנוילט און פארדרייט אלע שפיצן.
און ס'רניבט זיך דער פאַספאַר אין הויך,
ברעכט און צעברעכט זיך אין בליצן.

בערג, איר פארלאָשענע בערג,
זאָל פֿיער אין אייך זיך צעקלאַפֿן...

און כ'שטיי, ווי א האַריקער בער,
און בניס איצט די אייגענע לאַפע...

* * *

איך האָב פּלוצלינג הינט דעם טויט דערפילט
און אָפּגעשפרונגען צען טריט אַף הינטער. —
איך קען דאָך ניט פּאַרבלייבן שטיף,
ווי דערפעלע פּאַרשאַטענעם מיט ווינטער...

איך האָב נאָך קיינמאָל ניט געפּרייט זיך און געקוויקט
מיט לעצטער רו פון צוגעמאַכטע אויגן,
און כ'האָב זיך קיינמאָל ניט געצויגן צו א שטריק,
ווי ס'צייט זיך הונגעריק אן אויפּעלע צום זייגן.

זינט איך האָב א ביסל זיך דערקענט,
רוישט אין מיר, ווי-פּרילינג אַף די הרעבליעס,
און ס'דאַכט זיך מיר — איך טראָג אין מיניע הענט
דעם אָנהייב און די ענדע פון מיין לעבן.

אני, לעבן מינס, מיין אומרויקער פּריינט,
איך וועל מיט דיר נאָך לאנג זיך ניט צעשירן, —
און כ'וועל געוויס נאָך לעבן זייער לאנג
און עפּשער לענגער נאָך אפּילע פון מיין זיידן.

און וועט א קויל מיך טרעפן שטילערהייט,
וועט מיך די קויל געוויס ניט קענען נעמען.
איך האָב עפעס היינט דערפילט דעם טויט,
און הייב זיך אָן פאר זיך אליין צו שעמען...

פּענודאל 1926

* * *

— שווייג, — זאג איך זיך, — שווייג,
וואס האסטו זיך, באכער, צעשרייען?
עס ווילט זיך דיר שטינגן, — טאָ שטינג,
עס ווילט זיך דיר פלײען, — טאָ פלי זיך!

אוואדע איז גוט דיר אצינד:
דו קענסט נאָך קיין רו ניט געפינען.
נאָר יוגנט פארגייט מיטן ווינט,
און אַוונט קומט אָן נאָך באגינען...

אין צווייט און אין פעביקן רויך
פארלעשן זיך שטענדיק די פרילינגס —
און איך האָב זיך געענטפערט פון הויך:
„א דינגע! — עס ווילט זיך מיר פלײען!“

שני-ליד

דעם צארטן גלעט פון קאלטן שניי
נעם איך היינט אוף מיט ברייטן שמייכל.
עס איז מיר גוט, — איך גיי און גיי,
און ס'קען דער וויינט מיך ניט דערגרייכן.

עס יאָגט און ס'טרייבט מיך אין גאלאָפּ,
מיין ברוסט ווערט פול מיט פרייד-געשרייען.
און אָט אזוי מיין הייסן קאָפּ
איך וויקל איין אין שפיל פון שנייען.

איך טרעט דעם שניי מיט ניכן טראָט,
דער שניי דערגרייכט מיר ביז די קניען!
אין, ווי גרינג איז איצט די שטאָט,
און איך אליין בין גרייט צו פלײען...

* * *

מילע, — זאָג איך, — ס'איז מיר צינט שוין
ווערן רויק און געשמעלט,
ווען עס גיסט זיך אָן און ציטיקט
טיפּ אין מיר אזא מין וועלט...

לייג איך צו צו ברוסט מיין אויער
און דערפריי זיך: ווי עס היילט!
אויב עס וווינט אין מיר א טרויער,
איז ער אויך פון בלוט און מילך...

קוק איך, קוק אף מיניע אקסלען,
אף די שטייפע הענט און פיס:
יונגער יונג אין יונגן וואקסן,
זיי געבענטשט און זיי געגריסט!..

* * *

איך גיי און גיי, — און ס'רופט דער וועג אלץ ווינטער,
אזא מין העלע זומערדיקע שטאָט!
עס איז דאָך האַרבסט, נאָר האַרבסט איז היינט געלויטערט,
און ס'דאכט, עס איז א פּרילינגדיקער טאָג.

גיי איך, גיי איך, און ס'ווילט זיך אלץ אַרומגיין,
אז ווי קען נאָר פאַרגיין אזא מין האַרבסט!
הויך אין לופט האָט דורכזיכטיק געקלונגען,
ווער האָט דאָס געקלונגען? — שטאָט, אָדער מיין האַרץ?

ווייל איך ניט און קען נאָך נאָר ניט גלייבן, —
ס'וועט ווינטער זיין, און שניי, און ווייסע קעלט.
גרינג אזוי — פאַרהייבן זיך די אויגן,
און כ'קוק אַרײַן אין אויסגעשטראַלטער וועלט...

בלאָנד און ברוין

1

לאכסטו קלאָר און קושסט מיר ווייך די ברעמען
און נעמסט ארום מיין טונקל־ברוינעם האַלדו.
דו צערטלסט מיך, דו ווערטלסט מיך מיט נעמען,
וואָס שמעקן נאָך מיט דערפעלע, מיט וואַלד...

אזויפיל נעמען צארטע, ניט געהערטע
האַט נאָך אויסבאהאַלטן דיין ריאַזאָן.
איך האָב געמיינט — איך ווייס שוין אלע ווערטער
און ס'איז מיר גוט דיין מוטערשפּראַך באַקאַנט.

לאכסטו, לאַך איך, אין גליקלעכן געלעכטער
האַבן מיר זיך גליקלעכע פאַרשפינט,
דו — די בלאַנדסטע פון ריאַזאַנער טעכטער,
איך — דער ברוינסטער פון די מינסקער זין...

וועט עס זיין, וועט עס זיין, --
 אין געלויבטערטער פיין
 וועסטו מיין ערשטלינג געבאָרן.
 יונגעלע דינסט:
 יונגעלע — ליין,
 יונגעלע — גאָלדענער קאָרן.

וועט עס זיין, וועט עס זיין, —
 אין קריזעלעך ליין,
 מיט אייגעלעך טיפע און שוואַרצע.
 וועט עס זיין,
 עס וועט זיין! —
 און עס וואקסט שוין מיין שניין
 בא דיר אונטער וואַרעמען האַרצן...

ווי וועט זיין זיין היים,
 מיר ווייסן ניט אליין,
 מינסק איז זיין היים, ריאזאן איז זיין היים,
 די גאַנצענע ערד וועט שוין ווערן זיין היים...

קניענדיק

באגעגנט מיך אן אלטע פון דער ווייט,
אן אלטינקע אין פרומער פעלערינע.
גייט זי אָפּ א שטילע אָן א זײַט,
ציילעמט זיך א שטילע אָן א זײַט
און טוילעט זיך צו פרומער פעלערינע.

וועט אַנקומען די אלטינקע אהיים,
צופאלן צו שטילקײַט פון איקאָנע,
און וויינען שטיל פאר ציילעם און פאר טרוים,
ביז ס'וועט פון הארצן אופלײַען איר וויי
און שטעלן זיך, ווי טוב, בא דער איקאָנע...

און קניען וועט די אלטינקע פארקלערט
מיט ווארעמקײַט און מוירע בא דעם הארצן;
עס טרעט ארום א יונג אף מאַסקווער ערד,
טרייסלט אופ די רו פון מאַסקווער ערד
און שרײַט מיט קאָפּ צעלעסטערטן און שווארצן.

* * *

וועט א קוק טון א מאמע אף זון, אף געקומענעם,
אף זון מיט באוואקסענע ברעמען, —
און מיט אויגן פארבאָרגענע פרומע
וועט זי אייגענעם זון ניט דערקענען.

אך, געווען איז דער זון אזא שטיפער,
ווי לאַשעק, וואָס לויפט נאָכן וואָגן,
האַט מיט יאָרן דער זון זיך געביטן,
איז וואָס קען שוין א מאמע איצט זאָגן?..

איז וואָס קען שוין א מאמע איצט ענדערן?..
איז איר שווער, טוט איצט וויי צו באנעמען,
פארוואָס עפעס קוקט ער א פרעמדער,
מיט וואָס איז אים געענטער לענין.

וועט זי קוקן אף זון, אף געקומענעם,
אף זון מיט באוואקסענע ברעמען
און בענקען, ווי מאַכיקער ברונעם
נאָך לעצטן אנטרונגענעם עמער...

פון קינאָ

פּרילינג. האַלבנאַכט. שפּעטע שאָ.
לאַנגזאַם ווײַגן זיך די שטערן.
איך גיי אהיים איצט פון קינאָ.
רויסק, רויסק. זאָל געווערן.

זאָל געווערן. העלע שטאַט
לעשט זיך, בייגט זיך און באהאַלט זיך,
און מיין שטיל־פאַרקלערטער טראָט
לויגט זיך ווייכער אַף אַספּאַלטן.

אין אויער ציטערט א געקלאַנג,
א שפור פון רוישיקן אַנסאַמבל.
גיי איך. זינג איך. מיין געזאַנג —
ניט געצוימט אין צוים פון יאַמבן...

ווי ס'האַט געשווינדלעט דער עקראַן —
סיביר, אַבכאַזיע און קאַפּרי.
און ס'דאַכט זיך אויס — מיין ברויטע האַנט
שמעקט מיט דינקײַטן פון זאַפּרען...

ווערט נאכט באניגענדיק און גרויס
און הימלען — הויך און אופגעמאכט שוין.
און ס'דאכט זיך אויס, און ס'דאכט זיך אויס,
און כ'ווייס אליין שוין ניט, וואָס דאכט זיך...

* * *

פֿיכטער פארלאָרענער ווינט
אף פֿיכטע פארלאָשענע סקווערן.
שטיל אזוי, האַרבסטיק און בלינד
ווינט א פארלאָרענער ווינט
א לעצטן און בלייבן לאַמטערן...
שווער ווערט היינט שטאַטיקער שטיין,
און ס'הילכט און ס'צעברומט זיך דער אייזן.
איך גיי. אז ווהיין זאָל איך גיין?..
שטאַט האָט פארשטיקט זיך אין שטיין,
אין וואַרעמער שטילקייט פון היזער.
א לעצטער פארבענקטער טראַמוווי
אנילֶט איצט אהיים אף געלעגער, —
שטעל איך זיך אָפּ און איך שרני:
— נאָענטער, מידער טראַמוווי,
שווער אונדז אין האַרבסטיקן רעגן?
הערט ער זיך צו — און פארשווינדט
מיט שלאָף און מיט מידקייט אין גלידער.
א נאכט האָב איך דאן מיטן ווינט
געיאָגט אזוי מאָנענדיק־בלינד, —
צוויי נאָענטע, לִיבלעכע ברידער.

* * *

לעצטער קלונג! צעטומלעטע מינוטן — — —
און ס'טראָגט דער צוג די שווינדלדיקע לענג,
מענטשן — פעק, באיאָרטע און באַרוטע
האַבן זיך צעלייגט דאָ אַף די בענק.

פיל איך זיך דער שוואַכסטער און דער קלענסטער
אין ציכטיק אויסגעכאַוועטן קופע.
איך קען מיין קאַפּ ניט אָפּרײַסן פון פענצטער,
איך קוק זיך איין און ווייס ניט, וואָס איך זע...

הינטער פלייצע — מענטשן און געלעכטער,
פריילעך שווענקען זיך די לעפעלעך אין טיי.
און ס'דאַכט זיך מיר — עס ליגט דאָ אַ פאַרשוועכטער
מיין קינדערישער אינגעגלייבטער וויי.

וויי, מיין וויי — אַ שעפעלע אַ ליבינקס
וואַלגערט זיך פאַרבלוטיקט און פאַרצוקט,
זיי ריידן לאַנג מיט זאַטקײט אַף די ליפּן,
בעט איך זיך באַ זיך אליין: גענוג!

זיי שלאָפן ניט און ווילן זיך ניט לייגן,
זיי רידן פעט אין טינעגן פון יאם.
גאַרנישט, האָ? און שטילערהייט פארבייגט זיך
מיין מידער קאַפּ אין מידקייט איבער ראם...

אָוונט פֿאַרביקער

אָוונט פֿאַרביקער און זון־פֿאַרנאָנג,
אָוונט פֿאַרביקער אַף מײַנע אויגן,
יונגט מײַנע — ליכטיקער געזאַנג,
יונגט מײַנע — העלע און צעפֿלויגענע,
ווי א פֿולער, זומערדיקער זאַנג
הייבסטו אָן אין דײַפֿקײַט זיך צו בייגן...

דערזע איך זיך — איך שוויים איצט אַף א שײַף
און בייג זיך טיף אַריבער די פֿאַרענטשן.
דער ברעג איז ווייט, דער גרונט איז טיף,
הייב איך אָן א גליקלעכער צו בענטשן —
דעם ברעג, די ווייט, די ריזדיקע טיף,
מיין גרויסע בענקשאפט נאָך א מענטשן...

אין בענקשאפט נאך א מענטשן

סטעפ, און סטעפ, און ווידער סטעפ,
ווילדע זון אין ווילדע קלאַרקײַט,
עס דאכט זיך אויס, דאָ האָט געלעבט:
זון און ווינט און — ווייטער גאַרניט.

הארט דאָס גראָז און שאַרף די לופט,
שטיף דאָס עטעמען פון מענטע.
און גרויסע שטילקײַט שרייט און רופט
מיט גרויסער בענקשאפט נאָך א מענטשן.

די שטילקײַט הילכט, ווי אין א גלאַק,
און רונד ארום אף מיילן הערט זיך,
דאָ ווילט זיך טרעטן, ווי אן אָקס
מיט שווערער שטילקײַט אף די הערנער.

פארוואָרפן ליגט נאָר וווּ א דאָרף,
און ווידער — סטעפ, און ווידער ווילדקײַט,
און כאַפט זיך אַה א פעטער דראָף,
דערשרעקט ער אויך זיך פאַר דער שטילקײַט.

אז ניט קיין בוים און ניט קיין וואלד
אין זאמער טוייקניט און בענטשונג,
דער גאנצער סטעפ דאָ ליגט צעשטראַלט
און ווארט אין בענקשאפט אף א מענטשן...

יעוּפּאָטאַריע, 1926

האלבער טאָג

הענגט א זון אן אָפענע איבער אלע קעפּ,
ס'וועט דעם טיפּן הימל הנינט קיין כמארע ניט פארגיסן.
איך האָב א קרוג א לויטערן מיט שטילקייט דאָ פארשעפט,
טראָג איך אים א פּוּלינקן צעווישן קיפּאריסן.

קיינער, — אויסער מיר און זון און בלוילעכן קרישטאָל,
און קיפּאריסן וווקסיקע אָן שאַטנס אין די צווינגן.
א וועג א שלענגל-שמאָלינקער פירט מיך אָפּ אין טאָל,
פון אונטער יעדן טראָט מינינעם רינט א קלאָרער שווינגן...

אזויפיל רו און לויטערקייט איז הנינט אף מיר אראָפּ,
קען איך מער ניט איינהאלטן, און הייב זיך אָן צו בייגן...
שטיל האָט זיך אוועקגעלייגט אף א שטיין מיין קאָפּ,
און א שמיכל מאכט שוין צו מינינע הייסע אויגן.

דורך זון

1

גייען שעפסן פון פעלד,
און עס טרייבט זיי דער ווינט.
עס ווארט אפן ברעג
זייער בראָנזענער פאסטעך.
דער יאם איז צעהעלט
און צעוויקלט און לינד,
יאָנט ער צום ברעג
און צום בראָנזענעם פאסטעך.

יאָנט א וועל נאָך א וועל
און פארגיסט זיך אין שוים
און דורך זון, און דורך גאָלד —
יאָנט צום בראָנזענעם פאסטעך. —
דאָס לויפן פון פעלד
זינע שעפסן אהיים,
ווי זיי האָבן עס האַלט
זייער בראָנזענעם פאסטעך...

און זיי קומען געשווינד,
מיט די קעפ — אָן דעם ברעג,
און צעשיטן זיך העל
לעבן בראָנזענעם פּאָסטעך.
טרייבט שוין דער ווינט
נייע שעפּסן פון פעלד,
און ס'ווארט אפן ברעג
זייער בראָנזענער פּאָסטעך...

1926

2

דער ווינט קלאפט אין שויבן און שרייט,
טעמפּ הילכט דער יאם אָן די ברעגן.
איך הער, און מיר דאכט זיך — ניט ווינט
גיט איצט א הילכיקער רעגן.

עס וואָיעט. א ווייטער געוויין
קומט און — אוועק און — פארלאָזן.
בענקט זיך פונדאנען אהיים,
ווי ס'ברענגען שוין אָפּ די בעריאָזעס.

דאָרטן מוז איצטער זיין הארבסט,
געדריכטער די געפלען און כליופיק.
און ס'צינדן זיך פינערלעך צאָרט
אין שטילע, פארוויינטע קאלופעס.

מע שפאלט דאָרטן פעכיקן קין,
און ס'פאליעט שוין פריילעך דער אויוון.

איך עפן די פענצטער: א ווינט
און ווארעמע שטערן פון אויבן.

ווי דער אומעט איז גרוי, — אזוי גרוי איז דער יאם.
ווי עס וואָיעט דער יאם, אזוי וואָיעט דער אומעט,
איך רײס זיך פונדאנען און צי אויס מיין האנט, —
זינען אלע אוועק און מיך ניט גענומען.

גיי איך אום דאָ אליין אפן ברויגעזון ברעג,
ווארף א שטיין נאָך א שטיין אין פארשלונגענע טיפן.
און עס דאכט זיך מיר אויס — מינע מונטערע טעג,
ווי גאָלדענע, גרויסע, פארשוומענע שיפן...

איז די יוגנט געווען, — איז די יוגנט אוועק,
זינען ברידער געווען, — און אוועק זינען אלע.
איך וויל ניט אליין אפן ברויגעזון ברעג,
איך וועל זיך נאָך ווארפן אין ווייטן מעהאלעך.

מיין לעבן איז שטארק, ווי דער שטרענגער נאָרד־אַסט,
און קרעפטן פאראן נאָך — אף שטורעם און שטאָרם.
ניט לאנג איז א וויי און א שטילער פארדראָם
פארקראַכן אין מיר און צעטומלט געוואָרן.

ווערט מיר גוט, ווערט מיר הויך. אין געיאָג, אין געיעג
ווארפט און וויגט זיך דער יאם און ער וויל זיך צעשטויבן.
שטיי איך דאָ הויך אפן שוימיקן ברעג,
אין ליכטיקן ווארטן און קלאָרער דערהויבונג...

וועל, וועל, וועל, וועל,
 כוואליעם, קוואלן, קוועלכעלעך.
 איך און שיה, און בלויע וועלט
 און יאם — אין ווייסע פעלכעלעך...

שויס-שוויס, שויס-שוויס,
 שוימט די שיה און שאַקלט זיך,
 און איבער מיר — א דינער ווינט:
 א מעווע א צעשראַקענע.

אופגעדעקט און אָפּגעדעקט
 יאָגט די ראכוועם שוימענדיק.
 איך האָב פארלאָזן היינט דעם ברעג, —
 איז דער יאם מיין וויינינג איצט.

ס'איז מיין לעבן דאָ מיר גרינג,
 ווי דעם יאם, וואָס שפיגלט זיך.
 איך קען ניט אויסהאלטן — און זינג,
 און פלוצלינג כ'ווער אנשוויגן גאָר.

איך האָב שוין אויסגעשמירט די הענט
 אין גאָלד אין בלויעלעך-פליסיקן.
 אזויפיל זון, אזויפיל בלענד,
 און מינע אויגן שליסן זיך...

וועל, וועל, וועל, וועל,
 כוואליעם, קוואלן, קוועלכעלעך.
 איך און שיה, און בלויע וועלט
 און יאם — אין ווייסע פעלכעלעך...

הארבסט

1

איך זאָג אַזוי: אין אָנהייב האַרבסט
ווערט נאָענט ליב דער זומער.
פון קילן שליוף ביז טיף אין האַרץ
גייט אַרף און ס'בלויבט אן אומעט.

אַז מין וויי, אין לעצטן טאָג,
אין לעצטן ביסל העלקייט, —
געווען א זון, און איז גיטאָ
און שווינגט שוין א פאַרוועלקטע.

ווי זאָל איך איצט באַדויערן די פֿריד,
דעם קילן טאָג — דעם ערשטלינגל פון האַרבסטן.
אַ טאָג גייט אַרף, א טאָג פאַרגייט,
און ס'בלויבט א שטילקייט אין מיין האַרצן...

2

הינט איז מיר גוט דאָ. הינט קען איך שווינגן.
איך זיי אונטער הימלען און הער:
ס'פארענדיקט שוין ברענען דער הארבסט אין די צווינגן
און שיט זיך אראָפּ אה דער ערד.

די זון הענגט נאָך הויך אין די בלוילעכע הויכן, —
דער ווינט איז שוין לופטיק און פריש.
און ס'ווייעט א קילער, געלויטערטער שמיכל
אין גאָלדענעם בלעטער-געמיש.

וויסע בעריאָזעס אין ליכטיקע קרוינען —
ליכט, וועלכע ווערן פארברענט...
און ס'דאכט — אזא דורכזיכטיק-ריינער
בין איך נאָך קיינמאָל ניט געווען.

בענטש איך די געדיקע זאטקיט פון פארבן,
מנין רו, וואָס גייט אויף און ווערט גרויס.
און ס'איז מיר הינט ליכטיק און גוט, ביו צום שטארבן:
די ערד גיב א קוש און גיי אויס!..

1927

3

א טאָג האָט גערענגט. און טיף אין דער נאכט
געדיכט איז דער רעגן געגאנגען.
איך האָב ניט געקענט מער, און פֿיער געמאכט,
און שטילער די שויבן פארהאנגען.

איך האָב זיך נאָך קיינמאָל מיט זיך ניט פארשפארט,
מיט זיך אויג-אף-אויג ניט כאנגעגנט.
זיך איך אצינדער אין שטילקייט און ווארט.
ווארט איך. וואָס ווארט איך? עס רעגנט...

איך האָב שוין איצט עטלעכע ביכער געלייענט
און האָב זיי אליין ניט באנומען,
דאָס, וואָס עס האָט אין מיר גליקלעך געוווינט,
איז נאָך צום וואָרט ניט געקומען.

איך בין דאָ ביז איצטער צעשלינדערט און יונג
און וויג זיך אין אייגענע קויכעס,
די גאָלדענע רינפֿקייט, וואָס ליגט אפן צונג,
באלד וועט צום וואָרט שוין דערגרייכן...

* * *

איציק פעפערן

מאָרגן וועל איך אופשטיין
גלייך מיט דעם באגניען
אופגעמען די שטראלנדיקע גנעדיקייט פון ראנד.
מאָרגן וועל איך ווידער זיך א ליכטיקן געפינען,
א ליכטיקן, א לויטערן
מיט לעבן אין דער האנט.

עס האָבן אף א וויילינקע פארלאָזן מיך די לידער,
איז אין דעם אן אומעטיקע ליידיקייט פאראן.
קען איך שוין ניט אנינויצן,
שלינדערט מיך שוין ווידער
איבער שטעט און שטעטעלעך —
צופום און מיטן באן.

פֿיערלעכע אָוונטן אף ליכטיקע עסטראדעס,
לייען איך און לייען,

ביז איך ווער ניט מיד.
אין גאָר מיין גאנצער אופריכטיקייט בין איך זיך מיסוואדע
און זינג ארויס פאר אלעמען
דעם יאָמטעוו פון מיין ליד.

הילכיק אפלאָדירט מען, —
נאָר עס איז מיר ווייניק.
הילכיק אפלאָדירט מען, —
און עס ווילט זיך וויינען...
פֿייערלעכקייט, פֿייערלעכקייט, ליכט —
און כ'פארדעק אין שעמעוודיקער שטיקקייט מיין געזיכט...

* * *

אָונט און טויקער אָטעם,
שטיקניט און ווארעמע נאכט,
איך און מיין טונקעלער שאַטן
זינען אינצווייען הינט וואך.

כ'גיי אף די שפיץ פון די פינגער,
און ס'ווילט זיך וואָס גרינגער הינט גיין.
ס'ווילט זיך הינט שווינגן, און ס'זינגט זיך,
זינג איך ביז קלאָרן געוויין.

כ'וועל עפשער נאָך ווערן אנשוויגן
און ווארטן ביז שפראַץ פון פארטאָג.
מיין ווארעמער, קרעפטיקער ניגן
זאָל ניט בלייבן
אין מיר
ניט דערזאָגט...

* * *

...מנין ליד, וואָס האָט טאַמיר געהילכט
און געשמעקט מיט בעריאַזע און ערד,
האָט פֿלוצלינג זיך איצטער פארקלערט
און טוליעט זיך שעמעוודיק-שטיל.

איך צעבניס זיך די פינגער ביז ביין,
ביז בלוילעכע צייכנס פון וויי.
עס דערהערט זיך באנאכט א געשריי —
איך הער און איך שעם זיך אליין.

אוי, איך ווארט שוין אה שטרענגקייט פון שטאַל,
אה פעסטן געבוי פון צעמענט.
איך ווייס, עס וועט שטארק זיין מנין קאַל,
ווי בורלאקישע, בראָנזענע הענט...

* * *

גייסטו פאמעלעך אהיים פון דער ארבעט,
לעשן זיך זוניקע גאלדענע גארבן
הינטער די וווקסיקע דעכער און שויבן,
און ס'עמעט די לופט מיט פארמאטערטע טויבן...

שוין זיינען די ראָגן צעהעלט און צעצונדן,
דו הייבסט און פארמאטערט די אויגן אין ווונדער,
דו קוקסט אף די גאסן, דו גאפסט אף די ראָגן,
עס זיינען די היזער מיט בויגנג באשלאָגן.

ערשט נעכטן — צעוואָרפענע קרומע און אלטע,
היזעלעך קליינע אין כורבן באהאלטן.
און הינט וואקסט א מויער א יונגער, א שטאַלצער,
און ס'פראוועט די פרייד דאָ איר ליכטיקן מאָלצייט...

עס זיינען נאָך פיכטע און רויע די ווענט דאָ,
עס שמעקן מיט זויערער לופט די צעמענטן.
ווילסט ניט אוועקגיין, קענסט ניט אוועקגיין:
עס גייט איבער דיר אזא זוניקער רעגן...

און גייסטו אהיים ערשט אין טיפן באגינען,
קענסטו אלײן זיך דאָס גליק ניט פארגינען.
דו קוקסט, ווי עס לעשן זיך לופטיקע שטערן,
דו זינגסט, און דיך ארט ניט, און זאָל מען דיך הערן.

צווישן די העכסטע

אין שטיוול יוכטאווע, פארשמירט אין צעמענט,
מיר שטייען אה הויכער מישקוילעם פון ווענט.

אה העכסטן געקלעטער, אה שטאָל און אה שטיין,
מיר קנעטן די ראכוועס, ווי האָרכזאמע לײם.

אין ארבעט — פארטראָגן, אין פראצע — פארטאָגן,
ווערן געזעטיקט די ווענט מיט בעטאָגן.

פונראנען פארווארפן מיר העכער די קעפ
און קוקן, ווי ס'לויפן אין לופטן די טרעפ...

און פלוצלינג, אינמיטן, מיר בלײַבן פארטראכט,
עס ווילט זיך דערלעבן, דערבויען דעם דאך...

און גוט איז צו פילן — אין ווונדער פון שיין,
צווישן די העכסטע אויך מיר וועלן זיין.

אין דיניע הייזלעך...

1

ניט דערפאר, ווייל דאָ איז ענג,
וואָלט איך צו דיר, מיין שמעטעלע, געקומען
נאָכאמאָל א קוק טון, ווי דו בענקסט
אין שטיין דורכזיכטיקן אומעט...

וואָס האָב איך, שמעטעלע, פון דיר געוואָלט,
וואָס האָב איך, שמעטעלע, מיט דיר געטיינעט, —
איך האָב געוואָלט אין שטיין און שטאַל
דיך אָנטון, שמעטעלע דו מינינס.

איך האָב געוואָלט, דיין יעדער שטוב
זאָל אויסוואַקסן אין שטאַלצע גאַרנס,
און דו זאָלסט מער ניט שווינגן שטום
אף דיניע אויסגעלעבטע יאָרן...

ניט דערפאר, ווייל ס'ווערט איצט לינד,
און מיין צעניסט זיך אף די גאסן,

פיל איך זיך איצט שטיל און גרינג
און קען דיר, שטעמעלע, ניט האסן.

בא דיר מוז איצטער אויך זיין מיין.
כאָטש דו מוזט אלץ אים רופן סיוון,
און ס'בלויט דער הימל סיוויסני
אף אלץ, וואָס איז נאָך דאָ פארבליבן...

2

דאָס גאנצע שטעמעלע — א יאָמטעוודיקע ליכט,
דערברענט איר שטילן וואקס, וואָס טריפט נאָך אלץ
מיט האַניק,

איך גיי דאָ אום מיט רו אף מיין געזיכט
און כ'ווער הינט פול מיט שטיקלייט פון דערמאָנונג...

דאָ האָט אמאָל א ינגעלע געלעבט
און ס'האָט דאָס ינגעלע נאָך ניט געוויסט פון זאָרגן,
היזלעך פלעגן אופהייבן די קעפ
און שטילערהייט אים ענטפערן: — גוטמאָרגן.

און ס'איז געוועזן אים ניט גוט, ניט שלעכט,
עס איז געוועזן אים נאָר גלאַט אזוי זיך...
אין אויסגעשטערנטקייט פון ווייסע נעכט
האָט ער אף געסעלעך געפרייט זיך.

מיט אויגן אָפענע, מיט אָפן הארץ
האָט ער א טויסקער געוואכט דאָ,
און ניט געוויסט האָט ער, ווי ליכט מען האס,
ווי קען מען בענטשנדיק פאראכטן...

...איצט וואָלט דאָס יונגעלע זיך ניט דערקענט
און ניט דערקענט וואָלט איך אים אויך מיסטאמע.
גוט, ווען ס'לעבט נאָך דאָ אין רו פון ווענט
אונדזער אומעטיקע מאמע.

3

איך בייג דאָ איין מיין יונגן קאָפּ און שווינג,
און ס'קען מיין הארץ קיין רו זיך ניט געפינען,
שמעטל-שמעטלע, מיין אָפּגעדארטע צווינג,
ווידער ווילסטו אָנהייבן צו גרינען.
גיי איך דאָ אום א שטילער גאסט און שווינג.

און ס'טוט מיר באנק, עם טוט מיר זייער באנק
און כ'בין אזוי יעסענינען מעקאנע:
אויך מיר וואָלט זיך דאָך וועלן אין געזאנג
קומען און דיר אָנרופן: מיין מאמע,
עך, דו שמעטלע, ווי ס'טוט מיר באנק.

אָפּטמאָל דאכט זיך מיר, איך שטיי שוין בא דיין סאָף,
און אָפּטמאָל דאכט זיך מיר, דו ווילסט ניט שטיין געבוין,
און דינע הײַזעלעך, ווי אופגעוואכטע שאָף,
עפענען די קיילעכדיקע אויגן
נאָך א שטילן, זומערדיקן שלאָף...

שמעטל-שמעטלע, מיין קינדערשער אמאָל,
איך האָב געוואָלט דערזעען דיר אין ברענען,
נאָר ווער עם האָט געשאַלטן דיר אמאָל,
וועט שוין מוזן דיר פארשאַלטן קענען,
שמעטל, שמעטלע, מיין קינדערשער אמאָל...

אױגוסט. איך בין אין שטעטלע געקומען.
 איז אױגוסט קיל, און דורכזיכטיק, און בלוי,
 צו אױונט רויבערט זיך א שמיכלענדיקער אומעם,
 און פארטאָג גייט אױף דאָס שטעטלע אין טױ.

ס'איז לופטיק־גרינג אין זומערדיקן נעפל,
 פון הייבן ווייט מיט ווארעמקייט און ליכט,
 סע שמעקט די לופט מיט ווייניק־לאָרע עפל,
 און אין הארצן ווערט אויך ווייניק און געדיכט...

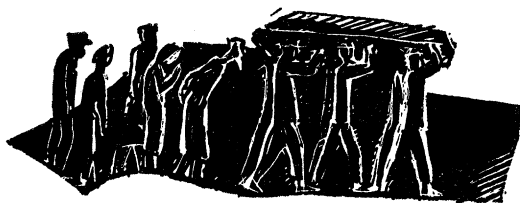
איך האָב ניט לאנג געשאַלטן און געפֿלוכט דיך,
 ליגסטו איצטער, שטעטלע, פארשטילט...
 גיי איך ארום אין רויד פון צווייט און פרוכטן,
 און אױגוסט ליגט דאָ דורכזיכטיק און קיל.

מיט לייב און לעבן

(פ א ע מ ע)

...איך האב געוואלט אין שטיין
און שטאל
דיך אנטון, שטעטלע דו מיינט...

דאָס ערשטע קאפיטל

МЫ — МОЛОДАЯ ГВАРДИЯ...

לופטיקע הימלען, צעוויקלטע, קלאָרע,
לופטיקע, קלאָרע — אין האַרבסטִיקן אומעט.
סקריפעט דער וואָגן אין לאַנגזאמען פּאַרן. —
ווען וועט זי אַנקומען? ווען וועט זי קומען?

שווער ווערט דעם זאמדיקן לאַנגווייל פארטראָגן
וויאַרסטן — און וויאַרסטן — און וויאַרסטן — און
ווידער...

זי טוט זיך אַ הייב און אַ וואַלגער אין וואָגן
און טוליעט צונױף אירע דאָרשטיקע גלידער...

...פיר יאָר... און פארענדיקט... פארגאנגענע רויכן,
און ווייטעקדיק־העל איז געווען דער ארויסלאָז...
זי וועט נאָך אין שטעטל אַ פרוּוו טון די קויכעס,
זי וועט נאָך אַ פרוּוו טון! זי וועט נאָך אַ רויש טון!

און גוט איז צו פילן, — זי קען זיך פארמעסטן,
מיט לייב און מיט לעבן אריין אין דער ארבעט.

שמעטעלעך-שמעטלעך, פארוואַרלאָזטע נעסטן,
איז עמעס, אז אלע איר מוזט שוין צעשטארבן?

און עפשער איז דאָרטן אזוי נאָר ניט גרויזאם,
און ס'קענען זיך שמעטלעך נאָך פאשען, ווי ציגן?
היי, באלעגאלע! צי קענסטו דעם ניגן?
און ס'זינגט זיך א פריילעכס פון „200 000“!

די שווארציינעוודיקע גויע

א שמעטעלע מיט געסלעך און מיט גאסן,
און אליז קען מען אדורך פאר צוועלף מינוט,
מע האָט שוין דאָ פון וועמען איצט צו שפאסן:
— זע נאָר,
— הער נאָר,
— קוק זי אָנעט
— נו? — — —

און זי איז גרייט געווען די גרעסטע מאסע נעמען,
זי האָט אליין געבעטן זיך — אין העק.
וואָס טוט מען איצט?
און וואָס?
מיט וואָס?
מיט וועמען?
ווען אליז איז נאָך מיט ווילדפלייש דאָ באדעקט.

האָט זי ארויסגעקלעפט א ייִדישע מוידאָע,
האָט זיך געשמאק דאָס שמעטעלע געלאכט:
„איר זעט?
אָט די שווארציינעוודיקע גויע
וויל אויסלערנען די קינדערלעך טאנאך“.

און ווען מע האָט כאדאָרים דרין געפונען
און איין מעלאַמעד האָט מען נאָך באשטראָפּט,
האָט זיך דערפילט: ס'איז עפעס וואָס אנטרוגען
און עפעס וואָס האָט אופגעוואכט פון שלאָף...

איז דער מעלאַמעד געקומען צעטומלט
און — מאַנט...

„איר טראכט נאָך?..
נאט אינך א מעסער:
קוילעט! — וועט ווערן כאַטש לינדער.

קען דען א טאטע פארגעסן,
ווי ס'הונגערן אייגענע קינדער...

איך וועל זיי אינך ברענגען אהערצו,
און פרייט זיך מיט אייער ניצאָכן:
איר האָט דען נעשאַמעס? צי הערצער?..

„ברענגט!
און זיי לערנען...
אליין איר...
מיר דארפן דאָ האָבן א שוימער”.

איז דער מעלאַמעד געוואָרן צעטומלט,
נעזעצט זיך.
פארבליבן געבויגן.
אין זינע פארלאַפענע אויגן
שטיל האָט געוויגט זיך דער אומעט...

„גוט“, — האָט געזאָגט דער מעלאַמער.
„גוט!“ — האָט געענטפערט דאָס מיידל,
און פֿלוצלינג דערפֿילט האָבן ביידע:
אין שטוב איז געוואָרן געראַמער...

אפֿן פֿריפעטשיק ברענט א פֿייערל...

„א יונגעלע דארף זיין מיט כאַכמע פֿול,
דארפֿן מיר ניט האָבן אַט דעם ייִדיש“.
האָט דער טאטע ניט געוואָלט די שול,
האָט די מאַמע ניט געוואָלט די שול,
און ס'האָט דאָס יונגעלע זיי אָנגעקוקט פֿאַרכידעשט...

האָט דער טאטע זיך געבייזערט: „ניין!“
האָט די מאַמע זיך געבעטן: „ניין!“
און ס'האָט דאָס יונגעלע געמאָנט אלץ בא דער מאַמען.
א גאַנצע נאַכט האָט שטיל דאָס יונגעלע געוויינט
און גאַנצפֿרי אוועק אין שול אליין, —
און לערנט זיך מיט אלעמען צוזאַמען.

גיט זי דורך די גאַס

גיט זי דורך די גאַס,
ווייזט מען מיט די פינגער,
קניכט מען און מע שפּאַסט:
„קוקט נאָר אָן: א יונגל!“

„קוקט נאָר: קורצע האָר,
און קורץ מוז זיין דער סייכל“.
„גוטמאָרגן!“ — „א גוט-יאָר!“
זי גיט פֿאַרבני און שמייכלט...

דאָס צווייטע קאפיטל

„אויב ניט נאָך העכער“

דורכזיכטיק. אומעטיק. אין שנין
דערברענגען שוין די אָונטיקע ליפעס...
וואָס וועט זיין? — עס וועט באלד יאָמטעוו זיין,
די הניזלעך גיסן אָן זיך מיט יאָמקיפער.

אין גרויע הניזלעך ברענגען ווינסע ליכט,
און ווינסע יידן גיען צו קאָלנידרע.
און ס'האָט די לערערן דערפילט זיך אומגעריכט
אזוי אליין. עס יאָמטעוו נאָך יידן, —

באלד וועט בא זיי ווערן העל אין שול,
און אפן גאס — איז אויסגערוט און לידיק.
זי האָט זיך הייס א רים געטון פון שטול,
ווי ס'וואָלט זי עמעץ ווייטעקדיק באלידיקט...

אין אויסגערוטער בלויקניט פון דער נאכט
שטייען קאָמיוניסטן אין איין בינטל.

— פארוואָס האָט מען קיין אַוונט ניט געמאַכט?
— וווּהין זאָל מען זיך, כאַווערטע, אַהינטוּן?

— אזוי, אזוי, און עפעס מוז מען טון,
אך, כאַווייריִם ברידער, מײַנע יאַטן!
זי איז אוועק.
געבראַכט מיט זיך א פּאָן,
און ס'האַט די פּאָן, ווי זי אליין, געפלאַמערט.

און איינס נאָך איינס,
און איינס נאָך איינס,
האַט מען צעשטעלט זיך אין דער לענג,
און איינס נאָך איינס,
און איינס נאָך איינס —
פאַרזינגען זיך שוין אלע...

און ס'האַט דער הימל הויך א בלוילעכער געבענקט,
און שטערן זינגען בלוילעכע געפאלן...

— דערנאָך,

ווען יִרדן זינגען זיך פון שול צעגאַנגען,
האַט זיך יעדערן געדאַכט:

אין גרויסער שטיִלִקייט פון דער נאַכט
נייט אום א ליכטיקע פּאַלאַנגע,
נייט אום א ליכטיקע פּאַלאַנגע
אין ווייסן ווונדער פון דער נאַכט.

און ס'האַבן יִרדן זיך פאַרטראַכט...

יוגנט-יוגנט

יוגנט, יוגנט, דורכזיכטיקע יוגנט,
פריידיק איז צו גיין מיט דיר באנאנד.
דאָ לעבט אין שטעטלעע אזויפיל שטיקער יוגנט,
גייט דאָס אום און שלאָגט זיך קאָפּ אָן וואנט.

וואָס זאָל מען טון?
וויזיין זאָל מען אהינטון
אזויפיל יונגע און געזונטע הענט?
און פארנאכט —
ציעאָגן זיך דאָ ווינטן
און קלאָגן אף די שטעטלדיקע ווענט...

...האָט זי געפרוּווט! — געמאכט דאָ א פארזאמלונג,
זי האָט גערעדט, פון וואָס זי האָט געקענט.
און ס'האָט זיך איר געדאכט:
זי שטייט דאָ, ווי א מאמע,
און ציט צו זיי אין ליבשאפט אירע הענט...

זי האָט מיט ווערטער צערטלעכע און הארבע
דערציילט זיי, ווי מע שטייט בא א מאשין.
און זיי —
האָבן געבעטן בא איר:
— „ארבעט“ —
אלע אירע הונגעריקע זין...

וויאָ, וויאָ, פערדעלעך!

פרימאָרגן.
נאָכיאַמטעוו.
זי זעט:

אפן נאם —
א הניפעלע יידן — אין שווייגן.
הניזער — אין וואַלקן, הימל — אין אש,
נאקעטער הארבסט — אין די צווייגן...

מע האָט דאָ א פּוֹלינקן וואָגן באַגלייט,
א וואָגן — מיט היים און מיט טומל,
שעמט מען זיך ריידן...
מע קוקט שטילערהייט,
ווי ס'ציען זיך טראַקטן אין אומעט...

מע רייסט זיך פונדאנען אין אָפענער וועלט,
אלע, און אלע, און אלע...
און ס'דאכט זיך איר אויס: ס'איז דאָס שמעטל
א שוועל,
וואָס פירט נאָר אוועק צו וואָקזאלן...

אָפּה תּוֹלְדוֹת מַאָסְקוּוּע

און דאָס איז די צאָל פון די מענטשן,
וואָס זינען אין מאָסקווע געפאָרן:
פיר קרעמער, איין שויכעט, אכט מיידלעך,
וואָס ווילן אין מאָסקווע שטודירן,
מעלאַמדים דרניפיר, און צוועלף באַכרום,
וואָס זוכן אין מאָסקווע אן ארבעט,
און דאָבעדייִגראָבע מיט קינדערלעך פינף —
צום מאן, צום קוסטאר, איז געפאָרן,
און בילקע — צום גוי, צו איר מאן,
וועלכער לערנט אין דער אקאדעמיע,
און בערעלע־ביק, וועלכער איז שוין
א יאָטעבע־דאָם דאָרט,

יע, און דער ראָוו, אָט דער אלטינקער ראָוו,
אויך ער כאפט אראָפּ זיך אין מאַסקווע.
און קומט ער צוריק מיט מאטאַנעס־נעדראָוועס,
דערציילט ער דערנאָכדעם א נאנץ יאָר,

— אז

„גוט איז אין מאַסקווע, ווויל איז אין מאַסקווע,
גוט איז און ווויל צווישן יידן...“

גוט איז אין מאַסקווע, ווויל איז אין מאַסקווע, —
טיינען און בעטן זיך אלע.

דאָס דריטע קאפיטל

אין שנייען

דער שניי האָט געיאָמערט, דער שניי האָט געריסן
אומעטיק און ברויגעזדיק פארהויבן די שטימע.
האָט זיך געדאכט איר: זי זיצט דאָ אין טפיסע,
זי וועט שוין ניט קענען אנטלויפן פון צימער...

הינטערן פענצטער שפאנט אום א וועכטער,
שפאנט אום א וועכטער אין הילכיקן שפאנען,
שפאנט ער, דער וועכטער, אין ווייסן געלעכטער,
אין ווייסן געלעכטער פון ווייסע בוראנען.

שארפע מעטעליצעס און שנייען-זאווייען
האָבן פארשאַטן שוין אליץ, וואָס געווען דאָ.
זינגען אין שטעטל פארבליבן נאָר צווייען:
זי — און דער שטורעם דער ווייסער, וואָס בלענדט דאָ —

...אין שטילקייטן איר צימער.
צינדט זי אָן א ליכט,

און ס'ווערט דאָס צימערל באקאנטער און געראמער.
שאַטנס לייגן זיך אף איר געזיכט,
אף העפטלעך דינינקע,
אף דיִאגראמעס.
דאָס האָבן קינדערלעך מיט ציטעריקע הענט
פון האַיאָר די גערעטעניש פארצייכנט.
לייענט זי.

און אף די דארע ווענט: —
מענדעלע
און לענין — אין א שמיכל.

און הינטער פענצטער — ליגט א ווייסע נאכט,
און ווייכע שנייען לייגן זיך און לייגן.
עס האָט די לערערן אין מידקניט זיך פארטראכט.
דער שלאָף בלייבט שטיין א קלאָרער אין די אויגן...

וואָס זאָל זי טון? ניט זיכער איז איר האנט,
און זי אליין מיט וויסן ניט באלאָדן.
געפרוּווט האָט זי מיט פאַרכט דעם דאלטאָן־פלאן,
און עפשער האָט זי אָנגעטון נאָך שאָדן...

ע, זאָל זיין! און ווי ס'וועט זיין, וועט זיין.
כאווער דאלטאָן, איז דו, כאווער דאלטאָן.
און ס'דאכט זיך אויס — אזויפיל שטיקער שנין
ליגן אין די העפטלעך באהאלטן...

וועט זי דאָס אויסגראָבן! און אף די דארע הענט
ברענגען פאר די קינדערלעך אף שטענדיק.
האלבע נאכט.
די ליכט האָט שוין דערברענט,
און זי האָט נאָך איר ארבעט ניט פארענדיקט...

וואכט איר קאָפּ פארבויגן און פארקניט
אף וויסקיט טונקעלער פון בויגנס.
און ברוינע מאנדלען שווימען מיר
אין גאָלד אין ווארעמען פון אירע אויגן...

דריטער לימעד

אין די הימלען שווימען בלויע רויכן,
וויסער פראָסט, — ווי צוקער אף די ציין.
וויסער שנייטאָג. הייבט זי אָן צו שמיכלען
און פארכאפט זיך. הייבט אָן ווידער גיין...

גייט זי אום א גרינגע איבער צימער,
אנטקעגן פענצטער ליכט א רויטע זון.
ווען ניט איר מידע אָפגעהאקטע שטימע,
וואַלט זיך גלייבן: זי מוז גאָר זיין געזונט...

הערן קינדער. שרייבן אין די העפטן.
דריטער לימעד בא דעם דריטן קלאס.
וויסער שנייטאָג — אויסגערוטע קרעפטן
קינקלען זיך אום קלאָרעהייט אין גאס.

מידע שטימע. העפטן. קינדער הערן.
וויסער שנייטאָג, און דער הימל בלויט...
אף איר ברוינעם, אָפגעדעקטן שמערן
זעצט זיך שטיף א ליכטער, דינער טוי...

א טאטע — בלייבט א טאטע

עס האָבן קינדער געשפּילט זיך און געזונגען,
איז די האַלבע שאַ אדורך און — גאָר!
עס האָט דער שוּימער שוין אין גלעסל הויך געקלונגען
און געבליבן שטין אין קאָרידאָר.

12 אזויגער. עס גייט דער פערטער לימער,
עמען ליענט שעמעוודיק און גרין.
12 אזויגער.

„וועמעס איז די שטימע?
יע, אוואדע, —

עס ליענט דאָך זיין קינד.

עט, ס'איז גאָרנישט.

ציבעלע מיט בלאָטע.

זייער לערנען!..

ס'איז דאָך גאָרנישט ווערט."

נאָר אין פאָטער שמויכלט שוין דער פאָטער,
שטעלט ער אופ זיך,
נעענטער,

און — הערט:

„קינדער, קינדער, טייערע קונדייסים,
איר האָט נאָך ניט באוויזן ווערן מיר,
וואָס וועט זיין, ווען איר וועט ווערן גרויסע,
וועט איר וויסן, וואָס עס איז א יוד?"
שווינט ער, הערט ער,
אויגן ווערן קלערער...
ער וואָלט מיט פרייד צו זיי אצינד ארנין.

שווינט ער,

הערט ער,

ס'וואלט זיך זיי ניט שטערן.
„קינדער־קינדערלעך, געזונט זאלט איר מיר זיין!“

און ליכטיק זאל זיין..

מאמעס זינגען מאמעס, — זינגען זיי ניט ביזן,
גאר די טאטעס קוקן שווער און ברויגעז:
וואס וויל מען דאָ פון זיי?
וואס מאַנט מען דאָ פון זיי?
מע לאַזט זיי גאר ניט אויסרוען א שאבעס.

און פיזשיקלעך,
זיי פילן זיך,
ווי גרויסע,
שטייען זיי און נעמען אוף די געסט.

— האָט א יונגעלע געליענט א „באריכט“,
האָט א מיידעלע געליענט א „געדיכט“,
האָבן עלטערן געשוויגן און געשמייכלט.

דערנאָך האָבן די קינדערלעך געזונגען,
דערנאָך האָבן די קינדערלעך געטאנצט — — —

און לייבע דער שמיד, אָט דער האַריקער בער,
איז געזעסן, געשוויגן, געקוקט אף דער ערד.

און שווער זיך געדרייט די פארויכערטע באַרד.
גיט ער זיך פלוצלינג א שטעל אוף פון אָרט,

א זעץ איבער טיש און א זעץ זיך אין ברוסט:
„כ'וואַלט אויך דאָך די אויס'עס די שווארצע געווסט.

האָט מען מיך לערנען אמאָל ניט געקענט?!
און האָט זיך פארהאקט, און האָט זיך פארשעמט,

אוועק אָן א זיט, זיך געזעצט אף זיין אָרט
און געדיכט זיך פארדרייט אין דער אייגענער באַרד.

לייענט מען, הערט מען, עס פאלט צו די נאכט,
איז לייבע ארויס און ס'איז לייבע אריין,
פון ערנעץ א לאַמפּ אהערצו געבראכט:
„וואָס זיצט איר אין כוּישעך? — און ליכטיק זאָל זיין!“

האָט דער אוילעם צעלאכט זיך: „אי, לייבע דער שמיד,
עס איז דאָך נאָך שאבעס און דו ביסט א ייד.“

איז לייבע געבליבן פארלאָרן, און הויך
האָט דער אוילעם געלאכט, און געלאכט האָט ער אויך...

די עקסקורסיע איז פארענדיקט...

„...קינדערלעך פריילעכע, פון אומעטיקע הַיזער,
נאקעטע און באַרוועסע מיט בלויע-ברוינע פּיאטעס,
קומט מיט מיר, קינדערלעך, קומט, איך וועל איך ווייזן,
ווי ס'לעבן דאָ אין שטעטלעך די הונגעריקע טאטעס.

מיר וועלן דאָ הַינט אויסצייילן די הַיזער און די הויפן,
און וועלכע קראַמען לעבן נאָך און וועלכע מוזן פאלן.
מיר קענען דאָך שוין רעכענען: כיבער-ביסער-קייפל,
און טיילן קענען אלע שוין?“ — „יע, מיר קענען אלע!“ —

זינגען זיי געוועזן שוין באם שניידער און באם שוסטער
(ווייסן דאָס די קינדערלעך און — „אויך מיר א מעציע!“).
דערנאָך האָט מען זיך אָפּגעשטעלט: א הויזעלע — א פוסטקע,
נאָך איינס, און נאָך איינס — אף אויסגעדרייטע קניען.

האָט זי געטראכט א ווילע דאָ, און לאנג האָט ניט געדויערט.
„ווייסט איר נאָר וואָס, קינדערלעך,
די עקסקורסיע איז פארענדיקט!“
עס ווילט זיך ניט, אז קינדער זאָלן קענען אָט דעם טרויער, —
קינדער דארפן אויסוואקסן אין ליכטיקע לעגענדן...

... ?

וואָס דארף איך שאָפּ און רינדער,
אז א רינד בין איך אליין. — —

קינדער מינע, קינדער,
שווער מיט אייך צו גיין.

וואָס קען איך און וואָס דארף איך
און וואָס איז מיין פארמאָג?
וועהין וועט אייך פארווארפן
דער מאָרגנדיקער טאָג?

עס איז דאָך אייך געגעבן
אזויפיל אף דער ערד.
איר וועט נאָך עפּשער לעבן
אף די אוראלער בערג.

און עפּשער וועט נאָר טולע,
און עפּשער וועט נאָר קרים

אופנעמען מיט פולן
אָט די נייע זין...

און איר וועט ווערן גרעכער,
און העכער — דער געמיט...
און איר וועט מיך פארגעסן,
און עפשער... וועט איר... ניט...

שווינגן מינע קינדער
און מיינען, אז איך ווין. — — —
קינדער מינע, קינדער,
איך בין א קינד אליין...

דאָס פערטע קאפיטל

בלוי און שניי...

גוט, ווען דאָ וואָלט עמעצער געווען,
ער וואָלט בא איר געוועזן איצט דער שענסטער.
זי האָט אין טונקלסײַט איר צימער ניט דערקענט,
און ס'האָט א צי געטון זי נעענטער צום פענצטער...

אָוונט שוין. דער פראָסט גייט אוף געדיכט,
און ס'ברענגט צעקרימט דער איינציקער לאַמטערן...
אין צווייטן הניזל צינדט מען אָן א ליכט,
און זי פונדאנען קוקט נאָך אף די שטערן.

קיינער וועט ניט קומען הנינט באנאכט,
קיינער וועט ניט אָנקלאַפן אין פענצטער.
זי האָט פון זיך אליין הנינט שטיף געלאכט
און אופגעמאכט די ווינטערדיקע פענצטער...

בלוי און שניי.
און שווינגנדיק־צעשטראלט

ליגט דער ווינטער בא איר פענצטערל דערווארעמט.
בלוי און שניי. אין צימער איז שוין קאלט.
און טיף אין איר איז אופגעוואכט און ווארעם...

„שטיי, בולאנער מינער, שטיי!
— דו וועסט מיר באלד צעברעכן נאך דעם שליטן“ —
טרייסלט ער פון זיך אראָפּ דעם שניי
און פארוקט נאָך האַריקער דאָס היטל.

און די לייצעס בינדט ער צו צום פלויט
און פארדעקט דעם האלבן זאק מיט האַכער.
„אַט א פראַסט! וואָס איז מיט אייך די פרייד?
איר וועט זיך דאָך פארקילן! א כוואַראָבע!

מע האָט מיך פון ארטעל נאָך אייך געשיקט,
עס האָבן זיך די ווייבער דאָרט צענומען!
זיי האָבן זיך א גאנצן טאָג געקרייגט,
וויילן זיי, אז איר זאָלט ווידער קומען!“

שטייט א באַכער אָנגעגורט אין פעלץ
און דרייט אין האנט דאָס ווינטערדיקע היטל.
און זי שטייט אופ,

און דורך דער ווינטער קעלט
ניט א ברען א הונגעריקער ציטער...

וויסקיט

א ווייסע לעוואָנע, א גרויסע, א שטומע
האַט פלוצלינג א שטיק פון דעם הימל פארנומען.

א ווילע געטראכט, זיך דערשלעפט ביזן מיטן
און גיך זיך געלאָזן דעריאָגן דעם שליטן.

א וויאָרסט נאָך א וויאָרסט — און עס שיטן זיך שטערן,
און סאָסנעס אנטקעגן — פארווייעטע בערן...

שליטן, דו שליטן, — אין זילבערנע רויכן,
דיך יאָגט א לעוואָנע און קען ניט דערגרייכן.

שליטן, אינ־שליטן, אינ־שליטן, אינ־שליטן,
עס יאָגט זיך די ראַכוועס, און דו ביסט אינמיטן.

וועל איך דערציילן איך א מינסע,
וועלכע וועט געשען באַלד.

נאכט

און שטערן,

קלאַרע ווינסקיט,

קלאַרע ווינסקיט און א וואַלד.

זיצן זיי באַצווייט אין שליטן,
און דער שליטן — אין געלויף...
יונגע בלוטן, יונגער ציטער
האַט דערגרייכט שוין ביזן שליוף...

ווינסע נאכט — אין פערלמוטער,
ווינסע שטיִל־קיט איבער זיי.
„אי, דו באַכער, אי, דו גוטער,
וואָס זשע זיצסטו שטיל אויף?“

„אי, דו מוידל“

„אי, דו באַכער“

„באַכער־מוידל, מוידל־מוידל“

איז דאָס פערד אין שניי פאַרקראַכן
און עס גייט שוין שטיִל־ערהייט.

זאָל עס גיין זיך!
נאכט — אין ליבע,
נאכט ווערט היינט פון הייז צעשפארט.
איז דער שליטן שטיין געבליבן,
און דאָס פערדל שווינגט און ווארט.

גוטמאָרגן, וועלט!

א וועג — אין שניי, אין בלענד, אין בלוי,
אין שטיקער זון און שטיקער רעגנבויגן.
עס האָט דער שניי היינט אופגעשטראלט אזוי,
פארמאכן זיך פון וויסקיט אירע אויגן...

עס שמעקט דער פראָסט מיט האָניק און מיט וויין,
דאָס רויק־פעלד איז אָפגעדעקט און העלט שוין.
„גוטמאָרגן, וועלט, געגריסט זאָלסטו מיר זיין!“
זי וויקלט זיך נאָך ווארעמער אין פעליז איין.

עס שווימט דער הימל דורכזיכטיק און טיף,
דער באַכער פּינפט און שווינגט אין זיך פארלאָרן.
פונווייטן זעט זיך שוין דער קאַלעקטיוו,
ער שוימט, ער שווימט מיט הייזעלעך און קלאַרקייט...

הערט אונדז אויס!

דער אוילעם האָט פארקליבן זיך אין פאלעץ.
דער קאכלנער קאמין האָט געברענט.
איז א נאָלדענע שטילקייט געפאלן
אף אלטע פארויבערטע ווענט.

אף הארטע, פארברענטע געזיכטער,
אף פעטע, פארפלאַנטערטע בערד.
ס'האַט דער אוילעם זיך געטוליעט געדיכטער
און געשוויגן פארטראכט אף דער ערד.

האַט איינער געקײט א קארטאַפּל,
דער צווייטער — די אייגענע באַרד.
„זע נאָר,
איר ווערט דאָך אנשלאָפּן,
זאָל עמעצער נעמען א וואָרט!“

א... א... און ס'האַט די שטילקײט זיך צעשאַטן
אין פּלאַנטער פון צענדליקער הענט.
און ס'בייגן און ס'קרימען זיך שאַטנס
אף טונקל-באלויכטענע ווענט...

„רויסקער, נאָר ניט געטומלט!
(און דער אוילעם האָט געריסן זיך פון דיל)
אלע וועלן ווערטער הינט באקומען!
איינציקווייז!
איינציקווייז!“
שטיל.

„הערט אונדז אויס, — און זאָל אונדז ווערן גרינגער,
רעדט צו אונדז, — און זאָל אונדז ווערן לייכט.
מיר מאַנען ניט, מע זאָל אונדז נאָר באזינגען.
מיר בעטן ניט, מע זאָל אונדז מאכן רייך.“

וואָס מיר ווילן? און וואָס מיר קענען וועלן? —
מיר ארבעטן, און האָבן אונדזער ברויט.
נאָר אָפטמאָל כאפט אונדז אָן אזא מין עלנט,
פארבענקט מען זיך נאָך לעבעדיקע רייד.

און פלוצלינג ניט א צי צוריק אין שטעטל,
און ס'הייבט אָן נאָיען דאָ אין האַרצן
טיפּ...

ווילט זיך עפעס,
כ'ווייס אליין ניט,
בעטן:
„ברידערלעך, ס'איז שווער אין קאָלעקטיוו“.

איז אין מאַכלויקעס אויך פאַראַן א טינעג,
און גרינגער ווערט, און ס'טוט ניט אזוי וויי.
איך האָב זיך, עפּשער, צופיל שוין צעטיינעט,
מיילע,
נו,
פאַרצניעט!
אַט אזוי“.

געשמעקט האָט מיט שניי און מיט שטאַלן.
דער קאַכלנער קאַמין האָט דערברענט.
איז א גאָלדענע שטילקניט געפאלן
אף אלטע פאַרויכערטע ווענט,

אף שטיילע, פאַרטראַכטע געזיכטער,
אף פעטע, פאַרפלאַנטערטע בערד.
איז די שטילקניט געוואָרן געדיכטער
און געבליבן מיט זיי אף דער ערד.

און זי דערזעט...

דער פאַרהאַרעוועטער קריניז איז געזעסן און געהערט,
און זי האָט ניט גערעדט, זי האָט נאָר הויך געקלערט...
אז אַט, אויך זי דערפילט זיך פלוצלינג שוואַך.

און ווען אין וויסער שטילקניט ליגט א ווייסע נאכט,
פארווילט זיך איר ארום צום קלויסטער-גלאַס און — באַד!..

מע קלינגט,
מע קלינגט!
מע קלינגט!!

און מעשענע געשרייען

קניקלען זיך און קלאַנגן אין דער הייד.
באלד וועט זיך א שטעטלעך א ווייסינקס דאָ דערפרייען,
וויקלען און פארוויקלען זיך אין רויך.

מע וועט זיך רייסן
פון די הניזער,
פון די שטעטלעך

און אין פלאם אריינווארפן דעם סקארב.

און מע וועט רעטן,

רעטן,
רעטן,
און צום אלטן שטעטל: — שטארב!

פון די זומפן,
פון די גרונטן,
פון די בלאַטעס
וועט מען אָנפירן דאָ פעטע בערג מיט טאַרף,

און ס'וועט א לעבן זיך צעוואקסן דאָ געראַטן
אין דאמף... אין רויך...

און כײַעס איבער דראָטן,
ווי וואַרעם בלוט וועט צושטראַמען צום דאָרף...

און עפשער נאָר דערפאר, ווײַל זי האָט הויך גערעדט,
און עפשער נאָר דערפאר, ווײַל ס'איז געוועזן שפעט,
און ווײַל די ווינטער־נאכט איז אופגעגאנגען קלאָר, —
האָט פּלוצלינג זיך דער קרייז א שטעל געטון פון אָרט!..

און זי האָט זיך פארהוסט... זיך אָנגעכאפט כאם הארצן...
און איז געוואָרן רויט און נאָכדעם בלייך און בלאסער
און שטילערהייט געבעטן: „א-א ביסל וואַסער!“

צוריקוועגס

צוריקוועגס.

ווינטערדיקע רויכן.

פון שליטן ביז די שטערן הערט זיך:

שטילע שנייען, וואַרעמע און ווייכע

לייגן זיך מיט פרייד אף יונגע הערצער...

ליגט דער וועג אין קלאַרקניטן פארשאַטן,
און ס'הילכט דער פּראָסט אף דורכזיכטיקע מינלן.

וויילט זיך לאַכן!

אינלנדיקער אָטעם

רויכערט זיך געריכט אין יונגע מינלער...

„פאָר שוין גיכער“ —

האַלט ער איין די לייצעס.

„פאָר שוין גיכער“ —

ווייל ער ניט און רייצט זיך.

„היידו, הערדו, לאנג וועסטו נאך שטומען,
 לאנג וועסטו אזוי נאך אף מיר קוקן?“
 זי האָט זיך הויך א שטעל געטון און — „נורא!“
 און די לייצעס הונגעריק צענומען.
 האָט דאָס פערד א רים געטון און טראָנט זיך,
 האָט די ערד א רים געטון און יאָגט זיך,
 וויקלט־זיך־און־וואקלט־זיך־און־וויגט־זיך,
 וויקלט־זיך־און־וואקלט־זיך־און —
 וויאָאָ!

און דאָס שטעטעלע רעדט...

אזוי האָט מען נאָכדעם אין שטעטל גערעדט,
 אזוי האָט מען נאָכדעם דאָס מיידל בארעדט:

...שטיקליק און בלויקליק און זיי זאלבענאנד,
 און הינטערן פענצטער דאָס פערד איז געשפאנט.
 „קום, זאָגט ער, לאָמיר איצט פאָרן אין דאָרף,
 מיין עמעסע ווייב וועסטו ווערן און — גאָר,
 אז קוק, וואָס דו האָסט פון מיר, מיידל, צעמאכט“...

און זי האָט זיך הילכיק און הילכיק צעלאכט:
 „א ליבע צו פירן איז טאקע קעדיי,
 נאָר מיר, זאָגט זי, ווילט זיך זיין האָפערדיק־פריי.
 קום, זאָגט זי, מאָרגן צו מיר אפדערנאכט.
 „נו?“ — פרעגט דאָס מיידל דעם באַכער און לאכט.
 „נו?“ — זאָגט דער באַכער און שעמט זיך און לאַאכט.
 גיב מיר א וואָך אף באטראכטן די זאך“.
 „נא דיר א וואָך אף באטראכטן די זאך“.

דערנאָך פלעגט ער קומען שוין פון קאַלעקטיוו
אָן כופּע, אָן קרושן, — איר האָט א באַגריף?
אָן כופּע, אָן קרושן — ס'איז גוט שוין און רעכט.
אזוי האָט דאָס מיידל איר לעבן פאַרשוועכט.

אזוי האָט מען נאָכדעם אין שטעטל דערציילט,
און דאָס האָט מען נאָכדעם אין שטעטל דערציילט.

דאָס פינפטע קאפיטל

א בריוו פון מאַסקווע

...אין אָנפאנג קום איך דיר צו לאָזן הערן,
אז מיר זײַנען גאָט צו דאנקען — רײַך.
מיר כאפן נאָך פון הימל ניט קיין שטערן,
נאָר מיר פילן זיך מיט אלעמען צוגלייך.
דאוונען דאוון איך דאָ נאָענט אין א מיניען,
און די מיניאָנים זײַנען דאָ פארפולט.
געבענטשט זאָל זײַן דער אלטיטשקער קאלינין, —
מע זאָגט, אז ער פארהיט דאָס אונדזער שול.
האנדלען האנדל איך ניט ערגער, ווי אין שטעטל,
און פיל שוין ניט, געלויבט איז ער, קיין נויט.
קום צו פאָרן, לאָז זיך לאנג ניט בעטן,
האַסטו אויך א זאטן שטיקל ברויט.

א בריוו קיין מאַסקווע

פ' ויהי.

לכבוד... און... נ"י.

עד היום פיל איך זיך נאך זייער שוואך,
איך וועל שוין דאָ דערלעבן מינע יאָרן,
שוין שפעט פאר מיר צו לעבן אין א כרך.
מע טאָר אף קיינעם גאָר ניט בעטן קיין מפלה,
און זאָל דאָס זיין דער ערגסטער באַלשעוויק.
אַט ארבעט איך פאוואָליע אין יעוושקאָלע —
און גאָרנישט. ס'איז נאָך אויך א שטיקל גליק.
איך האָב געמיינט, עס ענדיקט זיך מיין וועלטל,
איך וועל שוין מוזן מיט דער טאָרבע גיין.
און איצט בין איך געוואָרן אף דער עלטער
א שומר און א חבר פון פאריין...
איך ווייס, דו וועסט פון דעם ניט וועלן הערן,
דו וועסט מיך באלד שוין האלטן פאר א גוי.
די קינדער מינע זינען פּיאָנערן.
מיינסטו וואָס? און גאָרנישט. אַט אזוי.
נו, גענוג. עס קלעקט ניט קיין פאפיר.
גרים זוגתך, זיי געזונט.

— — — ממני

יע, מען זאָגט, אז דאָרט, אין מאַסקווע, קען מען
פראנקאון־פּרטי גיין אַנקוקן, ווי לענין
ליגט נאָך אלץ אין אוהל ניט גערירט.

דאס זעקסטע קאפיטל

ווען מע גייט אום אליין...

קיינער ניט. קיינער ניט. שניי.
נאכט אין א בלוילעכן דרימל.
א שאַ שוין און צוויי, און זי גייט
אליין אונטער זילבערנעם הימל.

קיינער ניט.
קיינער ניט?
א-א-א? — — —

די שטאָט איז מיט מענטשן הינט זאט,
א רעגן פון ליכטיקע פייערן...
זיי גייען פון ברייטן ארבאט
און גייען ארום אה טווערסקינע.

שליטנס און אווטאָ-געלויף,
טאבונען, טראמוונישע כאנדעס

קומען זיך פלוצלינג צונויף
און גייען זיך ווידער פאנאנדער.

און ס'הילכט, ווי א ווארעמער גרום,
דער אַנקום פון נייע טראמוויען...
גייען זיי ביידע צופום
אונטער א רעגן פון פייערן.

ראָז ווערט דער ווארעמער שניי,
ווארעם און נאָענט די ראכוועס...

רופט זיך אָפּ איינער פון זיי:
„די אונטערשטע שורע — וואָס מאכסטו?

לעבסטו נאָך אלץ אין דעם העק
און לערנסט נאָך ייִדיש די קינדער?
און זיי וועלן נאָכדעם אוועק,
און אלץ וועט אה שטענדיק פארשווינדן...”

שטעלט זי אים אָפּ און זי רעדט:
„אי, האָסטו ריכטיק באהאנדלט!
מע קען דאָך אין ליכטיקע שטעט
די קלייניקע שטעטלעך פארוואנדלען!”

רופט זיך אָפּ איינער פון זיי —

קיינער ניט.

קיינער ניט.

שניי.

נאכט — אין א בלוילעכן דרימל.
א שאַ און צוויי, אז זי גייט
אליין אונטער זילבערנעם הימל...

הניזער — אין שניי און אין פראָסט.
געסלעך — פארשנייט און פארווייעטע.
צו וועמען איר שטילער פארדראָם,
איר שטילער באַרוֹקטער ווייטעק?

צען מאָל, עלף מאָל גערעכט:
מיטן פאָנעם צום דאָרף און צום שטעטל.
נאָר אין ווייסע פארזויבערטע נעכט
קומט מען צו זיך און מע בעט זיך:

טייערע, בלייב דאָ ניט מער,
דו קענסט זיך פארליבן אין טרויער.
און ס'וויילט זיך צו פראָסטיקער ערד
צולייגן וואַרעם דעם אויער.

ערגעז הילכן דאָך ליכטיקע שטעט,
און יעטוויידער שטיינדעלע שינינט דאָרט...
צו וועמען איר שטילער געבעט,
איר שטילע באַרוֹקטע טינינע?..

זאָל עמעצער קומען אהער
און העלפן איר שלעפן די לאַסטן!
ברידער גרויסשטאַמישע, — שווער!
איך בין נאָך צו דעם ניט דערוואַקסן.

מיילע, און גוט וועט נאָך זיין.
זי זאָל זיך נאָר פילן געזינטער.
און ס'גייט אוף א פראָסטיקע שיין
און לייגט זיך אוועק אפן ווינטער.

ראט צי סאָוועט

(פראַטאַקאַ?)

ס'האָט די נאכט מיט זאווייען געשטימט.
א צוועלפער א לאָמפּ האָט געברענט.
אין ענגשאפט פון הילצערנע ווענט
איז יוגנט היינט וואך און פארטיפט.

מע האָט זיך אה דעם שוין געריכט:
ס'דארף זיין דאָ א ייִדישער ראט.
נאָר מע ווייסט נאָך ניט דאָ אקוראט,
ווי עסט מען אזא מין געריכט.

האָט יעדער געטראכט און גערעדט,
האָט יעדער גערעדט און געטראכט.
מע וואָלט דאָ א מיטינג געמאכט
און דעם אוילעם דערציילט פון סאָוועט.

האָט די לערערן נאָכדעם גערעדט,
און געפרעגט האָט זי איינער א יאט:
„ס'איז ריכטיקער — ראט צי סאָוועט?“
און זי האָט געענטפערט אים: „ראט“.

ס'האָט די לערערן ריידן געקענט
און אה ייִדיש די זיצונג געפירט.
דער „צוועלפער“ האָט רוין געברענט.
די נאכט האָט געוואכט בא דער טיר.

ס'האָבן ווינטן געווייט אפן גאס
און פארנאנגען אין שטיין געשריי.

„ווי זאגט מען אף יידיש — נאקאז,
לערערקע, נו, וויאזוי?“

האָט די לערערן פּרױער... געטראַכט,
האָט די לערערן נאָכדעם... געקלערט.
און יונגען, זיי האָבן געלאַכט:
„וואָס הערט זיך, געלערנטע, שווער?“

האָבן יונגען צום ערשטן געלאַכט.
האָבן יונגען דערנאָכדעם געלאַכט,
האָט די לערערן מער ניט געטראַכט,
ס'האָט די לערערן אויך זיך צעלאַכט
אינמיטן פון שטייגנדרער נאכט.

פאַרשטעלונג...

...מע האָט גערעדט, ווי מע רעדט —
און דעם מיטינג פארענדיקט.
און גוט! און גענוג! און דערלאנגט דעם ספּעקטאַקל.
פאַרהאַנג.
עס ברענגען שוין פּינערלעך-פּאַקלען,
און קינדערלעך שפּילן דאָ אויס א לעגענדע:

קומען אָן יונגען אין בלויען געקליידעט,
מיט העק, און מיט האַמערס, און קרעפטיקע לאַמען.
היי, געסלעך, איר קליינע, איר קרומע, איר לאַמע,
בראָך! — און מיר ברענגען איך מינסעס אין פּריידן.

בראָך! — און ס'צעשיטן זיך שטויביקע שטיבער
און קלייניקע געסלעך — צעשטויבט און צעשראַקן.

וואקסט אויס א הויכער, א שטיינערנער גיבער, —
א הויכע פאבריק אף געמויערטע שטאָקן.

אין פונקען, אין פיבער, אין פייער, אין בלענד,
אין פונקען, אין פיבער — די שטיינערנע ווענט.

זינגען די יונגען:

„פארבראָנזעטע הענט,

הייסע פארפעכיקטע ארבל.

גוטמאָרגן, גוט־ברידער! איר האָט ניט דערקענט?
מיר גייען דאָס איצט פון דער ארבעט.

מיר האָבן דאָ הויכע פאבריקן צעבויט,

צעשטעלט זיך מיט פרייד בא מאשינען,

איז געוואָרן שוין הארט אף די דלאָניעס די הויט —
טאָנאָנים, טאָנאָנים, טי־נאָם!

אין פונקען — אין פיבער — אין פייער די ווענט,

גייען די יונגען און הייבן די הענט,

גייען און הייבן די מוטיקע הענט —

טאָנאָנים, טאָנאָנים, טי־נאָם! — — —

האָט דער אוילעם זיך פארקוקט און ניט זיך ניט קיין ריר,

האָט דער אוילעם דעם אָטעם פארטייעט.

און זי האָט פון בינדל געפירט און סופלירט,

פארשפארט און געבויגן אינדרניען...

...פון דעם גענוג. און איצטער נא דיר פאקטן.
 איך ארבעט שוין אליין בא דער מאשין.
 דו וויסט עפשער, זי רופט זיך סעליפאקטער,
 א לענגלעכע, א ליכטיקע, זי שפינט.

זי שפינט, זי שפינט, און ס'שפילן זיך די שפינדלעך,
 און פעדעס ציען זיך אין דינינקן געדריי.
 ריכט זיך איינער, — גרינגערהייט פארבינד איך,
 און ווידער ציען זיך די פעדעס לאנג אין ריי.

געדענקסט, ווי ס'פלעגט דיין מאמע שטענדיק שפינען,
 די אויגן מיר און בלינדערהייט געבלענדט? —
 איז מײן מאשין... זי קען זיך שוין פארגינען...
 ארבעטן פאר טויזנט פלינקע הענט...

א ראכועס איז אזא אף איר פארצויגן,
 זי וויגט זיך אום אין פלינקער פלאפלערני.
 פארמאכן זיך א וויילינקע די אויגן —
 שמעקט מיר דאָ מיט סאָסנע און מיט מיני.

און ווידער — רויש, און שפינדל-לויף, און ליכטיק,
 און שפינדלעך וויקלען זיך אין לאנגזאמען געוועט.
 דו לאכסט פון מיר: איך שרייב דיר, ווי א דיכטער, —
 גענומען דאָס בא איינעם א פאָעט.

וועסט צינט האָבן, טאָ ווארף אריין צוויי ווערטער,
 און טאָמער ניט, — כ'פארגיב דיר דעם פאראט.
 וואָס טוט זיך עפעס איצטער אף די ערטער?
 גרים די יאטן און זיי אויך א יאט!

פון...

איך לייקן ניט. מיר איז נאך שווער,
און ס'פרייט שוין ניט, ווען עלטערע פאראכטן...
נאָר אָפּטמאָל דאכט זיך מיר: מיין פיצל ערד
איז אויך אין קאָן פון איצטערדיקע שלאכטן.

און ס'ווערט מיר גרינג. פארשאַטן דאָ אין שניי,
וואָלט איך מיין פרייד דאן אלעמען פארטרויען...
וואָס ווייסטו, מענטש איינער, ווי ס'טוט מיר וויי,
ווען שטעטלעך שווינגן נאָך אין שטילן טרויער.

דו ביסט די ערשטע שטעטלדיקע שוואַלב,
דו וועסט אין מי אן אָרט זיך שוין געפינען.
און עפעס דאכט זיך מיר אז באלד-און-באלד
און ס'וועלן שטעטלעך זיך שטעלן בא מאשינען.

און איך? — איך ראנגל זיך, איך ארבעט דאָ, און — גוט!
מע זאָגט — איך האָב זיך דאָ מיט עמעצן פארפלאַנמערט.
נאָרנישט. ס'הוסט זיך נאָך. ווי זאָנסטו דאָרטן? — מוט!
און שטענדיק דאכט זיך מיר, אז מאָרגן דארף זיין יאָמטעוו.

יא, ס'איז ראדיאָ בא אונדז שוין דאָ,
און ס'איז א קלוב בא אונדז שוין אויך פאראנען.
ווען דו וואָלסט אויסשרייען צו מיר: א-ל-ל-אָ!
וואָלט איך — א-ל-ל-אָ! — דיר ענטפערן פונדאנען...

דאָס זיבעטע קאפיטל

גייט זי דורך די גאס

גייט זי דורך די גאס,
וויזט מען מיט די פינגער,
גייט זי דורך די גאס,
הייבט מען אָן צו זינגען:

רעב באַצקעלעם טעכטער
לאך-צידי-ירני,
די בייכלעך ווערן העכער,
לאך-צידי-ירני,
בא איינער אָט אזוי —
לאך-צידי-ירני,
בא דער צווייטער אָט אזוי —
לאך-צידי-ירני.

מע רעדט. זאָל מען רידן!
כ'זוויי, וואָס מען רעדט.
— שוין איינמאָל א מיידל.
— אנטלני איר א בעט.

— און ווינדעלעך האָט איר? —
 — איי, לאָזט מיך צורו!
 — און ווער איז דער פּאָטער? —
 — ניט איך און ניט דו...
 — טאקע? — געוויס, נו!
 — איי-איי, מיטאמאָל
 קען זיין נאָך א ברויסל
 בא רעב קאָמסאָמאָל.

נו?

די קאָנפערענץ האָט אין קרייז-שטאָט דריי טעג נאָך
 געדויערט,

און זי האָט פארבראכט דאָרטן אכט.
 פארנאכט, ווען אין שניי האָט דאָס שטעטל געטרויערט,
 האָט א דאָרפישע פּור זי געבראכט.

זי איז געלעגן אין פעלצן. א שטילע, א בלייבע,
 אליין פון דעם שליטן ארויס,
 ביזן גאנעק דערגאנגען, זיך מאָדנע צעשמיכלט,
 ניט געקענט שוין דערגיין ביזן הויז.

האָט דער פּויער צעשראָקן געוואָרפן די לייצעס,
 אה די הענט זי גענומען פון שניי.
 און זי האָט פארוואָרפן די הענט אה זיין פלייצע
 און הענגען געבליבן אזוי...

מינוטן

און 7 אין אָוונט, דעם 8-טן אין מארט,
איז אן אוילעם גענאנגען צום מאַסקווער ראט,

איז אן אוילעם גענאנגען, געקומען און — שטייט.
און פאקלען — און פאָנען — און פלאטער — און פרייד.

און פון מאַסקווער ראט, פון דעם העכסטן באלקאָן
האָבן רעדנער גערעדט אונטער שוץ פון א פאָן.

האָט א רעדנער גערעדט און פארהויבן די האנט
און דעם אוילעם באגריסט מיט דעם יאָמטעוו אין לאַנד.

און ער — לונאטשאַרסקי — דער בילדונג־נאַרקאָם,
האָט ווערטער געוואָרפן אין הילכיקן שטראָם,

האָט ווערטער געוואָרפן, געלויבט און געמאָנט
ניין אפן דריטן און וויכטיקן פראָנט.

און — „פון דערפֿל פון קלענסטן — ביזן קלענסטן אולום
אינד, לערער־ארמיער, — א דאנק און א גרום!“

און פאקלען און פאָנען און פלאטער און פרייד.
שטייען האמוינים אין יאָמטעוו געקליידט,

שטייען האמוינים און ענטפערן: „גוט!“

10 אזייגער מיט 20 מינוט. — — — — —

10 אזייגער מיט 20 מינוט
האָט פון האַלדז בא איר פּלוצלינג א שפּאר געטון בלוט,

און די ליפן פארדעקט מיט א ראָזלעכן שוים...
איז דער אלטינקער פעלדשער געקומען צו גיין.

„מע דארף, — זאָגט ער, — ברענגען א דאָקטער פון קרניז,
דערווייל זאָל זי שלינגען צו שטיקעלעך אייז — —
און ניכער דעם דאָקטער! — וועט זיין, עפּשער, גוט.“
13 אזייגער מיט 20 מינוט.

13 אזייגער מיט 20 מינוט,
דאָס גאנצע שטעמעלע אופּ איז.
רו זיך אויס, לערערן, ס'איז דיר ניט גוט,
רו זיך אויס, לערערן, ס'וועט דיר זיין גוט.
הונדערט מיט צוואנציק דער דויפעק.

אין פונקען...
אין פיבער...
אין פייער... די ווענט.
קומען אָן יונגען.
פארבראָנזעטע הענט...
הייסע, פארפעכיקטע ארבל...
— וואָס ליגט איר?
— וואָס שווייגט איר?
— איר האָט ניט דערקענט?
— מיר גייען דאָס איצט פון דער ארבעט.
— מיר האָבן דאָ הויכע פאבריקן...
עס בלענדט!! — —
וויגן זיך, וויגן זיך,
וויגן זיך ווענט.
האָט זי פארוואָרפן אין ווייטעק די הענט.
הייסע, אָראנזשעווע פארבן...

13 אזייגער מיט 30 מינוט.

13 אזויגער מיט 40 מינוט.
א שטעטל אין ווייסער בעהאלע.
רו זיך אויס, לערערן, ס'איז דיר ניט גוט,
רו זיך אויס, לערערן, ס'וועט דיר זיין גוט.
די נא-אכט וועט היינט דורכגיין בע שאַ-אַ-אַלעם.

Да-a-a...

אפאָנעם, אז דעם דאָקטער האָט מען שפּעט צו איר געבראכט:
ער האָט געבייזערט זיך און גאַרנישט ניט פארשריבן...
כאוויירים זיינען אומעטיק פארבליבן
און אָפגעזעסן שטיל א גאנצע נאכט.

און זי האָט ניט געוואָרפן זיך און ניט פארדעקט די
ווייסלעך,
ווי ס'וואָלט מיט איר קיין זאך גאָר ניט געשען.
דערנאָך — איז זי געלעגן אזא ווייסע,
און ס'האָבן ליכט צוקאָפּנס ניט געברענט...

אפן מארק

דער בעסאלמען צו דעם שטעטל נאָך געהערט.
האָבן די שאמאָסים זיך פארקלערט.

„מע דארף זי, זאָגט מען, לייגן הינטער פלוּיט
און דעם קיווער גראָבן אינדערברייט.

מיט די פים — אין קלויסטער! מיטן קאָפּ אין דר'ערד!
ניט פאר איר דאָ אָנגעגרייט די ערד!“

און א קרעמער האָט געבעטן זיך אין שרעק:
„נייט און הייבט זיך אָן מיט א יעווסעק“.

האָט דער גאבע אים דאן אָפגעענטפערט: „פערד,
וואָס מיינסטו, אז מיר זשאלעווען „זיי“ ערד?“

און מע האָט צעלאכט זיך אין די בערד...

דער שוימער

געבראכט האָט ער און אָנגעצונדן ליכט
(און ליכט, וואָס ווייסן זיי — מע צינדט זיי און זיי
פינקלען...)

פארדעקט האָט ער די בלייסקייט פון געזויכט
און שטילערהייט פארוקט זיך אין א ווינקל.

ס'איז שטיל געווען.

די ליכט האָבן געברענט

און שטיל געטריפט מיט גינגאָלדענע טראָפנס.

און ער האָט זיי אין שווינגעניש דערזען:

זיי ברענען גאָר באם בארמינען צוקאָפנס...

און ער איז גאָר קיין שוימער ניט געווען,

און זי האָט אים גאָר קיינמאָל ניט באליידיקט.

די ליכט האָבן שוין ביסלעכווייז דערברענט,

און ס'איז די שול גאָר אלץ געשטאנען ליידיק...

איז ער צום אָמעד צוגעגאנגען בלייך, —

די ווייסע ליכט דערברענען שוין אין פייער.

געזאָגט האָט ער דעם קאדעש אין דער הייך

און איז דערנאָך אוועק צו דער לעווייע.

גאַרנישט

גאַרנישט. א לעוויע. וואָס איז דאָ געשען?
א מענטש איז הינט געשטאַרבן. געווען-און-ניט-געווען.

דרייצן-פּערצן קאָמיוניסטן האָבן זיך פארטראכט...
פיר און פּערציק פּאָנערן האלטן דאָ די וואך.

האָט מען צוגעמאכט די טירן און פון שטוב ארויס.
נייען אלע נאָך דער מיטע, שווינגן קליין און גרויס.

האָט ווער „צערעק“ אויסגעשרייען און געוואָרן שטיל...
רויסקרויסק — זאָל זיין רויסק! אלטער קלעזמער, שפּיל!..
רויסקרויסק, זאָל זיין רויסק! הייבט די מיטע הויך —

...און לייבע דער שמיד, אָט דער האַריקער בער,
האָט די מיטע פּאוואָליע געשטעלט אַף דער ערד.

איז געבליבן געבויגן. א זאָג געטון: „ניין!“
און שטיל אַף א קינדעריש קאָל זיך צעווייגט...

און ווען עס האָט דער באַכער אינגעשפּאַנט דעם שליטן,
האָט מען שוין געטראָגן שטילערהייט די מיטע.

און ווען ער האָט צעיאָגט זיך — פלינט, ווי פּייל פון
בויגן,
האָט מען איר מיט שערבלעך צוגעדעקט די אויגן...

און ווען ער איז אין שטעטל געקומען אָן אן אָטעם, —
האָט מען שוין דאָס מיידל מיט פּרישן זאמד פּאַרשאַטן.

דאָס אַכטע קאַפּיטל

МЫ — МОЛОДАЯ ГВАРДИЯ...

לופטיקע הימלען, צעוויקלטע, קלאָרע,
לופטיקע, קלאָרע — אין האַרבסטן אומעט.
סקריפעט דער וואָגן אין לאַנגזאמען פאָרן,
ווען וועט זי אָנקומען? ווען וועט זי קומען?

שווער ווערט דעם זאמדיקן לאַנגווייל פארטראָגן,
וויאָרסטן — און וויאָרסטן — און וויאָרסטן — און —
ווידער...

זי טוט זיך אַ הייב און אַ וואַלגער אין וואָגן
און טוליעט צונויף אירע דאָרשטיקע גלידער...

קען זי ניט ליגן אַ שטילע און וואַרטן.
„לאַז!“ און זי גיט זיך אַ רייס פון דעם וואָגן.
„היי, באַלענגאַלע! און פרוּוו מיך דעריאָגן!“
און ס'טאַנצט שוין די זון אַף איר לעדערנעם גארטל.

געדענקט, אז דאָס געזונט...

ס'איז קיינער ניט ארויס דעם נייעם גאסט אנטקעגן,
און קיינער האָט מיט ווערטער ניט דערפרייט.
זי איז בא זיך אין צימערל געלעגן
און שטיל געקוקט, ווי אוונסט־זון פארגייט.
באלד זיינען געקומען די קוסטארן
און האָבן זיך דאָ רונד־ארום צעשמעלט.
„און כאווערטע...
און זאָל אייך גאָר ניט ארן,
און מיר וועלן פאריכטן דאָ, וואָס ס'פעלט...
און איר געדענקט, אז דאָס געזונט איז טייער,
הערט איר, וואָס מיר בעטן אייך, טאָ זעט"...
דערנאָך האָט מען דאָ אָנגעצונדן פייער
און מע האָט זיך שמייכלענדיק צעזעצט.

גייט זי דורך די גאס

גייט זי דורך די גאס,
שעמט מען זיך צו ריידן,
ווער עס האָט געשפאסט,
שפאסט ניט פון דעם מיידל...

— גאָט זאָל לאַנגע יאָר
שענקען כאָטש דער צווייטער.
— גוטמאָרגן! — א גוט־יאָר!
— וואָס מאכט מען, און ווי גייט עס?
— גוטמאָרגן! — א גוט־יאָר!
מע דערזעט זי און מע פרייט זיך...

העכער פון מארס...

ביו נערוון ביז דינסטע איך הער איצט פארטייעט,
מיין צימער קען אָנהויבן פּלוצלינג צו שרייען.
הער: פּעדאָסיענקאָ גייט איצט באַפּרייען
די קלאָרע, די הימלשע בערג־הימאלייען
און בלעטערט דעם הימל אפּגיך...

נאָך קאָסמישע שטראַלן! צו טייערסטע שטערן!
מיר דארפן זיי האָבן, מיר ווילן זיי הערן,
אזוי ווי אַ שלאָגלעך דארף נאָענט אונדז ווערן
דער קאָסמאָס, וואָס בלאָנקעט ארום דאָרט, די ספּערן,
וואָס הענגען אַף אונדז, ווי קרישטאָל...

העכער פון צוואנציק מיט צוויי קילאָמעטער —
נאָך גרינגער איצט ווערט אונדז די ערד צו באַטרעטן,
און וואָס וועט זיין נאָכדעם, און וואָס וועט זיין שפּעטער,
ווען מיר וועלן שווימען אין בליצן־ראַקעטעס
און פאָרן צוגאסט אפן מאַרס?..

— מיר קומען! נעמט אַף אונדז, די ערד־דעלענאטן!
אונדז שיקט דער אלערדישער ציק פון די ראַטן.

— היי, מארס־אנער, אין אינערע טאטעס —
איר האָט נאָך דאָרטן קלאסן: פארשקלאפטע און זאטע —
מיר נעמען אייך אפן בוקסיר.

איר האָט נאָך אומהיימלעכע הימלען און שטערן,
אין אָונטן לאנגע איר מוזט נאָך דערהערן
ביז ווייטעק, ביז ווונדער, ביז מענטשלעכע טרערן
עס וויגן זיך אום נאָך פארעלנטע ספערן
און יאָמערן שטיל איבער אייך.

ביז נערוון ביז דינסטע איך הער איצט פארטייעט.
מיין צימער — אף שפיצן פון בערג־הימאליען...
מיין צימער קען אָנהייבן פלוצלינג צו שרײַען.
פעדאָסיענקאָ גייט איצט די הייכן באַפרייען
און בלעטערט דעם הימל אַפּײַך.

קוק: פעדאָסיענקאָ קלעטערט שוין אויבן.
זע: ער זעצט אויס דאָרט די הימלשע שויבן...
רויַק: ער גייט איצט זײַן לעבן צעשטויבן.

שטילער. מיר גייען זײַן אָנדענק פארהויבן
העכער אפילע פון מאַרס...

ערדישער פילאָט

לופט. ליכט. פלאטער פון פראָפעלער.
איך פיל דיך ביזן הויט, אערָאָפלאן.
די אויגן מינע ווערן שטרענגער — שמעלער,
דער האַריוזאָנט — א גרויסער גרינגער פלאם.

ער האָט די אויגן מיר מיט לופט פארכלינעט,
ער הוידעט אום די פאלדן פון מיין הארץ.
עס קען מיין הארץ אראָפגיין באלד פון זינען,
א סעקונדע, א סעקונדע. ווארט...

א הייב. א פאל. און ווידער בין איך אויבן.
אזויפיל הימל. אייניקער אליין.
אף מיין שטיוול רויכערן זיך שטויבן,
וואָס כ'האָב פארשלעפט פון מיין פארליבטער היים.

די גאנצע ערד — א גרויסע שטיק דערמאָנונג,
זי שווימט אוועק, זי טוליעט זיך אין רויך.
איך וויל דערמאָנען זיך און קען זיך ניט דערמאָנען,
ווען האָב איך געזען אזא מיין הויך.

מיין יוגנט פלעגט פארהייבן שטייל די אויגן
צום הימל, צו דעם בלוילעכן געבעט.
דורך העלע טויערן און רעגנבוויגנס —
דאָרט שווימען אום קרישטאָלן — קלאָרע שמעט.

מיין קאָפּ פלעג איך אין קולעקעס פארפרעסן,
מיר ווילט זיך אָנקוקן דאָרט יענע שמעט,
איך האָב דאָרט גאָרנישט ניט נאָך הינט געגעסן,
אין דאָרט פרייט מען זיך. געזאנג און זעט.

געביימער־ליכטער וואקסן אין די הימלען
און אף די ביימער — ברוינע לאבנס ברויט...
מיין קאָפּ אין קולעקעס פלעגט אָנהייבן צו דרימלען
בא די וויכע שאַטנס פון א פֿלויט.

ערד מינע — אין פייערדיקע רונגען,
געבאָדענע אין פלאם, אין רויך,
פלוצלינג האָט זיך עמעצער צעזונגען, —
איך האָב זיך צעזונגען אין דער הויך...

עס האָט אדורכגעליכט דער פייערדיקער שאַטן
פון מיין העכסטער, אויסדערוויילטער ערד.
מיין אעראָפּלאַן כאַפט איבער קוים דעם אַטעם,
ער יאָגט. עס יאָגט: בודיאָני אפן פערד.

ערד מינע — פון הויכע, הייסע טאטן —
פון מיין פארבלוטיקטן און שטייפן טראָט,
דאָס זינגט אצינד דער זונען־אווייאַטאָר,
דער איינגעליבטער, ערדישער פילאָט.

ראַט-פּראָנט

די זון האָט מיט פּרילינג געליכט איבער שטאַט.
ארויס בין איך מעסטן גערולד פון מיין טראָט.

איך האָב ניט געילט זיך און הינט ניט געיאָגט.
איך גיי איצט ארום אָט אזוי ווי דער טאָג,

אזוי, ווי דער הימל מיט רויקייט רינד.
איך האָב איצט דעם פויסט אין מיין האנט אויסגעגליכט...

זאָל אָפן מיין האנט זיין און פּרילעך פארלינגט.
מיט ווארעמע טויען פארלאָפן מיין אויג.

גיי איך, עס גייט זיך. באצווייט — מיטן טאָג.
איך שטעל זיך אָפּ רויק אף ראשיקן ראָג.

מיט ווינטן — געזעטיקט, מיט רויקייט זאט,
איך עפן די לופטיקע פלינגען פון בלאט.

עס גיט מיר אן אָטעם מיט פארב און בענזין.
וואָס מאכן כאוויירים אצינד אין בערלין?

די בלאט גיט מיט פליגלען א קריז נאָך א קריז,
און ס'הייבן אָן שרייען פארבלוטטיקטע ניס.

איך גיי. נאָר איך גיי ניט. איך שטופ זיך. איך שטיי.
איך בין איצט, אפאָנעם, איין גרויסער געשריי...

מע שטעלט זיך אָפּ קוקן... עס טרניבט מיך פאָרויס.
איך טראָג, ווי א מעכטיקע פאָן, איצט מיין פויסט.

פון אלע פיר זיטן מע שרייט מיר: „ראַט-פראָנט“.
איך האָב איצט מיין פריילינג אין שטאַט ניט דערקאָנט.

אזוי ווי א הארץ, וועלכע בלוטיקט און לעבט,
ווארפט זיך די זון איבער אונדזערע קעפּ.

וואסיליעווע קארינע

זעקסכאדאָשימדיקע מיידעלע, וואסיליעווע קארינע,
דו האלטסט איצט אין געפאנגענשאפט מיין הארצן און
מיין זינען.

פיצייִפיציִמאַנצינקע, דו ליכטיקע, דו קלאָרע,
אף פּאָליארער שנייעניש דו ביסט בא אונדו געבאָרן.

אין דינע אויגן בלוילעכע דאָס איז האָט זיך געשפיגלט,
בוראנען האָבן אומגעוויגט דיין צאָפנדיקע וויגל...

אונטער וויסער בערן־ליד דו פלעגסט אנשלאָפן ווערן,
ס'פלעגט די גרויסע בעריכע הויך דיין אָטעם הערן.

פלעגט זי העל נאָר אָנצינדן אלע אירע שטערן:
שלאָפט א קלייניק מיידעלע, דארף מען איר ניט שטערן...

שלאָפט א קלייניק מיידעלע, און ס'שווימען קאָמוניסטן,
זיי נעמען איין די שטערן־וועלט, די ווייטקייטן די וויסטע.

צווישן יאם און אינדוועלטן „טשעליוסקין“ ווערט
פארפראָרן,
צווישן יאם און אינדוועלטן „טשעליוסקין“ ניט פארפראָרן.

אינ, דו פיצ־מאַנצינקע, אינ, דו ליכטיק־קלאָרע,
דער כאווער שמידט דער אָנפירער האלט דיך אף די
אַרעמס.

דער כאווער שמידט דער אָנפירער — אין דער באָרד
דער גרויסער
וויל ניט, דו זאָלסט געבן זיך צופיל שוין א טרויסל...

צווישן יאם און אינדוועלטן „טשעליוסקין“ איז דערוואַרגן,
דער כאווער שמידט הייבט העכער אוף דאָס קינדעלע
פון מאַרגן...

ער הייבט דיך הויך און ראטעוועט. צום אלעם ערשט
און פריער
נעמט מען דיך דערווארעמען אף דער קלאָרער קרייז.

פון דיין יונגן מינלכל גייט א וואָלקנדל — א פארע...
שלאָף אינ, ארסטיק־מיידעלע, דיר וועט זיין דאָ ווארעם...

קיינער וועט ניט אומקומען. אויב ס'וועט אויסגיין ווער דאָ,
דו וועסט אָבער פרייען זיך אף דער רויטער ערד דאָרט.

מיר וועלן דיך פילנעווען, באהיטן און באזאָרגן,
אינ, דו קלאָר־ליכטיקע, דו קינדעלע פון מאַרגן.

ס'אינלעט דאָס גרויסע ראטנלאנד מיט זינע מאטעריקן,
די העכסטע אוואַטאָרן נעמט מען גיך צו שיקן.

— פליט אהיון, באפלינגלעך, צו יענער ווינטער קריגע, נעמט, פארכאפט דאָרט אלעמען, קומט צוריק צו פּלען.

שלאַפט אצינד דאָס קליינינקע, דאָס קינדעלע דאָס קלאָרע, עם פליט שוין ליאפידעווסקי דאָרט דער זעקס-און-צוואנציקיאָריקער.

האַריזאָנטן וויגן, ער וועט זיך באלד באווייזן.
ער יאָגט זיך שוין, ער טראָגט זיך שוין, ער מאכט אין הימל קרייזן.

א קרייז, א קרייז, און נאָך א קרייז. ער איז שוין אה דער קריגע,
מיט מאמעס און מיט קינדערלעך ער הייבט זיך אה אין פּלען.

א הויב, א פלי, ער טראָגט זיך שוין אה לופטיקע מאַטאָרן,
ער האָט שוין אופגעהויבן הויך דאָס קינדעלע דאָס קלאָרע.

דאָס קינד דאָס זעקסכאדאָשימדיקס עפנט אה די אויגן,
דער זעקס-און-צוואנציקיאָריקער האָט זיך צארט פארבויגן.

ער כאפט א קוק: א קינדעלע, פריי פון אלע זאָרגן,
אוי, דו פיצירמאַנצינקע, דו קינדעלע פון מאָרגן.

א נאכט אין ביראָבידזשאַן

1

ס'איז דער ווייטער מיזרעך פערלמוטער-גריין.
כ'ווייס ניט פארוואָס, נאָר ס'בענקט זיך מיר נאָך אים.

ס'ווערט מיר אזוי ליכטיק, אז עס טוט מיר וויי.
פאר די אויגן שווימט דורך אזא מין הויכער שניי.

מאך איך צו די אויגן. מיט די אויגן כ'הער,
ס'גייט דער ווייטער מיזרעך, ווי א ווייסער בער.

ער באשמעקט די הימלען, ער באטאפט די ערד.
כ'עפן אוף די אויגן, — וועלכער ווייסער בער?

בערן בלייבן בערן, און דער שניי איז הויך.
איבער ווייטן מיזרעך גייט א דיסער רויך.

איבער ווייטן מיזרעך גייט א יונגער שניי.
ס'ווערט מיר אזוי ליכטיק, אז עס טוט מיר וויי.

2

אין דער ווייטער געגנט, אין דעם בלויזען קאנט
גייט מען דאָרטן שטענדיק מיט דער זון באַנאָנד.

און די זון, זי ווייט לויכטע בלויזקייט אָן,
און די גרונטן שמעקן דאָרט מיט האַרזאָגט.

אזא גרויסע בענקשאפט שרניט פון דאָרט ארויס.
הונדערט קילאָמעטער און איין פיצל הויז,

הונדערט קילאָמעטער און איין מענטש אף זיי
האַלט אינמיטן שווימען איבער וועלט־שניי.

ווי דו זאָלסט ניט קומען, שרני ביז ווערן טויב,
ס'שיט זיך נאָך פון הימל א פארשנייטער שטויב.

ס'שליסט צונויף די ליפן, — ווינטן זינען שאַרף.
פעסט זינען די הימלען און די הימלען — שאַ.

3

איבער גרויסע מנילן טראָגט זיך א געזאנג.
נאכט. די שטערן גייען זייער בלויזען גאנג.

ס'ווערן הימלען שטילער. גרין און פינאָלעט.
האָבן מיר די זיצונג היינט פארצויגן שפעט,

דאָרף מען איצטער שלאָפן. ליכטיקער געמיש
בייגט מנין קאָפּ פאמעלעך צו דעם האַרטן טיש.

ווען א נאכט אזא איז, וואָס זשע טראכט זיך דאן,
אין א נאכט אזוינער אין ביראָבידזשאַן?

קאלטלעך איז אין צימער. מע קאָן זאָגן — קאלט.
הינטער שויב דער מיזרעך הייבט זיך אופ און שאלט.

אין א נאכט אזוינער, וואָס זשע טראכט זיך דאן,
אין א נאכט אזוינער אין ביראָבידזשאַן?

4

ס'טראכט זיך דעמלט הייליכיק, כאָטש דאָס מויל איז צו,
לעבן מיר צופוסן ליגט און האָרכט די רוי.

ס'קריכט אראָפּ דער הימל, לייגט זיך אויס פארשנייט,
ס'לייגט זיך אויס די געגנט אפן טיש פארשפרייט...

— שנײד און בוי מיך איבער, וועק מיך אופ פון שלאָף.
(...געווען אמאָל א שטעטל, א פיצל ראָהאטשאָוו,

האָט אן אלטער טאטע געשניטן און גענייט...)
...ס'לייגט א נאנצע געגנט אפן טיש צעשפרייט.

— שנײד און בוי מיך איבער, נעם און פורעם אויס
אזא ווונדער־לעבן, וואָס זאָל אופניין גרויס.

שטעטלעך, ווייסע ציגן, מיט קלאָרע ציין,
אף ווייטן מיזרעך וואקסט א גרויסע היים.

אזא גרויסע שטילקייט גייט אף מיר אראָפּ,
 בייג איך איין נאָך טיפער מיין פּאַטלאַטן קאַפּ.
 — איי, דו ברודער מינער, כאווער מיכאָיל,
 כ'האַרד נאָך דינע קייטן, ווען די נאכט איז שטיל.

ווען דו האָסט געמאַסטן דעם סיבירער טראַקט,
 האָט א שניי געשניטן און א פּראָסט געהאַקט,

און סיבירער ווינטן האָבן איך כאַטאַפּט,
 גרויע ארעסטאַנטן, קאַטאַרוזשנער עטאַפּ.

— זאָל זיין ברויט און וואסער, זאָל זיין בלוט און בליי,
 מירן נאָך א רעד טאָן, קייסער ניקאָליי.

— איי, דו ברודער מינער, כאווער מיכאָיל,
 כ'האַרד נאָך דינע קייטן, ווען מיין קאַפּ ווערט שטיל.
 צווישן טויזנט סאַפּקעס זוך איך דיין געביין.
 אפן ווייטן מיזערך גייט א גרויסע היים.

נאכט. די שטערן גייען זייער בלויען גאַנג.
 איבער וויאַרסטן-מיילן שפּרייט זיך דער געזאַנג.
 צו דער ערד איך לייג א וואכן אויער צו,
 פון די סאַמע מיטן גייט א שווערע רוג.
 ברוין איז דאָרט דער קויעך און רי רי איז שוואַרץ,
 ווי מיין גרויסע בענקשאַפּט, איז דאָרט רינד דער ארץ.
 ווי די ווילדע טייגע, איז די רייכקייט ווילד.
 און די רייכקייט רעוועט, קערט זיך אום און ברייט,

טויזנט קאנטראבאסן ריידן מיטאמאָל,
טויזנט קאנטראבאסן און די שטים איז שטאַל.
קויל און גאַלד און אייזן און דער פראָסט איז הארט.
ס'ליגט אַ גרויסע געגנט איינגעדרייט און ווארט...

מאַסקווע, 1936

ביז דעם קלאס, וואָס רופט זיך מענטשהייט

...איך האָב זיך דערקענט אין ליידן,
איצט אין פריידן זיך געטראָפן,
וועלן מיר שוין דורכגיין ביידע
דעם טונעל פון מינע סטראָפן.

דורכגיין, אופגיין און באגריפן,
וואָס מיר האָבן דורכגעמאכט דאָ.
אַנגעגאַסן זיך מיט רינפסקייט
אף די גערטענער פון שלאכטן.

און מיר מעגן שוין און קאָנען
הייבן איצטער אומגעהויערס.
פלוצלינג לויכט אוף די דערמאַנונג,
ווי א גרויסע ליכט פון טרויער...

...ס'לעבט מיין יוגנט אין א קעלער,
יערן טאָג כ'וויל זיין א זאטער.
פאר די אויגן — קארוסעלן.
דורך דער שויב — א וועלט מיט פיאטעס.

פּיאטעס, פּיאטעס. שווערע שטיוול.
לניכטע שיכלעך און שטיווליעטן.
ס'דאכט — מע האָט מיך מיט א קיוון
דאָ פארגראָבן אפּ צערעטן...

כ'ניב א וואָרף זיך צו די שויבן:
א בלווינק שנירעלע — דער הימל.
טאטע, הערסט, מיר ווילט זיך אויבן,
שאַטנס רייצן זיך אין צימער...

וויל דאָרט אָנקוקן א פּאָנעם,
זע איך פּים נאָר אפּ די גאסן...
זינען אלע דאָרטן סאָנים?
איך, א ינגל, דארף זיי האסן?

האָב איך ליכשאפט דאן פארטריבן,
האס אוועקגעשטעלט צוקאָפּן.
אפּ געוויס וואָלט איך פארבליבן
מיזאנטראָפּ פון מיזאנטראָפּן.

א ציגינערישער טאבאָר —
האָט ארומגעבלאָנקט דאָס לעבן.
האָבן מיר אין דעם אָקטיאבער
אים א גרויסע היים געגעבן.

א טיפן הימל אָנגעצויגן,
א גרויסע ערד גענומען בויען;
דורך טרױמף און רעגנבױגן,
מיט באַניסטרונג אין אויגן
שפּאַנט מיין דאָר — מיין העלער גאָען.

איך — צעבלױטקטער זיקאַרן,
איך — פּאַרביסענער פּלעבייער,
האָב דערהױבן מינע יאָרן
ביז דער הייך פון א פּאַרטייער,

און מיין סינע אויסגעלױטערט,
און מיין ליבשאפט דורכגעטראָגן
דורך די טרויערן פון שטרייטן,
דורך װאַקזאַלכעלעך מיט װאַגל.

ס'איז נאָך אַרעם מיין אַנקעטע
מיט צעקלאַפּטע פּערעקאָפּן,
און פּאַרייביקטע פּאַעטן
װאכן ניט בא מיין צוקאָפּן...

איך שטיי אױף מיט דעם באַגינען
און צעעפן אלע פענצטער.
יעדער טאָג דאַרף מיך געפּינען
אין די רייען פון די שענסטע.

יעדער טאָג און יעדע רעגע —
ביז דעם קלענסטן, דינסטן אטאָם.
און א זומערדיקער רעגן
זעטיקט אָנעט מינע טאַטן.

כ'בין מיט זיך נאך ניט באנוגנט,
איך — דער ברוינער פראָלעטאריער,
נאָר איך קען שוין ווייט א קוק טאָן,
ווי די אויגן פון פלאנעטארי...

אף א פרעמדער כאסענע

(פראגמענטן)

איך קען דײך, ווייטרוסלאַנד, אזוי ווי איך קען
מיניע אייגענע פינגער.
אינמיטן דער נאכט וועל איך שטענדיק
דיין יעטוידער סטעזשקע דערקענען,
די טראקטן, די טייכן, די ווייכע פארנאכטן,
די וועלדער, וואָס זינגען,
יעלן — אין סמאָלע, בעריאַזעס — אין שנייען,
פארפעכיקטע סאַסנעס, וואָס ברענען.
כ'געדענק דעם ווייטרוסישן סום, וועלכער האָט
אלע דערפלעך פארצויגן,
דעם עלנט — דעם געלזוכט אין שטעטלעך
קרומע-און-לאָמע.
ס'איז אלטע ווייטרוסלאַנד... און פרוווי איך
פארמאכן די אויגן,
דערזע איך קורהאנעס, און שווארצע בעסוילעמס,
און הילצערנע צלאָמים...

רייך איז ווייסרוסלאנד. די רייכקייטן אלע ניט איבערצוציילן.
לאבנס פון סיטניצע-ברויט פלעגן קומען צו אונדז נאָר,
ווי גרויסע לעוואָנעס, צו כאַלעם...
רייך איז ווייסרוסלאנד. דאָס קענען באטראַקישע פֿליצעס
דערציילן,

באטראַקישע רוקנס, וואָס זיינען פארשמיסן
אין פֿריזישע הויכע סטאדאָלעס.

וועלדער סאָסנאָווע און וועלדער יאלאָווע,
נאָר זיי זיינען סיווי קאזיאָנע.
דעם גאָלדענעם שוואָם און די פֿריילעכע מאַלינע
טאָר דאָרט ניט אָנרירן קיינער...
אין וועלדער אזעלכע סע ווערן געבאָרן — נאָר קרענעצעס,
וועלף און גאזלאָנים...
און ערגעץ-ווי קען מען דאָרט פֿלוצעם געפינען א פֿעדער
אין בלוט צווישן ביינער...

און ווידער גייט וואַלד. אף די מעכטיקע שטאמען —
פעכיקע טרערן פון כוואָיע.

און ווידער גייט וואַלד. און מיט יעטווידן בוים
ער ווערט אלץ באַרויקט-געדיכטער.
בלייבסט שטיין. דאָרטן טיה — עפשער זינגט גאָר א
מענטש, צי א סטינע מיט וועלף עפשער וואָיעט...
ערגעץ דאָרט, אין דער טיה, ווערט געבאָרן דער קלאַנג
און פארשידענע ווגדער-געשיכטעס.

סאמע טיה וואַקסט א יעל, ברייט די לאַפקעס צעשפרייט
און צענומען די גרינלעכע פינגער.
יעדע נאכט קומט אהינצו א מעכטיקער מענטש מיט
א שווערד, מיט א האק, מיט א פֿינפֿל.
ווען ס'צעפֿינפט זיך דער מענטש, כאַפט זיך אופֿעט
די יעל, און די יעל הייבט אָן אומעטיק זינגען.

און דער גאנצענער וואלד — א פארקישעפטע הארפע,
וואָס קען זיך אליין ניט באַגרייפן.

א געזאנג ניט אין וואלד! פון דעם גאָלדענעם שוואָם
ביז די העכסטע צעוואקסענע קרוינען.
ס'גייט אין וואלד א געזאנג. דעמלט רוען דאָרט אָפּ
אי די וועלף, אי די ברידער — גאָלדאַנים.
און ס'טרעפט, אז אינמיטן דעם גרויסן געזאנג הייבט
עמען אָן פֿלוצעם צו וויינען.
ס'הייסט — וועלדער סאָסנאָווע און וועלדער יאַלאָווע,
נאָר זיי זיינען סייווי קאזיאָנע...

א כווישעך. א ווייגע. עס פאָרן ארומעט
צוויי עלנטגעלאטעטע בוידן.
זיי זוכן א שטעטל. ניטאָ. נאָר די ווינטן דאָ
ווערן מעשוגע.
ניטאָ דאָ קיין שטעטל. ניטאָ שוין קיין טראַקטן.
די ערד און דער הימל זיך הוידען.
קיין שטעטל, קיין קרעטשמע, זאָל זיין כאַטש א נעפעש.
ס'איז קיינער ניטאָ דאָ. א ווייגע...

דאָס פאָרט אין די בוידן די מינסקער גובערניע,
די צארישע גרינע פריסוטסטווע.
און ס'האָבן דעם הימל באַקלעפט און באַלאַגערט
צעשראָקענע ווייסע וואָראַנעס.
דעם קאָפּ אָן דעם דאָזיקן הימל צעזעצן. טייערע מינע, —
א פוסטקע!
אזוי ווי א ווייסער צווייקעפיקער אָדלער
קריכט דאָרט ארום די לעוואָנע.

שטעמעלעך פֿלען, ווי הענער אין סרייפעס,
פארגייען אין שוואַרצע מאַניפעס.

אומגליק און דער. אלע ברעמען פארצויגן מיט
בלוטיקער, רויער טראכאָמע...
איז בויטרע אנטלאָפן אין פינצטערע וועלדער אף א
גאלאָנישן אויפן.
שטעלט ער אָפּ פורן און הארגעט נעפאשעם
און לאָזט מיטן וואסער פאראָמען.

אינמיטן א וויגע קען בירעכקע-בויטרע ארויסגיין
מיט זינע גאלאָנים.
בויטרע דער גאלען אין האנט האלט א מעסער,
א צווייטן ער האלט אין כאליאווע.
מע זאָגט — אפן אָרט פלאצט דער סויכער אין וואלד,
ווען ער זעט זיין באוואַקסענעם פאָנעם.
מע זאָגט — עס איז בויטרע א גרויסער אסילעק;
און דיִקע דערצו נאָך א בראווער.

ס'איז בויטרע דער עלטסטער בא כעוורע גאלאָנים,
וועט נאָט אף געוויס אים באשטראָפן.
מע וועט אים פארשמידן אין אינזערנע קייטן,
מע וועט אים דערנאָכדעם פארשמיסן.
נאָר כאפ אים! ער לעבט אין די פינצטערע באָרן,
מיט שווערע קלייזניען באוואָפנט.
פאָרן דורך וויגעס צוויי עלנטע בוידן,
ווי דורך א פארקישעפטער מיסע...

דאָס פאָרט אין די בוידן א קלעזמער-קאפעליע. מיין
זיידע דער מארשעלעק לייזער,
דער באדכן, דער קלעזמער, דער פריילעכער קאפצן,
דער העפקער-הוליאקע.

¹ א סילעק — א גוואר, א גיבער.

ער זיצט אין די בוידן, און ס'דאכט זיך אים אויסעט:
די ווינגע ווערט שארפער און בייזער.
עס ברעכט זיך דער הימל, און הינטער די פלייצעס —
עס הערט אלץ ניט אופעט צו קראקען...

עס פלאטערט די ווינגע מיט טויטע טאלייסיס,
פארדרייט זיך אין ווייסע פאטשיילעס.
— א בוטרע דער גאזלען קען פלוצעס ארויסגיין:
„ניט נאָר אהערצו די בייכער“.
איז וועל איך אים זאָגן: — דאָס פאָרן דאָך קלעזמער,
וואָס שפילן אף הילצערנע קיילים.
מיר זינגען די עמעסע פּינע קאפּצאַנים, וואָס האָבן צו
זיך ניט קיין גלייכן.

— אויב אזוי, — וועט ער זאָגן, — איז האָט ניט
קיין מוירע און מאכט נאָר ניט אָן קיין בעהאַלע.
אויב איר זייט בעמעס א קלעזמער־קאפעליע,
די ערשטע זאך — נאט אייך אָפּ שאַלעם.
אויב איר זייט דערצו נאָך די רעכטע קאפעליע,
טאָ שפילט פאר אונדז, פּריינט־מוזיקאנטן;
איר וועט בא אונדז קרייגן די רעכטע מאטאָנע —
א פּוילינקן זאק מיט בריליאנטן...

א כווישעך. א ווינגע. גוט איז די קלעזמער,
די בערדיקע הונגער־קלעזמאָרים.
אזוי ווי אף הארציקע פידלען פלעגט שפילן דער
אומעט בא זיי אף די גאָרגלען...
ביז פינצטערע כופעס זיי פלעגן דערפירן
פארפירטע קלעזמאָרישע יאָרן.
אין כאַלעס צו זיי פלעגן קומען און שפילן
גרויסע פארקישעפטע אָרגלען...

נעגירישע כופעס. גווירישע סימכעס. מיין זיידע גייט אום
אף די טישן...
דאָס האָט ער זיין סיווינקע שיטערע בערדל פארבראָכן
אזש ביו צו דער סטעליע.
ער שלינגט איצטער שווערדן, ער הוליעט אף שטאַלצן,
ער טאנצט מיט א קישן.
עס ווילט זיך אים זינגען, פון מויל ציט ער סטענגעס...
וואָס ביסטו אנשוויגן, קאפעליע?..

„העכער, קאפעליע, שטארקער, קאפעליע. דער שער
זאָל מיך נעמען אינגאנצן!“
אף אויסגעסערווירטע נעגירישע טישן ליזער דער באדכן
גייט טאנצן...
ס'האָט ליזער פארהויבן די קורצע קאפאָטע, ווייל שמאָל
די קאפאָטע אין סטאָן איז.
ארום און ארום קוקן פריילעכע צורעם, ניט צורעם,
נאָר פולע לעוואָנעס.

„שפילט, קלעזמערקעס, יעשנעדייפרימע אין ריפסענעס
קורצן ספינדזשאקל
און אבעסעקונדע, רעב אבעלע-קאצעוו אין קאָרטענעס
קרומען סורדוטל,
יוינעדייפליטע און יאָשע-באנדורע, איז מאכט איצט
דעם רעכטן שעהאקל,
שפילט זשע א פריילעכס, עס זאָלן אוועקגיין א הייסן
קאדריל די ניטגומע.“

די קעלישקעס זינגען מיט ספירעטן פול, די בעכערלעך —
פולע מיט וויינען.
אף די פאלומיסקעס — קארפן און העכט צענייען
אין אייגענעס טינגעג.
באלד וועט מען געבן די פעטע געבראָטנס פון קאָשערע
אָקסן און אויפעס,

קאשרעם אף קאשרעם און טוירע אף טוירע;
קײן טראָפּן, כאָלילע, פּון טרויפּעס.

דער שויכעט האָט קאָשער די בראַכע געמאכט,
דערנאָך ערשט געשאַכטן די אָקסן.
זײ קוקן מיט גאַלדענע אויגן דאָ איצטער פּון טעלער
מיט ווארעמע לאַקשן...
מע זופּט. און מע זופּט. ס'דארף לײזער זײן גרײט,
ער מוז באַלד נאָך זאָגן צום עסן.
ס'לױפּן סאַרווערס ארום. ס'גײט די וועטשערע איצט.
עס רײדן די לעפל און מעסערס.

די מאנצבלען — באם טיש. די ווייבער — דערנאָך;
זיצט מען דערווייַל אין די קאמערס.
קעדיי מע זאָל אויכעט דערקוויקן דאָס הארץ, געניסט
מען דאָ אויכעט דערווייַלע.
זײ טונקען פּאַמעלעך דעם לעקעך אין בראנפן
מיט אלע דרײַ פינגער צוזאַמען;
דער לעקעך, דער טאַרט און דאָס קלעפיקע טײגל צעגײט
אזױ זײס אין די מײלער.

די גאס איז שוין שווארץ פון דעם אוילעם, וואָס ווארט,
וועלכער שטייט דאָ אף שפיץ פון די פינגער.
דורך שויבן מע הערט. הינטער טירן מע גאפט,
ווי לײזערקע באדכן טוט זינגען.
דער שוסטער איז דאָרט, דער שניידער איז דאָרט,
דער באַדײונג און דער באַלענגאַלע;
די דינסט־מויד איז דאָרט, די קעכן איז דאָרט,
די גרושע — די אייביקע קלאַלע.

„זינג ארײַן, זאָג ארײַן, לײזער באדכן, דו קענסט,
זאָל דײַן צונג דיר אף יאָרן נאָך דינען“.

„זאָל ער שנײַדן, דײַן צונג, אי פאר אונדז, אי פאר דיר:
נישקאַשע, ער מעג זיך פארגינגען...“
„זינג ארײַן, שנײַד ארײַן אין די גוידערס און קערק,
בא די גילדערנע יויכן די פעטע.“
„אז אָרעמע פּאָלק, נאָר א פריילעכע פּאָלק,
כאָטש מע האָט אונדז אהער ניט פארבעטן.“

„ניט פארבעטן, איז ניט, איז געקומען אליין
און געפליעסקעט דאָ הינטער די טירן...“
„אויב הונגעריקדחויף, אָבער פריילעך און ווויל,
כאָטש ניט פון די גוואלדיקע גוויריס.“
„גיי אהיים, גיי אהיים, דו געמיינער האמוין,
גענוג אייך צו שלײַפן די צינגער.“
די גאס איז שוין שווארץ פון דעם אוילעם, וואָס גאפט,
ווי לייזערקע באדכן טוט זינגען.

א טומל. א היץ. זאָל זײַן שא! זאָל זײַן שטיף!
מע גייט שוין ארויס פון די קיילים.
האָט אויסגעטאָן לייזער די קורצע קאפּאָטע,
צעבונדן די הילצערנע שטאַלצן.
ער ווישט איצטער אָפּ זײַן פארמאטערטן שטערן
און האלט נאָך די רויטע פאטשיילע.
ער זעצט זיך אוועק. א פארע אזא. די הענגליכטער
ווערן צעשמאַלצן...

האָט אויסגעטאָן לייזער די געלע קאמוזעלקע.
דאָס היטל איז אויבעט שוין שווער אים.
ער זאָגט איצטער גראם. און דער גאנצענער אוילעם
נעמט פון געלעכטער זיך קינקלען.
עס לאכן די סמיקן, עס וויינען די פירלען אף זיערע
צארטע געדערס.

לייזער נעמט צוהעלפן גיך אפן צימבל און דרייען,
און שטורכען אין פּינקל:
„שפּילט, קלעזמער־קעס, פאר כאָסן און קאלע,
דער ניגן ווי ספּירעט זאָל ברענען.
גאָט זאָל זיי געבן, און זיי זאָלן נעמען...
וויפּל זיי וועלן נאָר קענען...
ווי האלט מיט די גווירי־ם? די גווירי־ם איז גוט,
אַבער אונדז איז מיליאָסן מאָל בעסער:
זיי עסן די טיי־ערסטע מינע מיכאַלי־ם, און מיר לעקן
אַפעט דעם מעסער...

שפּילט, אז די ניכפע זאָל וועלן אונדז נעמען,
דער קאַפּ ווערט צעריסן אף שטיקער.
זאָל אייך ניט ארן, וואָס לייזער דער באדכן
איז איצטער א ביסעלע שיקער.
בא מיר אפן הארצן איר שפּילט מיט די סמיקן.
צי קען מען א ווייטעק פּריטשמעליען.
ס'וועט לייזער דער באדכן פארבלויבן א באדכן,
ניט מער ווי א באדכן, קאפעליע...

כ'האָב א ווייב — אן ארורע, א הארץ — אן ארורע.
דאָס שטעטל — איז אויך אן ארורע.
שפּיל אף דער סאמע צעיאָמערטער סטרונע, מיין
טייערער יאָשע־כאנדורע...
שפּיל, עס זאָל מוזן דער זיידענער כאָסן אוועקגיין,
ווי איך אף די טישן.
אַט גיב איך אים אַפעט די הילצערנע קוליעס,
די הילצערנע שווערד און די קישן.

זאָל ער זיך טאנצן, דער איידעלער כאָסן,
זאָל ער דאָרט זאָגן זיין דראָשע.

א פעטאק — א קאדריל, א קאפּקע — א שער,
דאָס לעצאַנישע לעבן — א גראַשן.
ווי האלט מיט די גווירים? די גווירים איז גוט,
נאָר אונדז איז מיליאסן מאָל בעסער:
זיי האָבן די קלייטן, די גראָבע קאמאָדן, און מיר
היטן אָפּט די שלעסער"...

די מעכטענעסטע איטקע, די וויצענע קיטקע,
די קוקסע — געפלאַכטן אינדרניען,
האָט פארהויבן די בופעס פון זינדענעם יאקל און געלאָזן
זיך הייזעריק שריינען:
„זע נאָר, הער נאָר — א הוק. ס'איז די פלויע שוין דאָ.
איר'ט צעברעכן די שויבן, הולטייעס".
און דער גרעסטער מעכטן געווען איז פארכמורעט
און ביז אפן באדכן געפיערט:

„הער נאָר, דו באדכן, דו פריילעכע קיילע,
דאָס האָב איך געבראכט דיך אהערצו,
דו זאָלסט מיר פארשטערן די גאנצענע סימכע און גיסן
נאָך בליי אף די הערצער?
מאך אונדז דאָ פריילעך. איך וועל דיר באצאָלן.
דארפסט פאר אונדז ריידן צום גוטן".
לייזער צופט לאנגזאם דאָס סיווינקע בערדל:
„אינגאנצן גערעכט, רעב מעכטן!

אַט וועל איך, ראבויסיני, דערציילן א מינסע,
וואָס איז אין א שטעטל פארלאָפן,
אן עמעסע מינסע, א ווארע געשיכטע, וואָס האָט דאָרט
אנומלט געטראָפן:
איינער א קייסער, א מעלעך בען מעלעך, א גוואלדיקער
גראף און א סראָרע,

לאָזט צו זיך רופן די גרעסטע כאכאָמים: עס האָט אים
פארשאט די איינהאַרע.

ער האָט דאָך א שלאָל מיט מאיאָנטקעס און קראָמען
און קאָלערליי מינע פאלאצן.
ער פאָרט אף יאָרדן, פארדינט ער אזויפיל,
אז ס'נעמען די קעשענעס פלאצן.
רופט ער צו זיך זיינע גלאָווע כאכאָמים:
— אומעטיק, זאָגט ער, ראַבויסיני.
— אויב אומעטיק, — זאָגן די גלאָווע כאכאָמים, —
קענסטו ווערן א לעז, פאני קייסער...
.

„טאָ שפיל זשע, קאפעליע, דעם פריילעכן ווייוואט
פון עמעסע קאָשערע קלאַנגען
לעקאָוועד דעם כאָסן, לעקאָוועד דער קאלע,
לעקאָוועד דער כופע מיט שטאננען,
לעקאָוועד דעם ראָוו און לעקאָוועד דער שווינגער,
לעקאָוועד די פניי־מעכוטאָנים.
יעשוע און אבע און קאָלערליי קלעזמער, באַוויז זיי
אַקאָרשט, וואָס מיר קאָנען...
.

א באַדכן איז פונקט, ווי א בעזעם אין מערבעץ:
מע בעזעמט זיך אויסעט און — יויצע...
נאָר ווען־עס־איז בלייבט נאָך א געל־גרינינק בלעטל
אף א נעגדישער פלייצע...
.

באדי וואָלט איך א באַנדער זיין,
א פראָסער לאָזעקרוט,
אבי נאָר ניט קיין באַדכן זיין —
א באַדכן איז ניט גוט.

אבי נאָר מער ניט ברעכן זיך
אף טישן און אף בענק.
וואָס ווייסן זיי, וואָס הערן זיי,
וואָס פילן זיי, אז כ'בענק —

ס'זאָל יעדער וואַלד א פידל זיין,
און יעדער בוים — א סמוק...
און אלע נאכט עם גייט אף מיר
א גרויסער סאָרט מוזיק...

צערניס איך זיך, צעבניס איך זיך,
צעברעך איך זיך די הענט.
דער קלעזמער־יונג, דער באדכ־יונג,
ער ווערט אין מיר פארשעמט.

באזעצנס — זינג, באדעקנס — זינג,
זינג צו פלייש און יויך —
עס דארף פון פרייד זיך אומוויגן
יעדער גראַבער בויך.

און יעדער איינער שרניט צו מיר:
— ברעך זיך און דערפריי!
און יעדער איינער מאַנט פון מיר...
און מיר אליין טוט וויי.

אוי, נעמט פון מיר דעם באדכן צו,
ער קריכט שוין מיר פון האַלדו.
וואָס זאָנט איר אפן מאַרשעלעק,
וואָס קוויקט אינך דאָ מיט אלץ?

קאפעליע — שפיל, קאפעליע — שאל,
צערייז אין מיר דעם לעץ,
קוקט, ווי לייזער באדכן ווערט
אין סינע איצט צעזעצט.

א ווארע מאכט, א ווארע מאכט,
איך גיי דאָ אָפּ מיט בלוט...
באדני וואָלט איך א באַנדער זין,
א פראַסטער לאָזעקרוט".

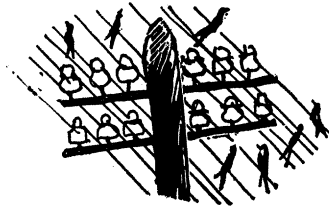
ס'האָט לייזער געענדיקט, דער אוילעם בלויבט זיצן —
דאָס איז ער פארבידעשט געבליבן:
„שוין איינמאָל א לייזער מיט קאָלעריי שמאדשטיק.
אין, האָט ער קאטאָועם געטריבן"...
און ס'האָט דער מעכומן פון גרויסער מעסיקעם
די איידעלע הענט זיך געריבן...
ס'איז לייזער געשטאנען און גאַרנישט פארשטאנען,
עס האָט אים נאָר עטוואָס געפיבערט...

זאָל זיין שא! זאָל זיין שטיל! די היץ פאלט אראָפּ,
זיינען פּינכט שוין די ווענט און די סטעליע.
ס'ווערט ביסלעכווייז שטיף. עס גרימפלט שוין מיר
די גרויע צעקנייטשטע קאפעליע...

פארוקט אין א זינט, זיצט דאָ לייזער און שווינגט.
ער קען שוין דעם קאָפּ ניט פארהויבן.
אין דרויסן ווערט טאָג. דער טאָג זעצט זיך אָפּ
אף די בלויע פארצויגענע שויבן...
אין לאנגע רעמאָנדעס, אין שטרעמלעך, אין לאסטיק
צענייען זיך די מעכטאָנים.
זיי גייען אהיים, און עס וועט זיי דאָס מאזל
ארויסגיין אנטקעגן מיט פולן...

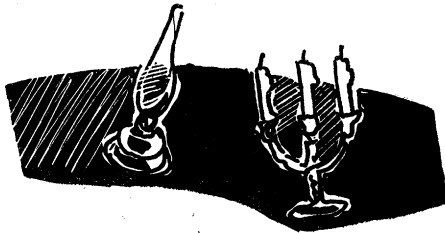
זיצט לייווער אליין. ער ריכט זיך דעם שטערן.
ער קען זיך נאך אלץ ניט דערמאָנען,
וואָס האָט ער געמאָן דאָ... אן אומעט עם שפּרייט זיך
אף ליידיקע טישן און שטולן...

„הייסט עם — וואָס? הייסט עם — נישט. הייסט
עם — גאַרנישט מיט נישט. ס'איז א
מאָשל א טאַרבע מיט פּלעקער.
אַפּגעשפּילט און גענוג? גיי אהיים? אויב דו ווילסט,
קענסט א מיסע-מעשוּנע זיך אָנטאָן?..
מאַרנן קום אפּצוריק? צום דאָברידזיען דערפּריי?..
” אין די אויערן הילכן אים גלעקער:
„לייווער באדכן, דו הערסט, טרינק אויס ספּירעט א גלאָז,
אוּוו איז ער, דיין אייגענער יאָמטעוו?..
מעכטאָנים — לאמדאָנים, נעגידים-אדירים, שיינע
יידעלעך פּרומע און גוטע,
וואָס זיינען פון לאנג פּאניבראט מיט דעם פּינעם
ריבוינעשעלויילעם,
וואָס האָט איר פּארשלעפּט אונטער לאנגע רעטאַנדרעס
און קאַשערע פּרומע סורדוטן?
מיין יאָמטעוו גיט אָפּ! ” און ס'דאַכט זיך אים אויסעט:
ער זיצט דאָ אינגאנצן א הוילער...

קִיּוֹלֵעֲכֵדִיקֵע
וּוֹאָכֵן

(פּרַאגֵמֵעֵנֵט)

.....

ווקסיק און ברייט איז די שטוב בא רעב כעזקל פון גאָמבין.
ווקסיק געבויט און פארלייגט אף א פעסטן פונדאמענט.
די טירן — פארהויבן. די שויבן — געשייערט.
דאָס מעבל אין סאמעט.
שפאנט ער ארום, אָט דער כעזקל, מיט זעטיקער רו אף
דער גאָמבע.

פון מירעוו געקומען. איצט מאכט ער פאוואָליע האוודאָלע.
— וועיטען לעכאָ מיטאל האשאָמאָים אומישמאָני
האָאָרען — — —
די שפניכלערס באלאָדן מיט פלאַקסן, מיט ווייצן, מיט קאָרן,
און ס'כראָמשקען דעם גאָלדענעם האָבער די פערד אין
סטאָדאָלע.

עס ווארטן די בעהיימעס אף מעלקן אין ווארעמע שטאלן
און טרייסלען געדאָטן מיט פולע און ווארעמע אינטער.
ציען זיך וועגן פון שמעטלעך און דערפעלעך ווייטע,
שטראָמען אהערצו און בלייבן צעטראָטן דאָ אלע...

אים ברענגען די דערפער די ערשטלינגען־טוועס צו פירן.
נאָך רויקעכע קערנער אין פיין און אין הונגער געדראָשן.

און שטעטלעך שיקן דעם לעצטן, פארבלוטקטן גראָשן,
זינגט ער פאוואָליע: אל־טיראָ, אל־טיראָ, אל־טיראָ!..

די פליטן צעלאָזן, שווימען זיי איצטער קיין דאנציק.
און דאָרפישע יונגען אף טיכטן באזינגען־באוויינען די דאָליע.
אָט שפאנט ער, אָט גייט ער. אָט זיצט ער.
פאוואָליע, פאוואָליע,
און ס'דאכט: דער ריבוינעשע־לילעם אפילע געהערט אים
אינגאנצן...

אי, גוט איז. אי, וויל איז. איצט נעמט ער
א ביסעלע מאשקע.
— לעכאים, לעכאים, און לעבן זאל ווערן נאָך ליכטער.
קומען אלמאָנעס און ברענגען געשייערטע מעשענע ליכטער.
— נאט איך, רעב כעזקל, ניטאָ שוין קיין בעסערער מאשקן...

ברענגען די שוסטער מאשקאָנעס און בעטן אנטליינען
אף רימען.
קומען די שנידער און ברענגען די קעפלעך פון
זינגער־מאשינעס.
— אי, גאָטעניו זיסער, איך גיב דינע אָרעמע יידן
פארדינען,
מיר זיינען מיט מיצוועס פארפולט,
ווי מיט יאָדרעס פארפולט איז דער מילגרוים...

אי, גוט איז. אי, וויל איז. איצט נעמט ער א צווייטן
לעכאים.
— הערסט, רעב יעכעזקל, מיר וועלן דערלעבן, דערהארן!
אָט טרינקט ער. אָט זיצט ער, אָט שפאנט ער.
א ווארע! א ווארע!
און ס'שטראָמט אין די גלידער א שיקערער, פריילעכער
פניער.

— היי, יידן, היי, גוים, קאפצאניס-דאלמאניס-עוויונים,
נאט אינד און טרינקט פאר מיין קאוועד א שטארקן לעכאים!
וואס וואלט איר געטאן, ווען איך וואלט אינד ניט וועלן
אנטלעיען? —

איר וואלט, ווי די קלאווים צעפייגערט,
איר אלע אזעלכע-אזוינע.

ליגן אף טישן — טאליסיס, כאליאוועס און גאלדענע
צלאמים.

בערדיקע פעלצן, סורדוטן און שטיקער פון טומע...
האט רעב כעזקל באפוילן, דער רעבע זאל קומען, —
איז דער רעבע געקומען פרום, ווי אן אמיין.

איז געקומען דער גאבע, דער כאזן, דער שאמעס:
— רעב כעזקל, גוט-וואך אינד, רעב כעזקל — יעכעזקל!
האט מען צעזעצט זיך בא טישן געוועקסטע
נאכאמאל פראווען דעם אוינעג שעל שאבעס.

האבן זיי צעזעצט זיך אלע בא די טישן
און האבן זיך גענומען פאר די פליישן און די פישן
— איי, משירי-ביס-באם,
— איי, משירי-באם!

האבן זיי געטרונקען פון דער הייליקער פליאשקע,
לעבן זאל, איי, לעבן זאל, איי, לעבן זאל די מאשקע.
— איי משירי-ביס-באם,
— איי, משירי-באם!

און זינען זיי אלע בעגילופנדיק געווארן,
האבן זיי געשיקט נאך די פריילעכע קלעזמארים.
זינען די קלעזמארימלעך
געקומען מיטאמאל.

פידל-פלייט,
צימבל-באס,
פידל-פלייט און פּינפּיאָל.

האַבן זיי צעשטעלט זיך אלע בא דער טיר.
זיי ווילן מעסאמיעך זיין דעם רעבן און דעם גוויר.
העפקער-הויל און העפקער-אַרעם,
מיר, די פריילעכע קלעזמאַרים,
וואָס זשע זאָלן שפּילן אינדז?
עפשער שפּילן אינדז א פריילעכס?
עפשער שפּילן אינדז א וואָלעך?
עפשער שפּילן א „סטראדאניע“,
וואָס זאָל ריידן, ווי א טינדז?

— שפּיל, קאפעליע,
— שפּיל, קאפעליע,
פונעם דיל און ביז דער סטעליע, —
שפּיל, שפּיל,
ווייל רעב כעזקל נאכעם וויל.
ווייל דער רעבע כערווע וויל.
— שפּיל,
— שפּיל!

האַבן די קלעזמאַרים זיך פאַרנומען מיטאמאָל —
זינען זיך די סמיטשעקעס פאַרגאַנגען אזוי זיס,
דער באס האָט אָנגעהויבן טרעטן אף די פיס,
און ס'פלאטערן שוין פייגעלעך אין דינעם פּינפּיאָל.

— יאַשקע — אף דער פידל,
בערל — אף דער פלייט.
מיר זינען אלע יידן
פאַרברידערט און פאַרדרייט.

מיר בלײַבן פרומע יודן
אפילע נאָכן טויט,
איז דאָך דער לײוויאַסן
נאָר פאר אונדז פארגרייט.

האַט דער רעבע פארצויגן א הייליקן ניגן:

א לויב צו געצעלטן פון „שם“,
א לויב צו די קינדער פון „שם“,
מיר נאָר, אוי, מיר נאָר אליין
קענען די טוירע פארשטיין
און שווימען אין געטלעכן טהאַם.
— איי, טשירי-באַם,
— איי, טשירי-באַם!

א כארפע — צו קינדער פון „חם“,
א שאנדע צו קינדער פון „חם“;
זיי לעבן פארטעמפט און פארגרעבט,
שמענדיק אין נאשמױעס געלעבט,
זיי אלע, די קינדער פון סדאַם.
— איי, טשירי-באַם,
— איי, טשירי-באַם,
באַם,
באַם!

קליין-גליין-גא-לעך!
גלויבט-לויבט א-א-לע!

גלעקער — קלינגען,
גלעקער — קלאָנגן.
גלאַק,
גלאַק!
מאָרגן — כאַגע.

מאָרגן — כאָנע.

— כאָג —

כאָג!

אײער שאבעס, אײער שאבעס —

שטויב, אש-שש —

שיידים-מייס-מעכאשייפעס —

א שאכאש,

א שא-בא-א-ש.

אלע, אלע, אלע, אלע,

גלויבט אין גאָט און גלויבט אין גאלעך!

גאָט!

און דער גלאָק, דער וואָניק-העכסטער,
ברומט און וויגט זיך! ברומט און קרעכצט — —

באָך!

Бог!

און דער מיטעלער, דער דינער

פעט פארכליאָבעט זיך אין סינע!

זשיד — און זשיד — און קאלאמיד-דיד.

זשיד — און זשיד — און קאלאמיד-דיד.

און דער יונגניקער, דער דינסטער,

רייצט זיך פריילעך אינדערפינצטער:

דין,

דין,

דין,

דין!

...סוויאטאָהאָ דוכא! און — אמין-ין.

— — — אינמיטן דערין — — —

א קופערנער, קרעפטיקער, הילכיקער דזין,
א פריילעכער קלאפן פון פערדישע פיס,

א געלויף —

א געלאף.

די טיר האָט זיך פלוצלינג געגעבן א ריס —
ארײַן איז דער קאָניוך פון גראַף.

— פאן כאַצקל, צום יאסנעוועלמאַזשנעם — געשווינד!

אין שטוב האָט א בראָך געטאָן פלוצלינג א ווינט...
דער ראָוו איז געבליבן אין יארמלקע שטיין,

די גאנצע פאמאליע — ניט יאָ און ניט נין,
דעם כסידרישן ניגן האלט שטום אין די ציין...

— אַיאַיאַי, אַיאַ, יאַיאַי, לאַמיר אלע אוועק —
רעב כעזקל דארף לאָזן זיך גיכער אין וועג.

אַיאַ, יאַי, א יאַיאַי, זאָל מאַצליעך אים זיין.
איז יעכעזקל אין טכורענעם פוטער אריין,

דעם קאָלנער פארהויבן, דעם האלדן זיך פארשטעלט,
א טאפ געטאָן רויק דעם בוזעם מיט געלט,

מיט וועקסלעך, שטאריסקעס, פאפירן און — נאָך —
א זאָג געטאָן פריילעך: — מיט מאזל די וואָך!

אין דעם שליטן אריין, די פיס זיך פארדעקט,
און ברייטלעך געלאָזן אין גרעפישן וועג.

א כוטער.

א פולווארק.

א פולווארק.

א כוטער.

דער וועג איז א וועג און דער גראַף איז א גוטער.
יעכעזקל פארדרייט זיך נאָך טיפער אין פוטער.

א כוטער.
א כוטער.
א כוטער.
א כוטער.

קארניזן.
באלקאָנען.
א טיר אף א טיר.

באם גראף איז פאראן נאָך א קלאָרער סארטיר.

א בילד. אפן בילד — א שער אין א שמייכל:
„באאל בעויר מעכאקע אלייכעם“.

א פינטשער. דעם קאָפּ אף די לאפעס פארלייגט,
קוקט מיט א קאלטן פארגלעזערטן אויג...

איז יעכעזקל געבליבן אין טכוירענעם פעלץ,
— איי, סארא היץ. איי, סארא קעלט...

האָט ער אין פוטער זיך דיקער פארדרייט,
בא די קרישמאָלענע טירן ער שטייט.

ער שטייט? נו, איז גוט. זאָל ער שטיין. זאָל ער שטיין.
דער גראף וועט אהערצו באלד קומען צו גיין.

יעכעזקל, האנאָניד, האמפורסעם, האגוויר,
דער גראף איז פארנומען פון יענער זייט טיר...

דער גראף — איז א גראף, וועט עס דויערן לאנג...
רויך, קיין פיפּס, און קיין קרעכץ, און קיין קלאנג...

האָט יעכעזקל געווארט און שוין מער ניט געקענט,
עס שרעקן די גרעפישע, מירמלנע ווענט.

עם היִלכט און עם גרילט אין דער רו פון דער נאכט,
האָט ער די אויגן פאווואָליע פארמאכט...

בעלאכאש פארענדיקט וועיטן לעכאָ. — — —

איך לאך,
אוי, איך פלאץ,
אוי, איך שטארב — — —
כאָ-כאָ-כאָ!

א קרישטאָלענע טיר,
א פאיאנסעווע טיר
פירט פון די זאלן צום קלאָרן סארטיר.

ער שטייט? נו, איז גוט. זאָל ער שטיין. זאָל ער שטיין.
דער גראף וועט, מיסטאמע, באלד קומען צו גיין.

וויינענדיקע ווייקן זיד...

1

ליגט א געגנט דאָ פארלאָרן, גאָרע וועלט איז דאָ פארהאקט.
אלטע טראקטן, טיפער באָדן און א יונגינקער סאָסניאק.

פוילע פניאָקעס, ווייסע פלווין און א בענקשאפט נאָך
א שטאָט...

דרייט א וועג און גייט-פארדרייט זיך,
און קיין וועג איז שוין ניטאָ.

קויטיק-כליופיק. קויטיק-כליופיק. כלאַם. שלעפּ. כליופּ.
וידער טראקטן. טאָפעט-טופעט. רעדער-סקריפּ.

כאלופקעס-כאטקעלעך צעוואָרפן. שטרוי. קיין. פּיין.
זינקען געגנטן אין מאָרפן.

וואָס

וועט

זיין?

2

וויינענדיקע ווייקן זיך,
ווייקן זיך די וואסערן,
די וואסערן די פוילע —
בא די פוילע ברעגעס אף דעם טיך ארעסע.

קומען ווינטן ווייען דאָ,
קומען וועלף און ווייען.
ווייען-ווייען-ווייען דאָ —
בא די פוילע ברעגעס אף דעם טיך ארעסע.

ווידו זא וואָראָטי — מכי די באַלאָטי,
טויטע טאָרפן פרייען דאָ,
וויסטע וועלדער ווילדעווען,
כוואליעס פארקאלייעטע,
ווינטן גריין-פארווייעטע —
בא די פוילע ברעגעס אף דעם טיך ארעסע.

ווי איינזאם איז ווייסרוסלאַנד דאָ.
ווי עלנט איז ווייסרוסלאַנד דאָ.

אז אָרעם די כודאָבע
און כמאריק די פאָגאָדע
בא די פוילע ברעגעס אף דעם טיך ארעסע.
איז ווער וועט אונדז דאָ קאָרמענען
און ווער וועט אונדז דאָ אָנפויען —
בא די פוילע ברעגעס אף דעם טיך ארעסע.

ווייעווויע, ווארעמע זשאליקע,
 עם וויינט אין דיר דער פיען — דער בעלארוס.
 ביזוואנען וועלן מיר, ווי ליסע, זיך דאָ ווייטן
 אין דער זאַלקער, אָפגעלאָזטער רו.

אין ווילדער וויסטעניש דאָ זינקען טויטע וויאַרסטן,
 און מיט צינגא עם אָטעמט אונדזער מויל.
 די ערד איז דאָ פארגאָסן מיט קאראָסטע,
 און ס'איז די הייך ביז מײַרעוו־פאס צעפּוילט.

דער גאנצער קאנט — א שטיק פארקלעפטער קאַלטן:
 ניט דורכפאַרן, ניט דורכצוגיין צופום.
 עם האָבן אים, אפאָנעם, לאנג פארשאַלטן:
 איין גאָט — פערון, דער צווייטער גאָט — ייסוס.

ווערבעם —
 קארליקעס און ליליפוטן.
 איר וווקסיקער און כמארעד־רויך,
 די ערד פארבראקניעט דאָ מיט קראנקע בלוטן
 און ווילגאַטש רויכערט זיך ביז וואַלקן־הייך.

ספאנגום פאַשעטער, ספאנגום טייערער,
 ספאנגום — לעבעדיקער־טויטער מאַך,
 עם בראָדזיען אום אף דיר פארקילטע פּייערן
 און ביבערס וויינען דאָ ביז גרייזן בראַך...

אזא קאליעלע דאָ, אזא פארטייעטקיט,
 די געגנט טרייסלט זיך אונטער די פיס.
 און ס'ליגט א פויערל בא טוכלע שניטערן —
 א פולניק טולופל מיט רעוומאטיום...

ניט מע אקערט דאָ און ניט מע בראַנעוועט.
בערן־טומפּיקיט און פּיקס־געלאַף.
אף פּאַלעוואַניע נאָר
קומט צו פּאַרן ווען
מיט אַ כאַליאַסטרע הינט
דער יונגער גראַף.

4

הונדערט וויאָרסט אין דער לענג.
הונדערט וויאָרסט אין דער ברייט.
ניט פּאַרהוליעט נאָך אַט דעם מאַיאַנטעק.
אין אַ מירמלנעם שלאָם —
אַ גינגאַלדענער דיף,
אף דעם גילדענעם דיף —
קלאַרקרישטאַלענע בענק,
אין דעם מירמלנעם שלאָם,
אף דעם גילדענעם דיף,
אף קרישטאַלענע בענק,
איין כוידעש אין יאָר
קומט דער גראַף און ער פּראַוועט דאָ יאָמטעוו.

פון די בעדער, צי וואָס?
פון די בעלער, צי וואָס?
קומט דער גראַף אָן אין מאַרדערס פּאַרקוטעט.

ווערט גלייך ליכטיק אין שלאָם,
ווערט גלייך הילכיק אין שלאָם,
געטראַנק און קרעדעניץ,
און קלעזמאַרים און טעניץ,
און אין גילדערנע קרעניץ...

כ'וואַלט דערצײלן פון — דאָס,
כ'וואַלט דערצײלן פון — יענז,
נאָר איך וויל ניט.
גענוג:
עס איז סקוטש־נע־עע.

5

און דער גראף האָט זײַן קאָניוך נאָך מערער געליבט,
ווי דאָס פערד אין די גילדערנע עפל.

הארבסט, ווען די געגנט פלעגט זינקען אין כליפּ,
אין ווייסן, ווייסרוסישן נעפל,
פלעגט ער דעם קאָניוך דאן רופן צו זיך,
הייסן אים אָנטאָן סאפּיאַנאָוע שיד
און טאנצן אף שפיגל־פארקעטן.
דער צימבל פלעגט צימבלען,
די דודע פלעגט בעטן,
און דער קרעפטיקער קאָניוך אין איידעלע שיד
פלעגט טאנצן אלץ העכער און גיכער און גיך,
ביז אין אויג פלעגט זיך מישן מעשוגע די ליכט,
און אין קאָפּ פלעגט אים ווערן שטאָק־פינצטער.

אוי, דער גראף האָט זײַן אייגענעם קאָניוך געליבט
נאָך מער פון דעם איידעלן פינטשער.

און פּלוצלינג אין הייסער צעהוליעטער שפּיל
האָט דער קאָניוך געגעבן מעשוגע א בריל

און א שפּיל אף די ווענט, און א כראק אפן דיל,
אז געווען איז א וויסטער ביזאיען...

און פארטאָג, ווען דער קאנט האָט גענומען שוין גרויען
און די נעפלען פון נאכט ניט גערימט,
האָט מען דעם קאָניוך אין סמאָלע פארשמירט,

האָט מען דעם קאָניוך אף טאָרפן געשלעפט,
און ס'האָט זיך די פאטלע צום שטערן געקלעפט,
צו די הייסע פארלאָפענע אויגן...

און ווען ס'האָבן די טאָרפן א מענטשן דערשפירט,
האָבן זיי אים מיט א ווארעמען כליפ
לאנגזאם און רויק פארזויגן...

אָ, דער גראף האָט זיין קאָניוך נאָך מערער געליבט,
ווי דעם אלטן פארציִטיקן זייגער...

— בויט

1

אונדזער טאָג איז שענער
פון טויונט טאָמאס מאָרן.
סען־סימאָן איז קלענער
פון קלענסטן אינושעניער.
מיר האָבן איצטער אופגעוועקט די מעכטיקסטע מאָטאָרן
אין יעטווידער שפארונקעלע אף זעקסטל פון דער ערד.

ניטאָ שוין מער קיין געגנטן
פארורטיילט און פארקנעכטיקט.

קײן שעטעכן פארוואלגערטע
אין לײדיקײט פון גרוי.
מיר האָבן זײ מיט זיכערקײט צעפלענערט און בארעכנט,
אופגעוועקט. דערהױבן זײ. און אָנגעזאָגט זײ:
— בױ.

און אין די העכסטע דאָמנעס, און אין די טיפסטע שאכטעס
וועלן מיר אראָפלאָזן דעם קויעך פון מאשין.
וועלן טעג פארמאָגן דאָ אף שענסטער פון פלאנעטן —
מעכטיקײט פון מוסקולן און הערצער פון פּאָעטן...

2

וױ ס'שמעקט די לופט מיט זשוראווינעס,
וױ ס'וואקסט דער רױטער מוכאָמאָר,
מיר וועלן מוזן אויסגעפּינען —
דיקן קויעך פון מאשינעס,
רױטע קראפט פון אונדזער דאָר.

און דאָרט, וױ ס'האָט שפּאצירט דער אַר,
וױ ס'האָט דער בער געשלעפט זײן פעל,
מיר וועלן אופשטעלן געטרױע
פולע לעמפעלעך מיט פּײער
און זײ צעשיקן איבער וועלט...

דורך נעפלען, האָריקע טומאנעס,
אף די איילנדיקע פּיס,
יאָגט אינד, סלופעס, גרינג צעשפּאנטע,
גױל אין אינד איז אויך פּאראנען
טיפער טרוים פון סאָציאַליזם.

וויסטעניש אף טויטע טאָרפן. אין וויסטעניש צעפּוילטע הא.
 און ס'קריכן שטייפע עקסקאוואטאָרס מיט ליאפעס
 ברייט צעעפנט: — האם!
 פונווייטן — שלאנק, די קעפ פארהויבן, יונגע בושעלעס
 צעשטעלט,
 פון נאָענטן — אין שטאַל געקאוועט עסן זיי דאָס
 פוילע פעלד.

ניט קיין בושעלעס די קעפעלעך פארגראָבן טיף אין
 — טאָרף
 עקסקאוואטאָרן אין שטאַלענעם,
 אין שטאַלצן וואָרף,
 די ווילדע וויסטעניש
 צעפרעסן און צעפאטערן.

א דריי דעם בלאַק — צעיאָגן זיך קאנאטן
 און ס'טראָגט זיין קאָפ א יונגער עקסקאוואטאָר,
 ער ווארפט זיין קאָפ
 פארשיקערט
 און פארליבט
 אף טאָרף,
 אף מאָך און
 כליופענדיק-און-כליפ
 א פולן מויל מיט טאָרפן אָנגענומען,
 א פולן מויל מיט אוראלט אויסגעשפּיט...
 און דער אלטער אינגעוויגטער אומעט
 גוואלדעוועט אף ראכועסן פון צייט...

טאַרף — דאָס איז ברויט, נעם צעשנייד אים און עס.
 טאַרף — דאָס איז קויעך אין מוסקלען פארפרעסט.
 טאַרף — דאָס איז בלוט אין מאשינעס־קאָנטאַקט,
 טאַרף — דאָס איז יוגנט, וואָס הוליעט געשמאַק.

לעצטע באלאָדענע, שווייסיקע שאָ.
 ס'האַט דער הודאַק זיך צעפאַכעט אין לופט.
 ס'האַט פיניע דערפילט, ווי עס נאָיעט דער גור
 און אייליק געקומען צו זיך אין ביוראָ.

מע האָט די באראַטונג מיט טעמפן געפירט,
 ווייל ליידיקע צייט איז באַ קיינעם ניטאָ.
 אַ כאַווער האָט קורץ די ביוראָ אינפאַרמירט —
 שיקן אַ גוטן פארטייער אַף טאַרף.

— פיניען!

— איך פאַר!

— אז מיר זאָגן ניט: — ניין.

דערנאָך, ווען מע איז שוין געגאַנגען אהיים,

איז פיניע געבליבן צעטומלט אין נאָס,

אזוי ווי ער וואָלט זיך אָן עפעס דערמאַנט.

דערנאָך האָט זיך וואַרעם געהוידעט זיין באַס:

— כ'בין דאָך מיט בלאָטעס פון לאַנג שוין באַקאַנט.

ער איז פון דער וואַכטע געקומען צו גיין.

די ברודיקע נעגל געוואַשן ביז ריין.

גענעסן. געלייענט. און מער ניט געקענט,

און שטייל זיך פארטראַכט אַף די קופערנע הענט.

זיצט ער שטיל באם הארטן טיש.
די גאנצע ראכוועם — אָפּן.
אין קאָפּ איז העל און אופגעמישט
און ס'ווילט זיך גאָר ניט שלאָפּן.

„איז גוט אזוי אינמיטן נאכט,
ווען הייזלעך ליגן שוין פארמאטערט,
ארויסגיין שטיל, ארויסגיין שארף
אין אלטע אומרוקע שמאטעס.

זיך לאָזן לויפן גיך און גיך.
א געסל נאָך א געסל.
און אָט — ביסטו, און אָט” — — —
ס'איז פיניע אומגעריכט
ווי אויסגעוואקסן גרעסער.

ער האָט א שטעל געטאָן דעם שטול,
א מעסט געטאָן די דילן.
— וואָס זשע האָסטו זיך צעדולט,
פינקעלע-ווערזילע?

איז ער געבליבן בא דעם טיש
און אויסגעברומט א ניגן.
נאָר זיין יאטל ליכט און פריש
טשוכעט זיך אין וויגל.

זיין יאטעלע שלאָפט אין געפלאַכטענער וויג,
א פיצעלע האנט הענגט פאוואָליע אראָפּ,
און ס'דוכט — צו זיין קינדערשן פוכיקן קאָפּ
האָט זיך דאָס קישעלע ווייך צוגעדריקט...

— יאטעלע, דיר איז שוין אָפּן און ברייט,
דיך האָט שוין קיינער אין האַס ניט פאַרפּרעסט.
יאטעלע, וואָס אָף דעם גינציקן קעסט,
וואָס האָט אונדזער לאַנד דיר מיט ליבע פאַרגרייט.

יאטעלע-יאט, דו געבענטשטער בענקארט!
ס'האָט פיניע געוואָלט אים א נעם טאָן פון וויג —
און האָט זיך פאַרכאַפט.
אוועק אָף צוריק.
געלייענט.
און איצט —
ניט פאַרשטאַנען אין בלאַט...

ער האָט ניט געוויסט, צי דאָס האָט זיך געדאַכט,
צי ס'האָט זיך מעווילוול געכאַלעמט באַנאַכט,
נאָר ס'האָט אזא דינער עלעקטרישער שטראָם
געגאַפט און געיאָמערט באַ אים אפּן דאָך...

ער האָט ניט געקענט הינט דערשלאָפּן די נאַכט
און איז אינדערפרי שוין געווען אין ראַיקאָם.

דו פּילסט, וואָס ס'וועט זיין...

I

סעזאָניקעס קומען אהערצו מיט שווערן, פאַרמאַטערטן
בלוט.

שמעלן זיך אויס אין קאַריערן און גייען דאָ אָפּעט
מיט מוט.

עס קלעפּן זיך שווייסיקע העמדער.

א דאָרשטיקניט ליגט אפּן צונג.

— וואסער, א ביסעלע וואסער. א קאלטן קרישטאַלענעם
שלונג.

טרינקט מען פון טאַרפענע בלאַטעס. זופט מען פון
זויערן זומפּ.
— אין דער צעמאמעטער מאמע! אין דעם געפויגערטן זון!

— נעכני וואָלט דער גוטער דירעקטאָר
פארגרייטן שוין וואסער א קוואַרט.
און ס'וואקסט די פארביטערטע שווערקניט,
ווי דער בלוטיקער שוואַם — מוכאַמאָר.

עס ווערן באליידיקט די רידלען אין פעסטע באליידיקטע
הענט
און ס'לעשן זיך גאָלדענע ציפער פון דעם גענארטן
פראַצענט...

2

און ווען עס האָט פיניע דעם רידל פארגראָבן אין
ריזיקן טאַרף,
האָט זיך געדאכט אים — די ארבעט איז ניט אזוי שווער.
און האָט ער די סקיבע צו דעם עלעוואטאָר געגעבן
א הייב און א וואָרף,
האָט דער גאנצענער גוף אים געגעבן א פאל אין קאריער.

ער האָט זיך געגעבן א שטעל
מיט זיין גאנצן פארפרעסטן געזונט
און צו דער ברויגאדע געשמייכלט מיט פריילעכע אויגן
פארשעמט.

דערנאָכדעם — א שפּני אין די טרוקענע, בלעכערשע
הענט,

און ס'איז מיט א זיפצל זיין רידל
ארטן אין דעם טאַרפענעם גרונט.

עם האָט די בריגאדע געגראָבן צעטומלט, מעוואָלוול און ניד,
הילכיק געפלאַנטערט און איינער דעם צווייטן געשטערט.

ס'האָט איינער א וויש געטאָן ניד דאָס צעפלאַמטע
און פּינכטע געזיכט,
דער צווייטער האָט נאָר, ווי דורך וואַסער,
דעם רויש פון מאַטאָרל געהערט.

מע האָט מיט אן אימפעט געגראָבן, געהריזשעט,
געגעסן דעם גרונט.
און ס'זיינען די העמדער פארלאָפן מיט וואַרעמע
פּלעקן פון שווייס,
באלד האָט אין הימלען געסמאליעט א גרויסע,
פארלאָפענע זון,
און הענטלעך פון לאָפעטעס זיינען געוואָרן אי שטעכיק
אי גרויס.

געפראוועט פארטייער, וואָס זיינען צו אַרבעט געוויינט,
ווי צום שטענדיקן ברויט,
און דער קאָמסאָמאָל, וואָס איז אויך שוין מיט אלערליי
שווערקייט באַקאנט, —
האָבן מיט נאָקעטע לייבער געאַרבעט געהאַרכזאם,
פארפאליעט און רויט.
און ס'האָט דער קאריער איבער זיי שוין פארהויבן
א טאַרפענע וואנט.

און ווען די בריגאדע איז רונק־פארמאטערט געגאנגען
צוריק,
האָט קיינער פון זיי ניט געהערט שוין די פּוּדיקע,
שווייסיקע הענט,
מע איז אַף די נאַרעס געלעגן, און ס'איז אזוי רונק געווען,
און ס'האָט זיך געהערט, ווי עס שליסט זיך אַ בליק
מיט אַ בליק.

ס'האָט פיניע איצט גערוט פון פולן הארצן.
 עס איז די נארע אים געדולדיק־זים.
 נאָר ס'וויילן אלץ ניט אופהערן צו שמארצן
 די הענט, די גראָבע פינגער אף די פיס.

— ער וואָלט מיט פרייד זיך געבן א פאטשאווע,
 זינען ניט געהאָרכזאָם איצט די הענט.
 — ער וואָלט מיט פרייד איצט ריידן צו א כאווער,
 האָט א מידקניט צוגעמאכט זיין ברעם.

— עס רוען דאָ פארטייער, קאָמוניסטן,
 ס'האָט יעדערן געשיקט אהער די מי.
 — און יעדערער וואָלט וועלן איצטער וויסן,
 ווער פון זיי האָט מער זיך אינגעמידט.

נאָר קיינער קען מיט אָפרו זיך ניט שידן,
 יעדער ליגט און יעדער איינער טראכט,
 ווען ער וואָלט איצטער אָנהייבן צו ריידן,
 וואָלט ער, געוויס, גערעדט ניט צו דער זאך.

שטיקער זון זיך הענגען אף די שויבן,
 און די שויבן זעטיקן זיך אָן,
 ווען פיניע וויל, וואָלט ער איצט נעמען גלויבן:
 ער ליגט אין רויטארמייזשן וואגאָן.

ער האלט די ביקס פארשפארט צווישן קניען,
 ער וועט שוין היינט ניט אויסטאָן דעם שינעל,
 און ס'לייגט זיך אויס א מידקניט אף די וויעס —
 פאר טעג, פאר נעכט צעשעדיקטע אין פעלד.

„ס'האָט מינסק אוועקגעשיקט א צוג מיט הייסע יונגען,
האָט פיניע אויך צווישן זיי געברענט.
ס'האָט הינטער זיי קיין מאַרשן קיינער ניט געזונגען
און ניט געפאָכט מיט יאָמטעוודיקע הענט“ — — —

4

בא מיקאָלען אפן שטערן וויגן זיך דרין קנייטשן,
נאָר די בלאַנדע פאטלע האָט באהאלטן צוויי.
ווען מיקאָלע אָטעמט, דאכט זיך, אז ער פרייט זיך.
נעמט ער די האַרמאָניק, דאכט זיך, אז ער וויינט.

בא אים אין דער האַרמאָניק ליגט א גרויסער ניגן,
וועלכער וואכט דערוויילע מיט א ווייכן פּרייך.
וועט מיקאָלע פּריי זיין, וועט עס זיך צעווייגן,
לויכטנדיק און קוועלנדיק כוואליען, ווי א טיך.

נאָר מיקאָלע איז איצט צופיל שוין פארנומען.
שווער איז אים צו זיין דער עלטסטער בריגאדיר,
צוערשט האָט זיין בריגאדע צופיל זיך געטומלט,
די ארבעט האָט געסקריפעט, פונקט ווי ניט געשמירט.

דערנאָך האָט זיין בריגאדע געארבעט מיטלמעסיק,
כאָטש עס האָבן אלע געהאַרעוועט ביז בלוט.
זיי האָבן נאָך דער ארבעט פארמאטערטע געגעסן,
זיי האָבן נאָכן עסן פארמאטערטע גערוט.

האָבן אלץ געכוועקט די שכיינישע בריגאדעס:
— נא דיר קאָמסאָמאָלן, און נא דיר א פּראָצענט!
איר וועט דעם טאָרף ניט נעמען מיט הייד און מיט
פאראדן,

טאָרפן דארפן האָבן צוגעגרייטע הענט.

נאָר הענט, וואָס זינגען שטענדיק אין ארבעט אויסגעקנאָטן,
און יונגען, וועלכע פילן ביז אַטעם די פארטיי, —
האַבן שוין געארבעט מיט א בריווטן אַטעם —
קאריערשטשיס צו קאריערשטשיס אינגעשפארט אין ריי.

רירל צו רירל.
סקיבע צו סקיבע.
און שטאַלענע ציינער
קניען עס איבער
פעט און געדיכט.

דאָ ווערן די טאַרפן, די מאַכן פארניכט.

ניט טאַרפן, ניט מאַכן — נאָר שטיקער מיט ליכט,
און ס'ווערט דאָ פארניכט,
און ס'ווערט דאָ פארניכט
דער אוראלט, וואָס איז דאָ געוואקסן געדיכט.

5

פיניע — ברוין. מיקאַלע — בלאַנד, מיט סאַמעט
אין די אויגן.
פיניע — זיצט. מיקאַלע — ליגט אין שווערקיט
אויסגעצויגן.

שלאַפט און כראַפעט דער באַראק אין כוועסדיקע שווייסן.
און אפן דאך עס ליגט א נאַכט, א קלאַרע און א גרויסע.

נאָך דער ארבעט נאָיען הענט פארמורזעטע אין טאַרפן,
האַט מען זיך אף נארעם ברויט צעשלינדערט און
צעוואָרפן.

מיט פיס, מיט הענט אריין אין שלאָף, אין טיפעניש
פארקראַכן.
כאַלעמט זיך איצט רידליקלאנג און ווארעמקייט פון
מאַכן...

דיק דער רייעך פון די פיס. יוכמענע שטיוואלעם
גיבן אָפּ מיט פרייעניש, מיט קרעפטיקייט פון שטאלן.

ברענט א ליכט. און אף דער ליכט די לופט, ווי א פאפאכע.
ברענט א ליכט. און בא דער ליכט צוויי כאוויירים וואכן.

פיניע — ברוין, מיקאַלע — בלאַנד, מיט סאמעט אין
די אויגן.

פיניע — זיצט. מיקאַלע — ליגט אין שווערקייט
אויסגעצויגן.

האלבע נאכט. די ליכט איז וואך, און בענקשאפט
רעדט אין בלוטן.

בלאַנדוען ווערטער גלאט אזוי. מאַרנן איז א רוטאַנג.

באַלשעוויקעס — יונגען צוויי. און דער אָפרו בעט זיך.
רעדט זיך רויק גלאט אזוי, גלאט אזוי עם רעדט זיך.

פיניע זאָגט: „...איז מיינסטו וואָס, מיר איז אלץ באקאנט
דאָ.

מיך האָט מען געשיקט אהער אף אופשטאנד און אף
באנדעס.

דעמלט האָט געיושעט דאָ בולאק און די בולאקעס,
און מיר זיינען געוועזן הונגעריק און נאקעט.

די טאָרפּן, וואָס קאָסטן אונדז קויעך און פּינן, —
דאָס זײַנען דאָך וויאָרסטן, און יאָרן מיט שײַן.

אַט שטייען מיר ביידע פארמאטערטע שווער,
און ווען-עס-איז וועלן מיר קומען אהער —

עס פליעסקעט אין ווארעמע וואָלטן די ערד.
דו פארשטייסט, ווען עס גיט זיך מיר פלוצלינג א קלער,
וואָס מירן פארמאָגן אַט דאָ אף דער ערד,

ווייס איך אליין ניט, ווען איך וואָלט געקענט,
איך וואָלט זיך צעביסן די אייגענע הענט.

דו פארשטייסט, נו, דו ווייסט, נו, דו פילסט, וואָס ס'וועט
זײַן,

אז א בראָך זאָל אין אונדזערע הערצער ארײַן..."

פרי, ס'ברענט די ליכט. נאָר ס'איז העל שוין אָן דעם.
מע שלאָפט אין באראק דאָ מיט קויעך פון דעמב.

נאָר ווען עס דערהערט זיך, ווי עמעצער שרײַט,
גיט מען זיך פלוצלינג א קער אף א זײַט.

א קער אף א זײַט און א דריי אף צוריק,
און מע צעעפנט פארווונדערט דעם בליק...

— וואָס איז דאָרט? ווער איז דאָרט? טשטאָ? און טשאהאָ?
אז ווער האָט געשרײַען אין ראניצע דאָ?

איז מעווולוויל געוואָרן דער אָפרו פון דעמב.
ווער אין די טרוסן און ווער אין דעם העמד,

א האלבער באראק שטייט שוין וואך אף די פיס.
האָט פיניע געגעבן די ליפ זיך א ביס.

האָט מיקאַלע א שפרונג געטאָן הילכיק פון בעט.
— ס'איז גאַרנישט. כאוויירום, מיר האָבן גערעדט.

— גערעדט? נו גערעדט! דאָס איז איינמאָל שוין רייד.
פון וואָס האָט איר דאָדערט געשריָען באצווייט?

האָט מיקאַלע פארצויגן נאָך ענגער דעם פאס,
א קוק געטאָן קלאָר, ווי עס קוועלט אפן גאס,

דערנאָך זיך געגעבן א האסטיקן בויג,
אז די פאטלע מיט האָר האָט פארדעקט אים אן אויג.

— נו, איז אָט. נו, איז הערט. נו, איז ספראווא אוטיים
(און ס'האָט אזוי מאַדנע געקלונגען זיין שטים):

איר זאָגט: נו, מיר פראצעווען דאָ אפן טאָרף,
און אָן סענעזענץ איז פארבליבן דאָס דאָרף.

און ס'נעמט אָן אזא מין פארקלעמטער פארדראָס,
האלעמני עס שטארבט אויס אף די פאָזשניעס דאָס גראָן,

האלעמני מירן שוין ניט קאָסיען קיין היי,
— הען, נו געוויס! נו, אוואדע אזוי.

— נו, אוואדע אזוי? עך, איר שלעק וואָס איר זייט,
צי ווייסט איר, אז אָט און ס'קומט אָן שוין די צייט.

און דאָ וועט אַ וואַקס טאָן אזא מין סאַרט זעט,
וואָס איר האָט אפּילע אין שלאָף ניט געזען.

אַי, ווייצן, אַי, וויקע, אַי, קרובקענע קרויט,
אַי, וואַרעמע שעפע פון זעטיקן ברויט.

און דאָ וועט אַ שפּאַר טאָן אזא מין סאַרט שניין,
אז אין אַינך וועט דער שעד מיט דער מאמען אַריין!

ראַניצע, ס'טאַנט. עס ווערט ראָזלעך אין שויב.
אַף אלעמענס אויגן — אַ גאַלדענער שטויב.

אַף האַריקע פּאַטלעס — אַ לופטיקע שניין...
אז אין אונדז זאָל דער שעד מיט דער מאמען אַריין.

אין בוינג-בוי
פון אונדזערע געוועטן

1

צוויי כאַדאַשים האָט דאָס לעבן זיך געלויטערט אַף די
בלאַטעס.
צוויי כאַדאַשים האָט געפּיבערט אין דעם קליינינקן
אַקטיוו.
ס'האַבן היינפּעלעך פּאַרטייער אין אַרטעלן זיך צעשאַטן,
זאָל די ראַשטשינע איצט אופּגיין מיט אַ כּנעס פון
דער טיף...
ניט קיין עלנטע אַרטעלן, גרויע בייזקייט און פּאַריבל —
איין בריגאַדע האָט די צווייטע אין באַניסטערונג פּאַרהערט.
40 טעג איז נאָך פּאַרבליבן.

30 טעג איז נאך פארבליבן:
סטאלינסטאן דארף באלד פארגיסן
מיט א ווארעמקייט די ערד.

פיר און דרייסיק טויזנט ציגל.
פינף און דרייסיק...
זעקס און דרייסיק...

נאך א טויזנט...
נאך א מייע...
נאך א צענדליק פארן טאג.
מיקאלע האט מיט זיין בריגאדע
אף די רידלען זיך צעפלייסיקט.
פיניע האט מיט זיין בריגאדע
אים באנינען אָנגעיאַנט.

און ווען עס לייגט זיך אויס דער אָפרו
נאך א ווארמעס א געשמאקן,
ווי עס לייגט זיך אויס דער אָוונט אף א ווייכן סענזענען,
קאָן די יוגנט דאן ניט רוען אין דער שטילקייט פון
באראקעס, —
בעסער דעמלט זיך פארהערן אין געזאנגען און אין טעניז.

2

פאלט א ראָסע אף די מאַכן
און עס ציט מיט נעפלען־גרניז.
איז ארויס דער ערשטער באַכער
פון דעם איינגעשפארטן קרייז.

— היי, טאטוליע, היי, מאמוליע,
ס'ווייל דיין זון א ביסל הוליען,

ווער עס ארבעט אין קאריערן,
יענער ווישט פארשוויצט דעם שטערן,

ווער עס שטייט באם עלעוואטער,
יענער קומט צוריק א מאטער,
יענער קען ניט טאנצן פיל,
הער, הארמאָניק, בעסער — שטיף.

די הארמאָניק בעט זיך, בעט זיך,
די הארמאָניק שוימט, שרייט,
און מיט אומעטיקע הערצער
קומען אומעט שטומע קרעכצן:
— איי,
קומען אומעט שטומע קרעכצן:
— איי.

האַבן נעפלען זיך צעהוידעט,
איז די ראָסע בלוילעך־ווייס.
איז ארויס דאָס ערשטע מיידל
פון דעם אינגעשפארטן קרייז.

— היי, טאטלע, היי, מאמלע,
ס'ווייל דיין טאָכטער איצטער הוליען,
ווער עס ארבעט אפן פרעזער,
יענער ווערט א טאָג גענעזנט,
ווער עס שארט די טאַרפן־שטויבן,
יענער קען דעם קאַפ פארהויבן,
יענער קען נאָך טאנצן פיל,
הער, הארמאָניק, א קאדריף!

די הארמאָניק פרייט זיך, פרייט זיך,
די הארמאָניק בעט, ברומט,
און מיט קויעך אין די פלייצעס

טאַפעט-טאַפעט און געדרייט זיך —
קום!
טאַפעט-טאַפעט און געדרייט זיך —
— ברום.

א לעוואָנע הענגט א קלאָרע,
אין די קוסטעס — נעפלען-גרניז.
איז ארויס דאָס ערשטע פּאַרל
פון דעם איינגעשפארטן קרניז.

האלטן שטערן זיך אין לעשן
טויקע-פארקלערטע.
און די פריילעכע הארמאָניק
כיינדרלט זיך אָן ווערטער.

איז ארויס דאָס צווייטע פּאַרל,
ס'דרייטע
און דאָס פערטע.

3

באנאכט. די לעוואָנע — א שטאַלענער רידל.
פארשמעקט אין די הימלשע שטרעקעס.
באנאכט. און עס לייגט זיך דער טאַרפענער העקעף
אף מעכטיקע לאפעס אנידער...

ער לייגט, דער מאסיוו, א פארשפארטער אין זיך.
ער אָטעמט, און ס'ציטערט זיין בערישער דיך.
ער ניט זיך מעגושעם א קער אף א זייט,
ער קען ניט באנעמען דעם טומל און שרניט...

ווער האָט עס צעטומלט די אוראלטע נאכט?
ווער גראַכט זיך און שניידט אין זײַן טאָרפענער טראַכט?

ווער האָט עס די געגנט פארגאַסן מיט שנין?
און רידל נאָך רידל אין לײַב קריכט אריין.

ניט קיין שיידים — דאָמאָוויקעס-לעסעוויקעס און
לעגענדעס, —

איבער שטרעקעס שפרייט זיך אויסעט
א מעטאלענער גלייַנגלאָן:
אין בריגאדע האָט די ארבעט די באנאכטיקע פארענדיקט,
און די צווייטע האָט די ארבעט שוין פארהויבן, ווי א פאָן.
גייט דעם אָוונטברויט איצט עסן א פארמאטערטע בריגאדע,
און די צווייטע האָט דעם פרישטיק אָפגעגעסן דאָ ניט לאנג.

— ס'איז פארנאכט איצט? — יאָ, אוואדע.
— ס'איז פארטאָג איצט? — יאָ, אוואדע.
ניט פארטאָג און ניט פארנאכט איצט —
איין קאָנווייער גייט אין גאנג.

4

מע דארף שוין ניט ביזן האַלדז אין דעם קאריער
און פודן מי און קראפט באם עלעוואטער —
עס גייט אום דער קאָמביין איבער דער ערד,
איבער דער צעפרעזערטער און גלאטער.

עס גייט ארום א העלפאנד — א קאָמביין,
צעשטויבט דעם טאָרף, פארשלעפט אים אונטער פאכוועס.
און הא נאָך הא, ווי לאבנס שלינגט ער איין,
און אונטער אים נאָר קרעכצט די ברוינע ראכוועס.

אהוראהו! עם וויגט זיך דער מאסיוו.
און דעם מאסיוו מוז דאכטן זיך, מיסטאמע,
ער ליגט נאך אלץ אין אייביקייט פארטיפט
און איבער אים — דער שפאציר פון א מאמאָנט.

דער מאמאָנט גייט און רוקט זיך אף דער זון,
דער מאמאָנט גייט, און ס'קריכן מאסטאדאָנטן.
און ס'הייבט זיך אוף א טונקלקייט דערפון:
זיי האָבן צוגעדעקט די יונגע האַריוואָנטן...

אהוראהו! עם רוקט זיך דער גינאנט.
דאָס טרייבט אים אום א יונגער קאָמיוניסט דאָ.
עס ליגט דער רודער רויק אונטער האנט —
שנייד שוואליאַם און גרויסע טעמפן גיסטו.

5

ארבעטערקעס, ארבעטער, קוסטארקעס און קוסטארן
גייען נאך א פריילעכער און גאָלדענער לעווייע.
אפאָנעם, אז דער בארמינען איז קיינעם שוין ניט טניער.
ווייל קיינער טוט ניט יאָמערן און קיינעם טוט ניט ארן.

ווי זינען די זאָגערקעס און ווי די שווארצע מיטע?
אומגעלומפערט ראנגלט זיך א פריילעכער אַרקעסטער.
רויִק, ברידער־ארבעטער, רויִק, ברידער־שוועסטער,
לאָמיר נאָר ניט אופוועקן דעם בארמינען אין שליטן.

ווער איז דאָס דער בארמינען? און ווער איז דאָס דער
פייגער?
ווער איז דאָס געשטאָרבן דאָ? ווער? און וואָס? און וועמעס?
לאָמיר איצטער אָפּזאָגן דאָ: באַרוך דאיען עמעס.
געשטאָרבן שוין דער זונטיקדיקער, שאבעסדיקער שטייגער.

שפאנען פערד פארוויקלטע אין ליכטיקע טאלייסים,
גייוועדיק און יאָמטעוודיק אין פאָרכט פון די פּאַפּאַנעס.
מאכנעס, מענגעס מונטערע — קאַלאַנע נאָך קאַלאַנע
און שליטנס שווער באַלאַדענע מיט ברוך און... שידים
ווייסן.

הליאקעס ברוינע־בייכיקע, פּוואַטע סאַמאָואַרן,
אוירינגלעך און פינגערלעך פון די „טאַבאַאס־קרושן“,
הענגלייכטער פאַרנאַסענע מיט כּיילעוו פון יערושע,
מיט טאַנע־באַרע, ברעטער־טאַרע, טאַרי־ראַסטאַבאַרי.

גלעקער געלע־וואַגיקע מיט אָפּגעהאַקטע צונגען,
ווי פּריידן שווער פאַרבֿלוטיקטע, נאָרוואַס פון דער שכיטע.
און ס'ליגן דאָ פאַרטויליעטע אין שאַבעסדיקן צימער
בעכערלעך־כאַזירימלעך נאָך ווייסינקע און יונגע.

פון שליטנס טראַגט מיט ווירער־רויך, מיט היימישקייט
פון אויוון,
מיט אָפּגעניצטן לידעלע פון „ראָזשינקעס מיט מאַנדלען“...
און ס'דאַכט — עס ליגט אין שליטן דאָ מיט ליפּן
צוקערקאַנדלען
א וואַלענע, קורצזייכטיקע קאַרעניו־באַס־טויווים.

מע וועט עס אלץ אוועקפירן אין שטרענגן קרעמאַטאָרי,
ווי ס'וואַרטן ניט דערבויטע נאָך און גלאַנציקע מאַשינען.
דאָרטן וועט דער באַרמינען זיין טיקן שוין געפינען —
אין האַרטע רייד פון טראַקטאָרן און רעווען פון מאַטאָרן.

דער טאָרף וועט א רים טאָן פאר טויזנטער דוירעס,
פאר הונגער, וואָס האָט אין זשאַליקעס געטוינעט.
ער וועט זיך פארכלינען אין ערדענע וויינען
און פלוצלינג א וואס טאָן אין גרינער
העפקירעס.

עס וועלן דאָ מעזשעס קיינמאָל גאָר ניט גרינען.
און פלויטן און פלוינען איז דאָ ניט פאראן גאָר...
עס וועלן די טראַקטאָרס א ראַכוועס געפינען —
הוֹלִי! און הוֹלִי ביז אריבער די ראַנדן!..

און פארטאָג, און פארנאכט, אונטער זון און לעוואָנע
ארבעט אָן אופהער די טראַקטאָר־קאָלאָנע.

פארטאָג איז דער טראַקטאָר אין קופער געקליידט,
באטאָג איז דער טראַקטאָר פון גינגאָלד געלייט.
פארנאכט איז דער טראַקטאָר געקאָוועט פון שטאָל.
באנאכט ווערט דער טראַקטאָר אן אויג און א קאָל.

באנאכט אין דער שווערער און טויזקער וואכטע
קרייצן זיך סליאדעס פון וועלף און פון טראַקטאָרס,
קרייצן זיך אויגן פון וועלף און פון טראַקטאָרס...

א גרינער וואָלף אין בייזער פעל
מיט רויטע הונגעריקע אויגן.
ער שטעלט זיך אָפּ באַם ראַנד פון פעלד.
דער גוף דער דארער אויסגעצויגן.

זיין פעל איז פניכט. זיין פעל איז אלט.
א יאָמער שטעקט אים אין די ציינער...

עם ווערט שוין הילכיקער אין וואלד,
אינמיטן נאכט — א וואָלף אליין נאָר.

אווו זיך אומשלעפן? אוווי?
ווען ס'האָט דער וואָלף קיין פיצל וואלד ניט?
— אַווי-אַווי? אַווי-אַווי? — — —
ווען פעלדער יאָגן זיך און גוואלדעווען?

— אַווי-אַווי? אַווי-אַווי? — — —
און ער פארכלינעט זיך אין וויען
ביז גרויל, ביז עלנט, ביז שיגאַען.
ביז לעצטן וווי און לעצטן רוף.

א יונגער טראקטאָר ווערט געפירט
און סטינעס טראקטאָרן — פון הינטן.
און ס'הינקט דער וואָלף אף אלע פיר,
און ווייסט דעם גרויל ניט ווי אהינטאָן.

סטינעס מיט טראקטאָרן,
וואטאנעס מיט טראקטאָרן.
נאָך. נאָך.
רייסן דעם קויעך
פון זעטיקן מאָך — — —

7

זעט!!
פון ווארעמען, פוכקן מאסיוו
שפארט די ברויטפלייציקע זעט
פון דער הייך,
פון דער ברייט,
פון דער טיף.

278

זאנגען באלאָדענע פול מיט א קויב,
פון אייגענער שווערקיט פארמאטערט,
זינען ביז וואָרצל אין זעמקיט פארגלויבט,
בייגן זיך שטיל אין נינגאלדענעם שטויב
און זעען אין שלאָף עלעוואטערס...

אין קרוכקע, צעוואקסענע קיילעכן-קרויט
סקריפעט דער ווינט מיט א זילבערנעם כרוסט.

נוטמוטיקע בולבע — אין גאָב און אין גוטס —
אונטער יעטווידער קאליעווע צענדליקער טויז.

יעדעס פיצעלע ערד — אין געבורט און אין זריע,
און ס'האָט דער מאסיוו זיך פון שעפע צעשרייען...

גאנצע דריי יאָר האָט די בוינג געדויערט.
וויסרוסישער טרויער
מיט ציגל פארמויערט
אף מאַרפן צעפּוילטע, אף ברוינע, אף גרינע,
אין פלינקע טורבינעס
וועט כּיעס געפינען —

דורך דיקע געפּלעכטן פון אָדערן דראָטן
וועט אוראלטע בלאָטע
איצט אופגיין געראָטן.

אנילמ איצט א מונטערער צוג ברייגאדירן,
דורך אָפענע טירן
ער וועט אונדז דערפירן.

צוזאמען מיר האלטן זיך איצטער אין הוידען.
פעלד. וואלד.

עם ווילט זיך איצט ריידן,
נאָר וואַרעמע פריידן
שטיקן אין האַלדז.

... פראצע, דו ארבעט, דו פרייד האָרעוואניע,
און כ'האָב זיך צעהוידעט, פארטראכט.
און פלוצלינג פארצויגן א שטילע „סטראדאניע“
און גליקלעך די אויגן פארמאכט...

הוידע מיך, הוידע מיך, צוג פון מיין יוגנט,
מיט רעלסן צעדולטע אין לויף.
כ'בין היינט מיט יאָמטעוו ביז איבער באנונגט,
נעם איך זיך שטילער צונויף. — — —

... קינעלעקס ברענען אין גרויען וויסרוסלאַנד,
ליכטלעך — פארכאָלעמט און דין.
מיין טאטע, דער וואָכעדיק־מונטערער שוסטער,
ארבעט באַם קנאקן פון קין.

שמעקט מיט בעריאָזע, מיט פראצע יוכטאָווער,
קינעלעקס שפריצן אראָפּ...
און ס'קלייבן זיך שאַטנס, ווי טונקעלע סאָוועס,
און בייגן באַם טאטן דעם קאָפּ...

איך וויל ניט. איך וויל ניט. מיין טאטע איז — מינער!
איך וויל, עס זאָל ליכטיק אים זיין.
און פלוצלינג פארציט ער א שטילע „סטראדאניע“,
שלאָף איך א קלויניקער איין...

הוידע מיך. הוידע מיך. ציטערן שויבן.
דער צוג נעמט איצט שעטעכן איין.

מיין לערערן זעט איצט אין ווארעמען גלויבן,
ווי עס קוועלן די לעמפלעך מיט שיין...

אין שמעטל אין יענעם, פון יענער פאָעמע,
וואָס איך האָב פארענדיקט ניט לאנג,
האָט זי געקענט נאָר דורך נעפלען באנעמען
דעם ווייסן עלעקטרישן צאנאס...

זי האָט נאָר אין כאַלעם געזעען די טאַרפן,
פון יאָמטעוו אזא ניט געוויסט.
און כ'האָב זיך צום אָפענעם פענצטער געוואָרפן;
— איך שיק דיר פונדאנען א גרוס!

... און אף די פרישע קאַרפוסן און אף די הויכע ווענט
אַטעמט נאָך די ווארעמע באגניסטערונג פון הענט...

דאָ האָבן זיך נאָך בושעלעס אין ווילדקייטן געשפּיזט.
זומער — קויטיק־כליפיקייט, ווינטער — טויטער אייז.

קיינער פלעגט ניט דורכפאַרן און קיינער פלעגט ניט גיין.
עס פלעגן דאָ נאָר וועלפּיכעס אין עלנטקייט פארגיין...

אין פארוויינטע אָזערעס האָט הימל זיך געוויקט,
און ס'האָט די זון פון ליידיקייט זיך בלינד געמאכט אן אויג.

שטייען איצטער קאַרפוסן. און אף די פרישע ווענט
אַטעמט נאָך די ווארעמע באגניסטערונג פון הענט.

רויַקער. ס'ריידן איצט הערצער.
רויַקער. רויַקער.
ס'הערט זיך:

— אל-לא!

— אל-לא!

— אל-לא!

אין דער-א דערהויבענער שאַ
הייבט אָן די געגנט צו לעבן!

— וויטעבסק!

— און אַרשע!

— דובראָוונע!

— און שקאַלאָוו!

— זאהאַריע!

— זאפּאַליע!

— קאפּוליע!

— דערפלעך פארנורעט אין שטרויענעם שלאָף,

— שטעטלעך — אף כאַרעווע קוליעס,

— גרייט זיך!

עס רוקט זיך

די העכסטע

מינוט.

היים וועט א שטראָם טאָן ס'עלעקטרישע בלוט,

היים וועט א שטראָם טאָן מיט כּיעם און מוט.

— גרייט זיך!

— מע גרייט זיך!

— און — —

ס'פלאצט די מינוט...

און וויטעבסק — צו מאַסקווע:

— וויוואט קילאַוואט!

און מאַסקווע צו וויטעבסק:

— וויוואט-קילאַוואט!

וויטעבסק צו אַרשע:
— דו הערסט, בריגאדיר?
אַרשע — צו וויטעבסק:
— איך הער, בריגאדיר!
און שטעטל און דערפל:
— עס לײכט שוין בא מיר!

טאַרף, דער פארמורזעטער, שטומער פלעביי,
דער ברוינער, אָנהענטיקער ניכנע.
ער האָט זיך געוואלגערט אין הארבסטן, אין שניי,
אין ווייסע, פארווינגעטע וויכערס...

גאַלדענע וויאַרסטן מיט אייביקער זון
האָבן אין אים זיך פארקליבן.
און ער האָט אליין ניט געוואסט גאָר דערפון,
דער שטומער, אָנהענטיקער גיבער.

א גרויסער פארוואַרלאָז — באם רוסישן טראקט,
בא דערפער און שטעטלעך — לײשינעס.
אצינד גייט ער אוף אין מאשינעס-קאָנטראַקט,
אין ווייכע וואַלפראַמאָווע פּייערן...

איצט לויכט זײַן געזאנג אפן העלסטן עקראן,
זײַן קויעך — אין יעדן קאָנוויער,
און ס'ציט זיך א לויכטיקער שנור איבער ראנד —
א גאַלדענער שנור איבער אונדזערע ווייען...

עס האָבן קאָלוירטן דעם קויעך דערפילט,
צעעפנט זיך טיף און צעווארעמט.
עס גייט אוף באניסמערט דאָס לעבן און שפילט
אף אונדזערע טעג — סטראדן־וואריס...

איין גליק־מאניסטראל. איין ווארעמער פולם
פון פאָליום ביז פאָליום עם ריזלט.
לענין:

ראטנמאכט פליום
עלעקטריפיקאציע
הייסט

ק א מ ו נ י ז ם.

אינהאלט

א. ראסקין. איני כאריק 3

אין אויסגעשריי פון וואקסן

מײן יוגנט 17
„צו אונז אין סאָד זאָל קיינער נישט ארײַנגיין...“ 19
„סיקען זײַן, אז כײַן א טרײפער בײַן...“ 20
„סאיז יעדערן געגעבן פול און פיל...“ 21
אין די הימלען — ווינטן 22
ווינטער (1—5) 23
„טרײפסט די נאכט איר בלויִלעכן טרײף...“ 29
„די שטאַט האָט אײַצט באַרויקט און פאַרוויגט זיך...“ 30
מינסקער בלאַטעס (פּאַעמע) 31

ביינערדיקע וואָר

„פונדאנען שרײַ אין אוש צום צענטן דאָר...“ 51
„דער וואָלד איז הויך, און ברויגעזדיק, און אלט...“ 53
„דער יינגסטער אפילע פון אונדז...“ 54
„א שאַ קומט אָן שטיל און פארגייט...“ 55
„רויק, מײַן בײַזער געמיט...“ 57
„...אויב אזא צײַט וועט נאָך ווען עס איז זײַן...“ 58
פערליאשען : : : 59
„ברודער מײַנער...“ (ענגעלז) 60
אין רוין 61

- 63 בא דער קרעמל־וואנט
 64 צו די אַקטיאבער־געסט
 66 „היינט וועט קיינער נישט פאלן מיט קני צו דער ערד...“
 67 „און יעדער אינדערפרי...“
 68 קאטערינקע (פאָעמע)

ש ט ע ט

- 81 שטעטל (1—4)
 86 „אנטלויפן? איך קען נישט...“
 87 פארגייט, איר אומעטיקע זיידעס
 91 ברויט (פאָעמע)

פון ברייטער ערד

- 111 „עס איז די נאכט היינט צארט, ווי א גיטארע...“
 112 עס בליט שוין דער קאַרן
 113 „א ראָזע נאכט, א ראָזע יוני־נאכט...“
 114 אין ווייסן צווייט
 116 „ווייטעקדיק, ליכטיק און ראָז...“
 118 לידער וועגן לידער (1—4)
 121 „ווי פליגען פון א ווינטמיל...“ (ז. אקסעלראָדן)
 122 „שווינגט א שטאַט אין גרוילעכן ווינדער...“
 123 „שפרייט זיך א וואַלקן אָף בערג...“
 124 „איך האָב פלוצלינג היינט דעם טויט דערפילט...“
 126 „שווייג, — זאָג איך זיך, — שווייג...“
 127 שניי־ליד
 128 „מיילע, — זאָג איך, — ס'איז מיר צייט שוין...“
 129 „איך גיי און גיי, — און ס'רופט דער וועג אלץ ווייטער...“
 130 בלאַנד און ברוין (1—2)
 132 קניענדיק
 133 „וועט א קוק טון א מאמע אף זון, אף געקומענעם...“
 134 פון קינאַ
 136 „פייכטער פארלאָרענער ווינט...“

137.	„לעצטער קלונג!..“
139	אָוונט פארביקער
140	אין בענקשאפט נאָך א מענטשן.
142	האלבער טאָג
143	דורך זון (1—4)
147	הארבסט (1—3)
150	„מאַרגן וועל איך אופשטיין...“ (איציק פעפערן)
152	„אָוונט און טוייקער אַטעם...“
153	„...מיין ליד, וואָס האָט טאַמיד געהילכט...“
154	„גייסטו פאמעלעך אהיים פון דער ארבעט...“
156	צווישן די העכסטע
157	אין דיינע הייזלעך (1—4)
161	מיט לייב און לעבן (פאָעמע)
209	העכער פון מאַרס
211	ערדישער פּילאָט
213	ראַט־פּראָגנאָס
215	וואסיליעווע קארינע
218	א נאכט אין ביראָבידזשאַן (1—6)
223	ביו דעם קלאס, וואָס רופט זיך מענטשהייט
226	אָף א פּרעמדער כאַסענע (פראגמענטן)
241	קיי־לעכדיקע וואָכן (פראגמענטן)

7-4-3
290-69

ХАРИК ИЗИ

ПРЕДАННОСТЬ

М., «Советский писатель», 1970 г. 288 стр. Тем. план вып. 1969 г. № 290. Художник В. Б. Эльконин. Редактор Х. И. Мальтинский. Худож. редактор Е. Ф. Капустин. Техн. редактор И. М. Минская. Корректор А. Б. Стрельник. Сдано в набор 4.XII. 1968 г. Подписано к печати 23.VII 1969 г. А06081. Бумага 70×108⁴/₃₂ № 1. Печ. л. 9 (12,6). Уч.-изд. л. 8,17. Тираж 2000 экз. Заказ № 928. Цена 86 коп. Издательство «Советский писатель». Москва К-9, Б. Гнезниковский пер., 10. Московская типография № 7 Главполиграфпрома Комитета по печати при Совете Министров СССР пер. Аксакова, 13.

С. (Евр) 2
X-20